

Ministerul Educației

art Klett

Cleopatra Mihăilescu
Tudora Pițilă

3

Limba și literatura română

Clasa a III-a

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației.

Acest manual școlar este realizat în conformitate cu Programa școlară aprobată prin Ordinul ministrului educației naționale nr. 5003/02.12.2014.

116.111 – numărul de telefon de asistență pentru copii

Ministerul Educației

art Klett

Cleopatra Mihăilescu
Tudora Pițilă

3

Limba și literatura română

Clasa a III-a

Manualul școlar a fost aprobat de Ministerul Educației prin ordinul de ministru nr. 5348/06.10.2021. Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și în format digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând din anul școlar 2021 – 2022.

Inspectoratul Școlar
Școala/Colegiul/Liceul

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*			
				format tipărit		format digital	
				la primire	la predare	la primire	la predare
1							
2							
3							
4							

* Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: *nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat*.

- Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.
- Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Referenți științifici:

conf. univ. dr. Florentina Sâmihăian, Facultatea de Litere, Universitatea din București

prof. învățământul primar gradul I Mihaela Ada Radu, Liceul Teoretic „Marin Preda”, București

Redactor-șef: Roxana Jeler

Redactori: Ioana Andreea Tudose, Mădălina Vatcu

Tehnoredactor: Anca Vrănescu

Corector: Theodor Zamfir

Ilustrații: Anca Smărandache, Gabriella Fabian, Alina Bradu

Coperta: Anca Chiriță, Alexandru Daș

Activități digitale interactive și platformă e-learning: Learn Forward Ltd. Website: <https://learnfwd.com>

Procesare sunet: ML Sistems Consulting

Voce: Camelia Pintilie

Credite foto: Dreamstime, Shutterstock

ISBN 978-606-076-349-9

Pentru comenzi vă puteți adresa Departamentului Difuzare

C.P. 12, O.P. 63, cod 014880, sector 1, București

Telefoane: 021.796.73.83, 021.796.73.80

Fax: 021.369.31.99

www.art-educational.ro

Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate Editurii Art Klett.

Nicio parte a acestei lucrări nu poate fi reprodusă, stocată ori transmisă, sub nicio formă (electronic, mecanic, fotocopiare, înregistrare sau altfel), fără acordul prealabil scris al Editurii Art Klett.

© Editura Art Klett SRL, 2022

Deșteaptă-te, române!

Versuri: Andrei Mureșanu

Muzica: Anton Pann

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!“ strigă toți.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

Prezentarea manualului

Manualul este structurat în **unsprezece** unități de învățare, ce prezintă, într-un mod atractiv și prietenos, conținuturile celor **șapte** domenii prevăzute în programa școlară.

O unitate de învățare cuprinde **lecții de predare**, o **lecție de recapitulare**, o **lecție de evaluare sumativă** și, la final, o fișă cu **activități de ameliorare/dezvoltare**.

Instrucțiuni de utilizare a manualului digital

Manualul cuprinde:
varianta tipărită

+
varianta digitală similară cu cea tipărită, având în plus peste 100 de AMII, activități multimedia interactive de învățare, cu rolul de a spori valoarea cognitivă

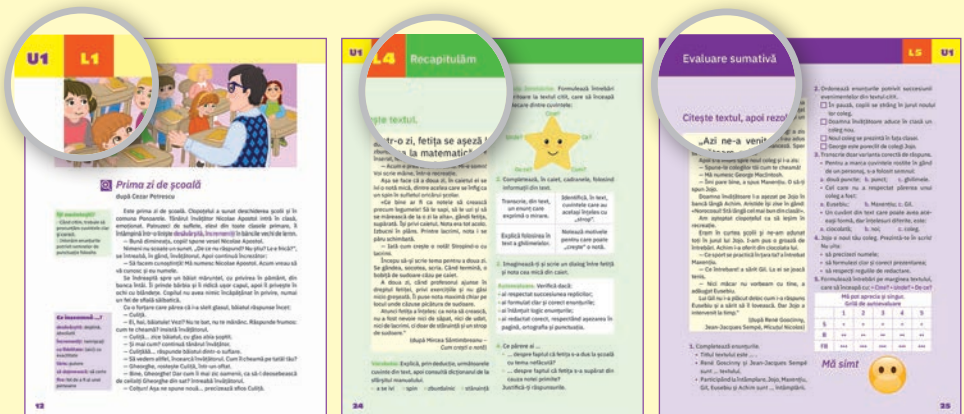
Activitățile multimedia interactive de învățare sunt de trei feluri și sunt simbolizate pe parcursul manualului astfel:

 AMII static, de ascultare activă și de observare dirijată a unei imagini semnificative

 Activitate animată, filmuleț sau scurtă animație

 Activitate interactivă, de tip exercițiu sau joc, în urma căreia elevul are feedback imediat

În debutul versiunii digitale a manualului, sunt prezente instrucțiuni detaliate cu privire la structura meniului și la modul de navigare.

Text-suport,
în jurul căruia
este organizată
întreaga lecție

Rubrica
Îți amintești?
prezintă
informații pe
care elevii și
le-au însușit
anterior și pe
care acum au
ocazia să și le
reamintească.

[illegible]

Rubrica **Cum citesc? Cum explorez un text?** conține itemi prin care elevii se familiarizează cu textul citit și îl explorează.

- **Jurnal de lectură** conține recomandări de lectură, pornind de la textul studiat.

Rubrica **Ce înseamnă ...?** cuprinde termeni noi de vocabular din text.

Rubrica **Ce am înțeles din text?** conține itemi de înțelegere și de explorare a textului.

Secvențe de _____
comunicare orală/
gramaticale

Rubrica **Ce am descoperit?** conține o sinteză a informațiilor noi.

[illegible]

Rubrica **Cum pronunț? Cum scriu corect?** conține activități concepute în jurul regulilor de ortografie și de punctuație specifice nivelului.

- Activități
- suplimentare și jocuri

Rubrica **Cum îmi îmbogățesc vocabularul?** reprezintă o extindere a noțiunilor de vocabular studiate în lecție.

Metodele complementare de evaluare utilizate sunt: portofoliul, proiectul, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor (liste de control, fișe de observare, scări de verificare), auto-evaluarea, investigația.

✓ Soluția corectă a cunștințelor în-un/strana

Cum prezint? Cum scriu corect?

- 1. Cuvintele folosite pe-aici, în-totdeauna au-scrisori diferite, deci sunt diferite.
- 2. De-a cunoscut pe-oamenii - în-totdeauna "i".
- 3. În-totdeauna primul e-scris, apoi-l scrii cu-a doua literă. Altfel, nu-i ai altă înțelegere.
- 4. - Se scrie din-a dreapta la-stânga.
- 5. - De-a scris, scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.

Cum am învățat din-lea text?

- 1. Cuvintele folosite din-a dreapta la-stânga sunt de-a scris de-a dreapta la-stânga.
- 2. Scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.
- 3. Scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.
- 4. Scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.
- 5. Scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.

Cum am învățat din-lea text?

- 1. Scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.
- 2. Scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.
- 3. Scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.
- 4. Scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.
- 5. Scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.

Cum am învățat din-lea text?

- 1. Scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.
- 2. Scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.
- 3. Scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.
- 4. Scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.
- 5. Scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.

✓ Prezentarea unei activități: Fluturași

Cum am învățat din-lea text?

- 1. Scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.
- 2. Scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.
- 3. Scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.
- 4. Scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.
- 5. Scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.

Cum am învățat din-lea text?

- 1. Scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.
- 2. Scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.
- 3. Scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.
- 4. Scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.
- 5. Scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.

Cum am învățat din-lea text?

- 1. Scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.
- 2. Scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.
- 3. Scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.
- 4. Scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.
- 5. Scrie-ți în-totdeauna din-a dreapta la-stânga.

1. Receptarea de mesaje orale în diverse contexte de comunicare

- 1.1. Extragerea unor informații de detaliu dintr-un text informativ sau literar accesibil
- 1.2. Deducerea sensului unui cuvânt prin raportare la mesajul audiat în contexte de comunicare familiare
- 1.3. Sesizarea unor regularități ale limbii prin raportare la mesaje audiate
- 1.4. Manifestarea curiozității față de diverse tipuri de mesaje în contexte familiare
- 1.5. Manifestarea unei atitudini deschise față de comunicare în condițiile neînțelegerii mesajului audiat

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare

- 2.1. Descrierea unui obiect/a unei ființe din universul apropiat pe baza unui plan simplu
- 2.2. Povestirea unei întâmplări cunoscute pe baza unui suport adecvat din partea profesorului
- 2.3. Prezentarea unei activități realizate individual sau în grup
- 2.4. Participarea la interacțiuni pentru găsirea de soluții la probleme
- 2.5. Adaptarea vorbirii la diferite situații de comunicare în funcție de partenerul de dialog

Cuprins

Unitatea tematică 1. De ce ne place la școală?

1. Textul: titlu, autor, alineate.....	12 – 15
Prezentarea proprie. Formularea unei păreri	
Scrierea corectă a cuvintelor care conțin grupuri de litere/de sunete	
Ghilimelele. Inițierea unui Jurnal al clasei	
Text-suport: <i>Prima zi de școală</i> , după Cezar Petrescu	
2. Formularea întrebărilor. Organizatori grafici	16 – 19
Dialogul. Componentele dialogului. Reguli de vorbire eficientă. Formularea de întrebări și de răspunsuri	
Scrierea corectă a cuvintelor <i>sa/s-a, sau/s-au</i> . Semnul <i>două puncte</i>	
Text-suport: <i>La școală, dar nu rămânem acolo</i> , după Marin Sorescu	
3. Personajele unei întâmplări. Ordinea întâmplărilor într-o povestire	20 – 23
Povestirea orală	
Scrierea corectă cu <i>î/ă</i> . Semne de punctuație	
Text-suport: <i>În clasă</i> , după Andrew Clements	
4. Recapitulăm	24
5. Evaluare sumativă	25
6. Activități de ameliorare/dezvoltare	26
Competențe specifice vizate: 1.1; 1.3; 1.4; 1.5; 2.2; 2.3; 2.4; 3.1; 3.2; 3.3; 3.4; 3.6; 4.1	

Unitatea tematică 2. Ce știm despre cărți?

1. Textul literar. Textul narativ	28 – 31
Adresarea familiară/politicoasă. Formularea unei solicitări	
Scrierea corectă a cuvintelor <i>într-una/întruna</i>	
Cuvinte cu aceeași formă, dar înțeles diferit	
Text-suport: <i>Matilda</i> , după Roald Dahl	
2. Textul în versuri. Strofa. Versul.....	32 – 35
Cartea. Componentele cărții. Tipuri de cărți	
Formularea unei solicitări. Scrierea corectă a cuvintelor <i>numai/nu mai</i> . Cuvinte cu aceeași formă, dar înțeles diferit	
Text-suport: <i>În bibliotecă</i> (fragment), de Ana Blandiana	
3. Textul nonliterar	36 – 39
Tipuri de litere. Proiect: „Cartea mea“	
A cere și a oferi informații. Scrierea corectă a unor cuvinte	
Text-suport: <i>Povestea unei cărți</i>	
4. Recapitulăm	40
5. Evaluare sumativă – Prezentarea unui produs propriu.....	41
6. Activități de ameliorare/dezvoltare	42
Competențe specifice vizate: 1.1; 1.4; 1.5; 2.2; 2.3; 2.5; 3.1; 3.2; 3.3; 3.4; 3.6; 4.1; 4.4	

Unitatea tematică 3. De unde vine toamna?

1. Delimitarea textului în fragmente logice	44 – 47
Așezarea în pagină a textului narativ	
Scrierea corectă a cuvintelor <i>fii/nu fi</i>	
Text-suport: <i>Casa păpușii</i> , după Titel Constantinescu	
2. Textul narativ în versuri	48 – 51

Descrierea unei ființe. Așezarea în pagină a unui text în versuri
Propoziția. Intonarea propozițiilor. Punctele de suspensie
Text-suport: *Balada unui greier mic*, de G. Topîrceanu

3. Recapitulăm	52
4. Evaluare sumativă	53
5. Activități de ameliorare/dezvoltare	54

Competențe specifice vizate: 1.1; 1.4; 1.5; 2.1; 2.5; 3.1; 3.3; 4.1; 4.4

Unitatea tematică 4. Când mergem la colindat?

1. Formularea unei idei principale. Planul simplu de idei	56 – 59
Cuvântul – parte de vorbire	
Scrierea corectă a cuvintelor <i>la/l-a</i>	
Text-suport: <i>Când Moș Crăciun a căzut din cer</i> , după Cornelia Funke	
2. Formularea unei idei principale. Planul simplu de idei	60 – 63
Comunicarea nonverbală. Părțile unei compuneri. Redactarea unei compuneri	
Scrierea corectă a cuvintelor <i>ia/i-a</i> și <i>iau/i-au</i>	
Text-suport: <i>În Ajunul Anului Nou</i> , după Fănuș Neagu	
3. Proiect: „E vremea colindelor!“	64
Pregătirea unui eveniment. Invitația	
Text-suport: <i>Colinde, colinde</i> , de Mihai Eminescu	
4. Recapitulăm	66
5. Evaluare sumativă	67
6. Activități de ameliorare/dezvoltare	68

Competențe specifice vizate: 1.1; 1.2; 1.4; 2.1; 2.2; 2.3; 2.4; 2.5; 3.1; 3.3; 3.4; 3.6; 4.1; 4.2; 4.4; 4.5

Unitatea tematică 5. Cum arată iarna?

1. Transformarea dialogului în povestire	70 – 73
Inițierea unui dialog. Substantivul	
Scrierea corectă a cuvintelor <i>nea/ne-a</i>	
Text-suport: <i>Săniuța</i> , după Claudia Groza	
2. Povestirea orală a unui fragment	74 – 77
Cum se numără substantivele?	
Scrierea corectă a cuvintelor <i>neam/ne-am</i> . Cuvinte cu aceeași formă, dar înțeles diferit	
Text-suport: <i>Omul de zăpadă</i> , după Hans Christian Andersen	
3. Recapitulăm	78
4. Evaluare sumativă	79
5. Activități de ameliorare/dezvoltare	80

Competențe specifice vizate: 1.1; 1.2; 1.3; 1.4; 2.1; 2.2; 2.5; 3.1; 3.4; 3.5; 3.6; 4.1; 4.4; 4.5

Unitatea tematică 6.

Spre ce țărâmură ne aventurăm?

1. Etapele realizării unei povestiri	82 – 85
Comunicarea prin imagini	
Despărțirea în silabe la capăt de rând	
Redactarea unui dialog	

3. Receptarea de mesaje scrise în diverse contexte de comunicare

- 3.1. Extragerea unor informații de detaliu din texte informative sau literare
- 3.2. Formularea unui răspuns emoțional față de textul literar citit
- 3.3. Formularea unei păreri despre o povestire/personajele acesteia
- 3.4. Evaluarea conținutului unui text pentru a evidenția cuvinte-cheie și alte aspecte importante ale acestuia
- 3.5. Sesizarea unor regularități ale limbii pe baza textului citit
- 3.6. Aprecierea valorii cărților

4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare

- 4.1. Aplicarea regulilor de despărțire în silabe la capăt de rând, de ortografie și de punctuație în redactarea de text
- 4.2. Redactarea unor texte funcționale simple care conțin limbaj vizual și verbal
- 4.3. Realizarea unei scurte descrieri ale unor elemente din mediul apropiat pornind de la întrebări de sprijin
- 4.4. Povestirea pe scurt a unei întâmplări imaginate/trăite
- 4.5. Manifestarea disponibilității pentru transmiterea în scris a unor idei

Text-suport: *Jim Năsturel și Lukas, mecanicul de locomotivă*, după Michael Ende

2. Povestirea scrisă a unui fragment 86 – 89
Factori care îngreunează comunicarea
E-mailul
Scrierea corectă a cuvintelor *săi/să-i*. Sunetul și litera, vocale și consoane
Text-suport: *George și cheia secretă a Universului*, după Lucy și Stephen Hawking
3. Elemente reale și elemente imagine într-o povestire..... 90 – 93
Pronumele personal. Pronumele personal de politețe
Adresarea politicoasă. Scrierea corectă a unor pronume personale
Text-suport: *Emil și trenul spre Berlin*, după Erich Kästner
4. Recapitulăm 94
5. Evaluare sumativă 95
6. Activități de ameliorare/dezvoltare 96
- Competențe specifice vizate: 1.1; 1.2; 1.3; 1.5; 2.2; 2.5; 3.1; 3.4; 3.5; 3.6; 4.1; 4.4; 4.5**

Unitatea tematică 7. Cum arată alaiul primăverii?

1. Legenda 98 – 101
Povestirea scrisă a unui text. Adjectivul
Rolul adjectivelor în comunicare. Compunere pe baza unor cuvinte de sprijin
Text-suport: *Legenda ghiocelului* (după o poveste populară)
2. Textul nonliterar 102 – 105
Prezentarea unei activități.
Acordul adjectivului cu substantivul determinat. Fluturașul
Text-suport: *De unde a apărut prima sămânță?*, după dr. Karen James
3. Recapitulăm 106
4. Evaluare sumativă 107
5. Activități de ameliorare/dezvoltare 108
- Competențe specifice vizate: 1.1; 1.2; 1.3; 1.4; 1.5; 2.1; 2.2; 2.3; 2.4; 2.5; 3.1; 3.2; 3.5; 4.1; 4.2; 4.4**

Unitatea tematică 8. De ce aș vrea să rămân copil?

1. Autor – personaj 110 – 113
Relatarea unei întâmplări trăite
Verbul. Numărul verbului
Descrierea unui obiect, a unei jucării preferate
Text-suport: *Hoțul*, după Tudor Arghezi
2. Personajele principale ale unei povestiri 114 – 117
Organizatori grafici. Verbul
Verbele „a fi” și „a lua”. Redactarea unei compuneri după un șir de întrebări
Text-suport: *La Medeleni*, după Ionel Teodoreanu
3. Recapitulăm 118
4. Evaluare sumativă..... 119
5. Activități de ameliorare/dezvoltare 120
- Competențe specifice vizate: 1.1; 1.2; 1.4; 2.1; 2.2; 2.5; 3.1; 3.2; 3.3; 3.4; 3.5; 3.6; 4.1; 4.4**

Unitatea tematică 9.

La ce mă gândesc? Ce simt? Cum mă comport?

1. Formularea ideilor principale sub formă de titluri sau întrebări 122 – 125
Organizatori grafici
Compunere după un plan dat. Revizuirea unui text/a unei compuneri
Cuvinte cu înțeles opus formate prin derivare cu silabele *ne* și *în*
Text-suport: *Dărnice*, după Mircea Sântimbreanu
 2. Mesajul textului: comportamente, atitudini, valori..... 126 – 129
Argumentarea unei păreri/a unei opinii
Afișul. Scrierea corectă a cuvintelor *nu-l*, *nu-i*
Text-suport: *Fetița care l-a luat pe NU în brațe*, după Octav Pancu-Iași
 3. Recapitulăm..... 130
 4. Evaluare sumativă..... 131
 5. Activități de ameliorare/dezvoltare..... 132
- Competențe specifice vizate: 1.1; 1.4; 1.5; 2.1; 2.2; 2.5; 3.1; 3.3; 3.4; 3.6; 4.1; 4.4; 4.5

Unitatea tematică 10. Ce prieteni necuvântători am?

1. Textul care relatează întâmplări trăite 134 – 137
Realizarea unui proiect individual
Relatarea unei întâmplări vizionate/audiate/citite
Scrierea corectă a cuvintelor *niciun/nicio*
Text-suport: *Tomî*, după Adrian Oprescu
 2. Evidențierea unor modele de comportament 138 – 141
Redactarea unei cărți poștale
Scrierea corectă a cuvintelor *n-am*, *n-ai*, *n-au* și *o dată/odată*
Text-suport: *Povestea melcului fără casă*, după Adina Popescu
 3. Recapitulăm..... 142
 4. Evaluare sumativă..... 143
 5. Activități de ameliorare/dezvoltare..... 144
- Competențe specifice vizate: 1.1; 1.2; 1.3; 1.4; 2.1; 2.2; 2.5; 3.1; 3.2; 3.3; 4.1; 4.2; 4.4; 4.5

Unitatea tematică 11. Cine vine odată cu vara?

1. Recapitulare finală – textul narativ 146 – 149
Organizatori grafici
Scrierea corectă a unor cuvinte. Redactarea unei compuneri
Text-suport: *Pădurea fermecată*, după Enid Blyton
 2. Textul nonliterar. Organizatori grafici 150 – 153
Comunicarea orală. Redactarea unui text
Părți de vorbire
Text-suport: *Cum creează scriitorii personajele din cărți*, după Jacqueline Wilson
 3. Textul în versuri 154 – 155
Text-suport: *Vară*, de Otilia Cazimir
- Competențe specifice vizate: 1.1; 1.3; 1.4; 2.1; 2.2; 3.1; 3.3; 3.4; 3.5; 4.1; 4.4; 4.5

Evaluare finală.....	156
Autoevaluare finală (portofoliul și jurnalul de lectură).....	158
Mic dicționar	160

– Salutare!
Eu sunt Dana. Sunt sigură
că ne vom împrieteni!

– Bună! Eu mă numesc
Andrei și te voi însoți într-o
călătorie fascinantă prin
lumea cărților.

Înainte de a porni la drum...

Organizarea unui portofoliu

Ce este un portofoliu?

- este o mapă/un dosar în care aduni cele mai valoroase lucrări ale tale: desene, postere/afișe, fragmente de texte, compuneri și tot felul de materiale care te reprezintă.

Când îl vei face?

- se va completa, treptat, pe parcursul anului școlar.

Cum vei face?

- vei aduna materialele realizate la indicația învățătorului, pe cele solicitate la rubrica Portofoliu sau pe cele pe care le consideri reușite.

Cu ce scop vei face?

- vei urmări cum progresezi sau ce anume trebuie să mai aprofundezi.

Ce materiale vei folosi?

- o mapă sau un dosar;
- foarfecă, lipici, perforator, creioane colorate/ carioci;
- coli albe, hârtie glasă/carton colorat.

Vei reuși dacă:

- vei lucra cu interes, folosindu-ți creativitatea;
- vei respecta termenele;
- vei prezenta produsul final pentru evaluare într-un mod original.

Întocmirea unui jurnal de lectură

Poate fi un caiet sau un dosar în care vei cuprinde impresii legate de textele recomandate pentru lectură pe parcursul manualului. Pentru fiecare text citit vei nota:

- titlul și autorul;
- personajele;
- scenele/momentele preferate;
- impresii despre întâmplările citite, despre personajele întâlnite, despre modul lor de a se comporta, despre deciziile lor etc.
- gândurile, trăirile tale referitoare la ceea ce ai citit;
- asemănări și deosebiri față de întâmplări și personaje din alte cărți citite de tine.

Prezintă colegilor însemnări din jurnalul tău și recomandă-le, din când în când, câte o carte!

Unitatea tematică

1

De ce ne place la școală?

Ce vom studia împreună?

- ce este textul;
- cum ne prezentăm;
- cum exprimăm o părere;
- ce sunt propoziția, cuvântul, silaba, sunetul și litera;
- cum scriem cuvintele care conțin grupuri de litere/grupuri de sunete;
- când folosim ghilimelele;
- cum formulăm o întrebare/un răspuns;
- ce înțelesuri au unele cuvinte;
- când folosim semnele de punctuație , . : ? ! —;
- cum povestim oral un fragment/un text.

Prima zi de școală

după Cezar Petrescu

Îți amintești?

- Când citim cu voce tare, trebuie să pronunțăm cuvintele clar și corect.
- Intonăm enunțurile potrivit semnelor de punctuație folosite.

Este prima zi de școală. Clopoțelul a sunat deschiderea școlii și în comuna Ponoarele. Tânărul învățător Nicolae Apostol intră în clasă, emoționat. Patruzeci de suflete, elevi din toate clasele primare, îl întâmpină într-o liniște **desăvârșită**, **încremeniți** în băncile vechi de lemn.

— Bună dimineața, copii! spune vesel Nicolae Apostol.

Nimeni nu scoate un sunet. „De ce nu răspund? Nu știu? Le e frică?“, se întreabă, în gând, învățătorul. Apoi continuă încrezător:

— Să facem cunoștință! Mă numesc Nicolae Apostol. Acum vreau să vă cunosc și eu numele.

Se îndreaptă spre un băiat mărunțel, cu privirea în pământ, din banca întâi. Îi prinde bărbia și îi ridică ușor capul, apoi îl privește în ochi cu blândețe. Copilul nu avea nimic încăpățânat în privire, numai un fel de sfială sălbatică.

Cu o forțare care părea că i-a sleit glasul, băiatul răspunde încet:

— Culiță.

— Ei, hai, băiatule! Vezi? Nu te bat, nu te mănânc. Răspunde frumos: cum te cheamă? insistă învățătorul.

— Culiță... zice băiatul, cu glas abia șoptit.

— Și mai cum? continuă tânărul învățător.

— Culițăăă... răspunde băiatul dintr-o suflare.

— Să vedem altfel, încearcă învățătorul. Cum îl cheamă pe tatăl tău?

— Gheorghe, rostește Culiță, într-un oftat.

— Bine, Gheorghe! Dar cum îi mai zic oamenii, ca să-l deosebească de ceilalți Gheorghe din sat? întreabă învățătorul.

— Colțun! Așa ne spune nouă... precizează sfios Culiță.

Ce înseamnă ...?

desăvârșită: deplină, absolută

încremeniți: nemișcați

cu fidelitate: (aici) cu exactitate

tărie: putere

să dojenească: să certe

fire: fel de a fi al unei persoane

— Asta voiam eu să știu. Așadar pe tine te cheamă Culiță, adică Nicolae Gheorghe Colțun. Acum te voi întreba și tu îmi răspunzi: Nicolae Gheorghe Colțun. Ai înțeles?

Culiță repetă cu **fidelitate**, aproape strigând:

— Tu îmi răspunzi Nicolae Gheorghe Colțun.

Elevii izbucnesc în râs. Învățătorul privește cu severitate spre băncile de unde au pornit râsetele, dar nu găsește **tărie** să **dojenească** vinovații. El simți toți ochii aceia tineri îndreptați asupra lui. Un fluid de viață, stătea în puterea sa să-i îndrepte spre soare și spre curățenie, spre înțelegerea binelui, a cinstei, a progresului, cu tot ce-i poate dăruia învățătura de carte. Apoi se întoarce către alți elevi mai mari.

— Pe tine cum te cheamă?

— Toader Chihaia, din clasa a treia primară, comuna Ponoarele.

— Foarte bine. Dar pe tine?... Dar pe tine?

Toți răspund corect.

— Dar pe tine? Îl întreabă din nou pe Culiță.

— Nicolae Gheorghe Colțun, din clasa întâi, comuna Ponoarele.

— Bravo! Stai jos!

Învățătorul cuprinde cu ochii toată încăperea scundă și întunecoasă, unde se aflau înghesuie, în bănci, atâtea suflete tinere. El încearcă să le pătrundă **firea** după înfățișare, oprindu-și privirea la fiecare, ca să vadă ce răsunet își găseau cuvintele lui. Zâmbește. „Sunt neștiutori, dar isteți. Trebuie să-i scot la lumină!”

Cum citesc? Cum explorez un text?

1. Citește textul în gând, apoi cu voce tare.
2. Citiți textul pe roluri.
3. Citește al cincilea alineat al textului.
4. Identifică și citește enunțurile prin care învățătorul se adresează elevilor la intrarea în clasă.
5. Transcrie enunțurile prin care se prezintă elevii, după observațiile învățătorului.
6. Precizează:

Titlul textului	Autorul	Numărul de alineate	Personajele întâmplării
-----------------	---------	---------------------	-------------------------

Îți amintești?

- Titlul textului și ilustrația care îl însoțește ne oferă informații despre text.
- Așezarea textului în pagină reprezintă un model pentru așezarea corectă a textului scris.

Ce am înțeles din text?

1. Când se petrece întâmplarea prezentată?
2. Unde are loc acțiunea?
3. Cum se simte învățătorul Nicolae Apostol în prima zi de școală?
4. Ce îi întreabă învățătorul pe elevi?

Jurnal de lectură

- Citește povestirea *Prăvale-Baba*, de Ionel Teodoreanu.
- Selectează informații despre prima zi de școală a lui Fănuță, personajul principal al povestirii.

✓ Prezentarea proprie. Formularea unei păreri

5. Cum răspunde primul elev? De ce?
6. Ce atitudine are învățătorul atunci când toți ceilalți elevi încep să râdă de colegul lor?
7. Ce îi învață Nicolae Apostol pe copii?
8. La ce crezi că se gândește învățătorul când spune: „Trebuie să-i scot la lumină!“?

Tu știi să te prezinți?

1. a. Citiți, în perechi, prezentările personajelor ilustrate.

— Să facem cunoștință! Eu sunt Dana. Tu cum te numești? 	— Mă numesc Andrei. Mă bucur să te cunosc. 	— Eu sunt Nicolae Apostol, noul vostru învățător. 	— Mă numesc Nicolae Gheorghe Colțun și sunt elev în clasa întâi.
--	---	--	---

Îți amintești?

Când ne prezentăm, trebuie să precizăm:

- numele și prenumele;
- vârsta;
- ocupația.

- b. Exersați, în perechi, prezentarea, precizând:

- numele și prenumele;
- clasa;
- școala în care învățați.

2. Imaginează-ți că te-ai înscris într-un cerc de pictură. Fă cunoștință cu:
 - un coleg/o colegă pe care îl/o cunoști pentru prima dată;
 - profesorul îndrumător.

Va exista vreo diferență în modul în care te vei prezenta în cele două situații? Motivează.

3. Prezintă un nou coleg/o nouă colegă grupului tău de prieteni.

Ce părere ai ...?

1. De ce crezi că nu au răspuns elevii la salutul învățătorului?
2. Ce părere ai despre modul în care acesta s-a gândit să-i încurajeze pe elevii săi să vorbească?
3. Tu ce ai fi făcut dacă ai fi fost în locul lui Culiță?
4. Cum crezi că voia învățătorul să „îi scoată la lumină“ pe cei mici?

Ce am descoperit?

- Atunci când îți exprimi o părere, trebuie să folosești argumente clare și convingătoare.
- Părerile pot să difere de la o persoană la alta, fără a fi greșite.
- Este important să respectăm întotdeauna părerea partenerului de comunicare.

Jurnalul clasei

Inițiați un jurnal al clasei, în care să consemnați periodic cele mai importante momente din activitatea voastră. Deschideți jurnalul cu pagina de prezentare a fiecărui coleg. Puteți să o intitulați sugestiv:

 Cine sunt? Cine ești?

Cum pronunț? Cum scriu corect?

1. Completează spațiile libere, folosind cuvinte potrivite.

într-un oftat într-un ... într-un ... într-un ...
într-o zi într-o ... într-o ... într-o ...

2. Selectează, din text, cuvinte care se scriu:

- cu grupuri de litere;
- cu grupuri de sunete aparținând aceleiași silabe.

3. Motivează folosirea semnelor de punctuație din enunțul:

„— Bună dimineața, copii!”

4. Citește enunțurile, apoi răspunde la cerințele de mai jos.

„De ce nu răspund? Nu știu? Le e frică?”, se întreabă, în gând, învățătorul.

— Am citit povestirea „Prima zi de școală”, după Cezar Petrescu.

- Observă ce semn de punctuație marchează vorbele rostite în gând.
- Ce semn de punctuație a fost înlocuit prin utilizarea ghilimelelor?
- Prin ce semn de punctuație a fost marcat titlul lecturii?
- Formulează enunțuri în care să utilizezi ghilimelele. Ai grijă ca situațiile să fie diferite.

Îți amintești?

Se scrie întotdeauna

▶ într-un/
într-o.

Grupuri de litere:

- ce, ci • che, chi
- ge, gi • ghe, ghi

Există cuvinte care conțin un grup de două sunete în aceeași silabă. Grupurile de două sunete întâlnite pot fi: oa, ea, ia, ie, ua, uă.

Orice cuvânt are:

- o **formă** (sunete/litere din care este alcătuit);
- unul sau mai multe **înțelesuri**.

Ce am descoperit?

- Pentru a reda cuvintele rostite în gând ale unui personaj, s-au folosit ghilimelele („...”).
- Ghilimelele se folosesc și pentru a marca un titlu, o denumire sau un citat dintr-un text.
- Uneori se folosesc și ghilimelele de tipul «...», atunci când un citat conține la rândul lui un alt citat care trebuie marcat cu ghilimele.

Cum îmi îmbogățesc vocabularul?

1. Transformă cuvintele, ca în model.

clopot cap lumină bancă băiat copil obraz mamă
clopoțel

2. Adaugă însușiri potrivite pentru:

copil cuminte

bunică ...
învățător ...
tată ...
profesoară ...

3. Se dă cuvântul „nouă”. Precizează:

- numărul de sunete; • numărul de litere din care este format.
- Alcătuiește enunțuri cu înțelesurile diferite ale acestui cuvânt.

Turul galeriei

Ilustrează, într-un desen, prima zi de școală. Organizați o expoziție cu lucrările voastre. Discutați despre impresia pe care v-a lăsat-o prima zi de școală, analizând lucrările după: • tematică; • colorit; • dinamică.

La școală, dar nu rămânem acolo

după Marin Sorescu

Îți amintești?

Textul este o înșiruire de enunțuri legate prin înțeles.

Și, după atâta cultură generală, să știți că aș putea nici să nu vă mai duc la școală. Să vă las **să treceți glonț** pe lângă ea și să vă continuați viața la cinema. Sau să vă dau un anume **certificat**, din care să reiasă, clar, că sunteți mai deștepți decât, la un loc, un cal și-un țânțar. Toți dintr-o clasă. Că știți că răsare o stea doar atunci când n-are nor pe ea. Că ați primit nota zece la mare și ați ajuns cu lecția dincolo de ninsoare. Totuși, este o **chichiță**: toate astea le-ați învățat ca pe „Unde ești, Chimiță?”.

E nevoie de o cretă, de o tablă, de niște caiete și de cerneală, din care, dacă ți le aruncă cineva înainte, iese o școală. Iat-o: dacă vă uitați bine peste jucării, mașini, mingi și păpuși, se și văd două sau trei uși. Printre coarnele lungi de melci se mai zăresc încă douăzeci. Fiecare seamănă cu o carte. E ceva aparte.

În clasă stau, cuminți, copii atenți și se fac premianți ori repetenți. Primii clipesc din gene la tabla neagră, pe care sunt făcute fel de fel de desene. Ceilalți se uită mai pe îndelete la burete. Își aduc aminte c-au mai văzut buretele acela undeva, așa că ei se gândesc la mare în continuare. Copii, aici o să aflați o mulțime de povești, de poezii frumoase despre munți, și terase și case. Totul e să ascultați tăcând și să vorbiți în gând. Când veți auzi un clopoțel, după un ceas, să știți că vi s-a dat drumul și la glas. Puteți da fuga, în curte, afară și acolo vă puteți juca. Ora este pentru învățat, iar recreația pentru uitat.

Dacă voi n-ați uita așa de repede cunoștințele folositoare, recreația cred c-ar fi de-o zi. Ce-ar mai fi? Dar iată, sună după zece minute și trebuie să alergați la locurile voastre foarte iute. Că urmează cine știe ce complicată socoteală cu cine știe care portocală.

Ce înseamnă ...?

a trece glonț: a trece foarte rapid

certificat: document care confirmă o anumită calitate

chichiță: dificultate

agale: fără grabă, domol, încet

✓ Formularea întrebărilor. Organizatori grafici

Cu cât crește un om când se ridică în picioare? (Asta, să știți, se numește adunare.) Unde se duce **agale** ursul după ce nu găsește miere? (Asta, ei bine, se cheamă scădere.)

Și, tot așa, venind și plecând, învățând și uitând și iar învățând, o să vă pomeniți că știți pe dinafară școală după școală. Asta puteți s-o observați singuri, uitându-vă nu în alte părți, ci chiar în cărți.

Cărțile or să fie tot mai mari, iar pozele lor tot mai mici, întâi ca niște păpuși, apoi ca niște furnici.

Când nu veți mai vedea nicio poză în nicio carte, să știți că ați ajuns cu învățatul și cu uitatul foarte departe.

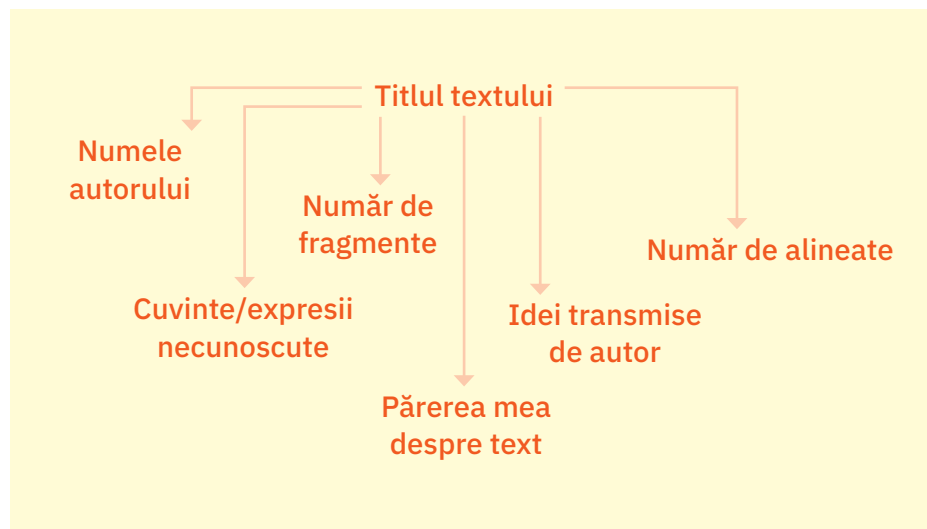
Cum citesc? Cum explorez un text?

1. Citește textul în gând, apoi cu voce tare.
2. Citiți textul, în perechi, fiecare câte un alineat. Corectați-vă reciproc.
3. Reluați citirea textului, solicitând colegului/colegei explicații referitoare la enunțuri pe care nu le înțelegeți. Formulați întrebări de tipul celor de mai jos. Schimbați apoi rolurile.
 - Ce înseamnă ...? • Ce înțeles are enunțul ...? • Ce se înțelege prin ...? • La ce se referă ...?
4. Identifică fragmentul în care se vorbește despre activitățile din clasă și din recreație, apoi notează-l în caiet.
5. Transcrie enunțul care reprezintă concluzia textului și explică semnificația acestuia.
6. Completează, în caiet, o **hartă a textului**.

Îți amintești?

Textul are:

- un titlu;
- un autor;
- unul sau mai multe alineate care corespund unei idei;
- mai multe fragmente.

Joc

Exprimă-ți un gând, o părere sau o trăire, completând enunțul: „Dacă aș fi o școală, m-aș simți/aș fi ...“.

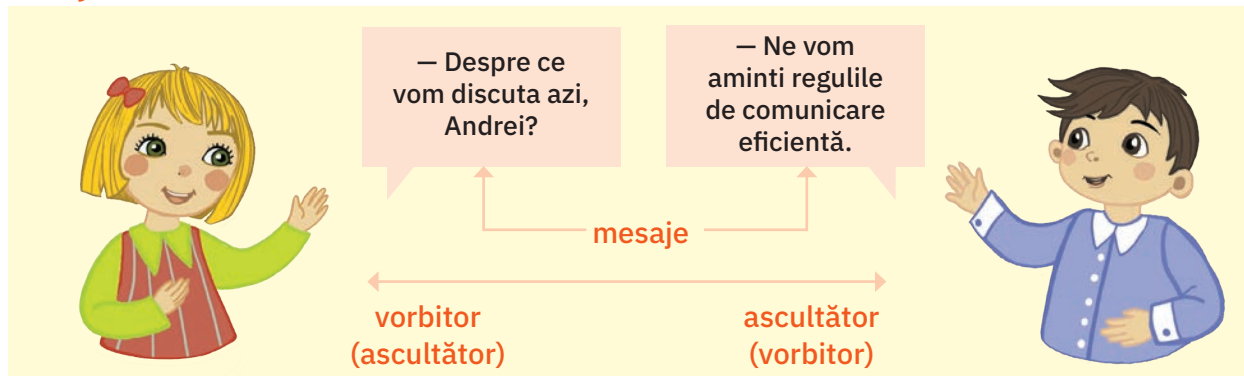
Jurnal de lectură

- Textul rimat pe care l-ai citit face parte din volumul *Unde fugim de-acasă*, de Marin Sorescu.
- Citește cartea și notează câteva citate care ți-au plăcut mai mult.

Ce am descoperit?

Pentru a reține informații esențiale, putem realiza scheme numite **organizatori grafici**. Un tip de organizator grafic este și harta textului.

Tu știi să creezi un dialog?

Îți amintești?

- **Dialogul** este conversația dintre două sau mai multe persoane.
- Pentru a fi receptat corect, mesajul rostit de **vorbitor** trebuie să fie bine formulat și corect.
- **Ascultătorul** urmărește atent mesajul transmis de vorbitor.
- Dialogul poate fi **oral** sau **scris**.
- În scris, dialogul este marcat prin folosirea **liniei de dialog**.

1. Citiți, în perechi, dialogul dat, apoi răspundeți la întrebări.
 - a. Cine a început conversația?
 - b. Cum se numește persoana care inițiază un dialog? Dar cea care ascultă mesajul transmis?
 - c. Cum trebuie să fie formulat mesajul rostit de vorbitor pentru a putea fi receptat?
 - d. Ce face ascultătorul în timp ce vorbitorul emite mesajul?
 - e. Când este Dana vorbitor și când ascultător? Dar Andrei?
2. Creați dialoguri care se pot desfășura între:
 - elev și profesor;
 - doi colegi de bancă;
 - părinți și învățătoare;
 - Dana și Andrei.
3. Transcrie enunțurile de mai jos, apoi indică vorbitorul, ascultătorul și mesajele transmise.
 - **Vă rog să luați loc în bănci!** a spus învățătoarea către elevi.
 - **Imediat. Să ne așezăm ghiozdanele în bănci,** răspunde un elev.

Tu știi să formulezi întrebări? Dar răspunsuri?

Joc

Imaginează-ți că ești reporter și utilizezi un reportofon pentru înregistrări. Adresează o întrebare unui coleg/unei colege. Acesta/Aceasta va prelua reportofonul, va răspunde, apoi va formula și el/ea o întrebare pentru alt coleg/altă colegă.

Turnirul întrebărilor. Împărțiți-vă în două grupe.

Grupa 1: Formulați cât mai multe întrebări pe baza textului *La școală, dar nu rămânem acolo*, după Marin Sorescu. Folosiți întrebările ajutătoare învățate. Notați cinci întrebări pe o planșă, apoi afișați-o la tablă.

Grupa 2: Scrieți, pe o fișă, răspunsurile la întrebări.

- Ambele grupe vor desemna câte un membru: unul va pune întrebarea, iar celălalt va răspunde.
- La final, grupele își vor evalua reciproc calitatea întrebărilor/răspunsurilor, precizând dacă acestea au fost clar și corect formulate.

Cum pronunț? Cum scriu corect?

1. Citește enunțurile date, apoi răspunde cerințelor de mai jos.

- „să vă continuați viața la cinema. **Sau** să vă dau un certificat.“
- „să știți că vi **s-a** dat drumul și la glas.“

a. Explică scrierea cuvintelor evidențiate.

b. Formulează câte un enunț în care să folosești „s-au“ și „sa“.

2. Se dă enunțul:

Totuși, este o chichiță: toate astea le-ați învățat ca pe „Unde ești, Chimiță?“.

a. Identifică motivul utilizării semnelui *două puncte*. Ce exprimă enunțul care urmează după *două puncte*?

b. Motivează folosirea ghilimelelor.

c. Formulează enunțuri în care să utilizezi semnul *două puncte*:

- înaintea unui dialog;
- înaintea unei enumerări.

Îți amintești?

- Se scrie:
 - **sa** când se poate înlocui cu *ori*;
 - **sa** când are înțelesul de *lui/ei*.

Silaba este un sunet sau un grup de sunete care se rostește printr-o singură deschidere a gurii.

- Există cuvinte cu înțeles:
 - asemănător;
 - opus.
- Unele cuvinte au aceeași formă, dar înțeles diferit.

Ce am descoperit?

- Se folosesc *două puncte* (:) înaintea unui dialog sau a unei enumerări.
- Semnul : (*două puncte*) se folosește și înaintea unui enunț explicativ (înaintea unei explicații).

3. Desparte în silabe cuvintele de mai jos. Corectați-vă în perechi.

glonț, tablă, clopoțel, portocală, folositoare, cunoștințe, cerneală, mingi, ninsoare.

4. Transformă cuvintele, după model.

jucărie	recreație	hârtie	poezie	studiu	observație	copil	vie
jucării	...	...	...	...	...	...	...

Cum îmi îmbogățesc vocabularul?

1. Scrie cuvinte cu înțeles:

- asemănător pentru: *deștept, glas, a socotit, recreație, poză, fuga.*
- opus pentru: *înainte, a primit, acesta, atent, aruncă, găsește, deschizi, cuminte.*

2. Identifică înțelesurile cuvântului evidențiat în fiecare dintre enunțurile de mai jos și alcătuiește două noi enunțuri cu sensurile diferite ale acestui cuvânt.

Unul dintre ardei este iute.

Băiatul se duce iute către casă.

3. Gândește-te la alte trei cuvinte care se scriu la fel, dar au sensuri diferite.

4. Transcrie, din șirul de mai jos, doar cuvintele înrudite cu primul termen.

cunoaștere, cunoscut, cunoștință, cuviință, cunoscător

Portofoliu Macheta clasei

- Realizează macheta unei săli de clasă așa cum ți-ai dori tu să fie, folosind materiale din natură sau reciclate.
- Stabilește alături de colegi regulile de lucru și criteriile de evaluare a lucrărilor.
- Organizați o expoziție și alegeți cea mai ingenioasă lucrare.

În clasă

după Andrew Clements

Îți amintești?

- Întâmplările se petrec într-o anumită ordine.
- La acțiunea relatată într-un text pot participa unul sau mai multe **personaje**.

Ce înseamnă ...?

reputație: părere publică, pozitivă sau negativă, despre cineva

eșec: ghinion, nereușită

sudoare: transpirație

a radia: a străluci; (aici) a-și arăta mulțumirea

Era o zi superbă de septembrie, cu soare din plin, briză răcoroasă și cer albastru.

Prima zi de școală a fost de acomodare. Elevii au primit manualele și au stat de vorbă.

Toți întrebau:

— Ce-ai făcut în vacanța de vară?

Pentru Nick Allen, primele ore trecuseră ușor, dar urma ora doamnei Granger, profesoara de engleză.

Doamna Granger nu știa de glumă. Mai întâi le-a dat un test de evaluare, apoi le-a făcut o prezentare despre ce aveau să învețe în acest an școlar. Zeci de minute au trecut fără nicio întrerupere.

Simțind că se apropie sfârșitul orei și că urmează comunicarea temei pentru acasă, Nick, care se pricepea să lanseze întrebări ca să distragă atenția profesorilor, țâșni cu mâna în sus, ca o săgeată.

Doamna Granger se uită fix la el, cu ochii ei cenușii și tăioși, și zise:

— Da, Nicholas?

— Doamna Granger, aveți atât de multe dicționare... De unde au apărut atâtea cuvinte?

Mai mulți colegi au zâmbit, uitându-se pe furiș la ceas. Cum Nick avea o bună **reputație**, toată clasa știa ce face. Din nefericire, știa și profesoara. A ezitat o clipă, apoi a zâmbit.

— Ah! Ce întrebare interesantă, Nicholas! Mai vrea cineva să știe răspunsul?

Au dat cu toții din cap în semn că da.

✓ Personajele unei întâmplări. Ordinea întâmplărilor într-o povestire

— Foarte bine. Nicholas, nu vrei tu să cercetezi și să susții o prezentare pentru ora următoare, pe acest subiect? O să fie mult mai plăcut să descoperi singur răspunsul.

Profesoara a zâmbit și a continuat.

— Iar tema pentru mâine...

Dar Nick nu mai auzea nimic. **Eșec** total... Temă suplimentară...

Acasă, a căutat în enciclopedii și a încercat să-și imagineze felul în care va arăta prezentarea lui, când i-a venit brusc o idee care l-a făcut să zâmbească cu gura până la urechi.

A doua zi, Nick a simțit tot timpul un gol în stomac. Când s-a sunat, doamna Granger a intrat în clasă, a deschis catalogul, aruncând o privire prin clasă, apoi s-a uitat la Nick și a zis:

— Azi începem ora cu o scurtă prezentare. Nu-i așa, Nicholas?

Nick era în lumina reflectoarelor. A înghițit în sec, și-a luat fișele cu notițe și s-a dus în fața clasei. A început să vorbească despre întocmirea primului dicționar englez, despre organizarea cuvintelor și despre exemple de cuvinte cu înțelesuri multiple și câte și mai câte.

De fiecare dată când ridica ochii din notițe, o vedea zâbind pe doamna Granger. Aceasta îi sorbea cuvintele, dădea aprobator din cap, spunând din când în când: „Foarte bine punctat” sau „Da, foarte corect”. O picătură de **sudore** i s-a ivit pe frunte.

Minutele treceau, iar doamna Granger **radia**. Uitându-se la ceas, dumneai l-a întrerupt.

— Haideți să-l aplaudăm! Părerea mea este că a fost o prezentare bună, cu toate că a fost cam lungă. Toate aceste lucruri vor însemna mult pentru tine, pentru că le-ai aflat prin eforturi proprii.

Cum citesc? Cum explorez un text?

1. Citește textul în șoaptă, apoi cu voce tare.
2. Citește fragmentul care descrie prezentarea întocmită de băiat.
3. Citești textul pe roluri.
4. Recitiți, în perechi, textul, identificând, prin deducție, înțelesul unor cuvinte necunoscute. Verificați cu ajutorul dicționarului.
5. Transcrie ultimul alineat al textului.
6. Transformă în povestire dialogul dintre Nick Allen și doamna Granger.
7. Găsește un alt titlu potrivit textului.
8. Formulează învățătura sugerată de text.

Poți să exprimi o emoție?

Realizează un desen sau o schemă prin care să exprimi prima reacție pe care ți-a produs-o citirea textului.

Ce am înțeles din text?

1. Când și unde se petrece întâmplarea?
2. Care sunt personajele care participă la acțiune?
3. Ce reputație avea Nick?
4. Ce întrebare i-a adresat el profesoarei sale de engleză?
5. Cum i-a răspuns doamna Granger?
6. Prin ce se dovedește a fi important proiectul lui Nick?

Jurnal de lectură

- Caută volumul *Povestea frindelului*, de Andrew Clements și citește întâmplările prin care trece personajul Nick la școală.

- Recomandă cartea colegilor, oferindu-le argumente pentru care merită să fie citită.

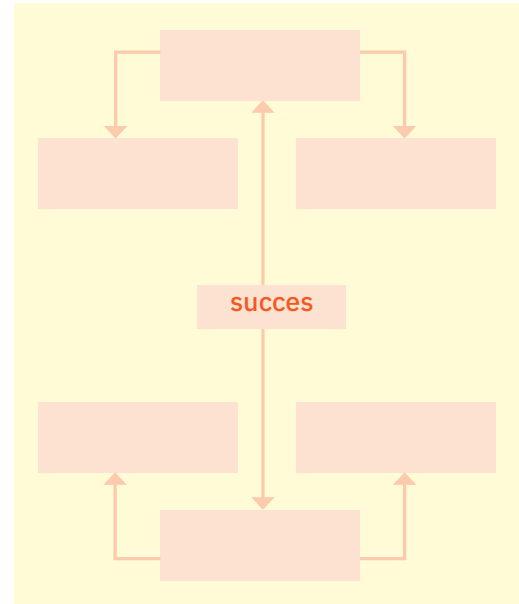

7. Cu ce cuvinte poți asocia reușita lui Nick? Completează, în caiet, **ciorchinele**, ajutându-te de text.

8. Transcrie doar varianta corectă de răspuns.

- Lui Nick îi plăcea mult:
 - a. să citească;
 - b. să scrie;
 - c. să distragă atenția profesorilor.
- El spera ca doamna Granger să uite:
 - a. să comunice tema;
 - b. să dea testul de evaluare;
 - c. să le prezinte ce vor învăța în noul an școlar.
- Băiatul a aflat că rezultatele bune se obțin prin:
 - a. atenție în clasă;
 - b. efort propriu;
 - c. consultarea profesorului.

Ce părere ai ...?

Citiți dialogul alăturat și rezolvați cerințele.

- a. Împărțiți-vă în două echipe, în funcție de răspunsul afirmativ sau negativ la întrebarea: „A greșit băiatul întrerupând-o pe doamna Granger?”. Organizați un **duel al argumentelor**.
- b. Notați, pe o fișă, cât mai multe argumente pro, respectiv contra, cu ajutorul expresiilor de mai jos.
 - Da, pentru că ...
 - Nu, pentru că ...
- c. Desemnați un membru care va expune argumentele grupei voastre în fața clasei. V-au convins argumentele echipei adverse?

Joc

Grupați-vă în perechi. Imaginați-vă un dialog între Nick Allen și una dintre enciclopediile pe care le-a consultat pentru a realiza prezentarea.

Îți amintești?

- Când povestim, respectăm ordinea întâmplărilor petrecute în text.
- Formulăm enunțurile clar și corect, păstrând unitatea povestirii.

Tu știi să povestești?

1. Ordonează enunțurile potrivit întâmplărilor din textul studiat.

- ☐ Profesoara de engleză le prezintă elevilor ce vor învăța în noul an.
- ☐ Băiatul studiază acasă pentru a face o prezentare.
- ☐ Elevii s-au revăzut în prima zi de școală.
- ☐ Profesoara îl laudă pe Nick.
- ☐ Doamna Granger este întreruptă de Nick Allen.

2. Povestește oral al doilea fragment, folosind cuvinte și expresii din text.

3. Povestește oral întregul text, dezvoltând enunțurile ordonate mai sus.

Cum pronunț? Cum scriu corect?

- Explică folosirea semnelor de punctuație în enunțurile date.
 - Ah! Ce întrebare interesantă, Nicholas!
 - De unde au apărut atâtea cuvinte?
- Completează casetele cu *î* sau *â*.

c□nd	ț□șni	z□mbet
□nvață	□ntrebare	□nt□i
- Selectează, din textul *În clasă*, după Andrew Clements, câte trei cuvinte care conțin:
 - *î*
 - *â*
- Transcrie din text un enunț care cuprinde o enumerare.
- Transformă cuvintele, ca în model.

rochie cenușie	întrebare interesantă	prezentare scurtă
cer cenușiu	gând ...	păr ...
- Explică folosirea ghilimelelor în textul studiat.

Îți amintești?

- Scriem:
 - *î* – la începutul și la sfârșitul cuvintelor;
 - *â* – în interiorul cuvintelor.

- Propozițiile pot comunica:
 - o informație/constatare, fiind marcate prin folosirea semnului *.*
 - o mirare, un îndemn, o urare, un salut, fiind marcate prin folosirea semnului *!*
 - o întrebare, fiind marcate prin folosirea semnului *?*
- Propozițiile se intonează potrivit scopului comunicării.

Cum îmi îmbogățesc vocabularul?

- Scrie expresii, ca în model.

țâșni ca o săgeată	... ca o perlă	... ca o pasăre	sări ca o ...
se repezi ca un ...	... ca un fulger	... ca un nor	pluti ca un ...

- Precizează înțelesul cuvântului evidențiat în fiecare dintre enunțurile de mai jos.

- Băiatul simțea un **gol** în stomac.
- Sportivul a dat **gol** în propria poartă.

- Transcrie doar șirurile în care cuvintele au înțeles asemănător.

- efort, trudă, delăsare, stăruință;
- spune, zice, rostește, grăiește, vorbește;
- interesant, banal, neobișnuit, atractiv;
- eșec, înfrângere, nereușită, insucces.

- Găsește cât mai multe cuvinte înrudite cu termenul „școală”.

- Scrie cuvinte, ca în model.

vorbă	vorbitor	vorbit	a vorbi
prezentare	...	...	...
cercetare	...	...	...

- Cuvinte ascunse. Descoperă ce cuvinte se ascund în cele de mai jos.

soare	oare	are	ar
albastru	...	...	...
sudoare	...	...	...

Portofoliu

- Realizează, pe o fișă, o schemă în care să notezi „secretele” unei prezentări reușite precum cea a lui Nick Allen, având în vedere:
- pregătirea conținutului;
 - pregătirea susținerii.

Jurnalul clasei

- Consemnați, în **Jurnalul clasei**, întâmplări asemănătoare celei citite.
- Cum au fost rezolvate aceste situații?
- Ce concluzii ați tras în fiecare caz?

Citește textul.

„Într-o zi, fetița se așează la măsuță să-și scrie tema la matematică pentru a doua zi. Afară era soare și senin.

— Acum e prea frumos, zise ea. O să scriu mai târziu.

Ieși în curte. Întâlnești un fluture care o duse în livadă, apoi un câțel care o purta zburdalnic până la marginea satului. Pe înserat, fetița se întoarce acasă.

— Acum e prea târziu să scriu. Mi-e somn! Voi scrie mâine, într-o recreație.

Așa se face că a doua zi, în caietul ei se ivi o notă mică, dintre acelea care se înfig ca un spin în sufletul oricărui școlar.

«Ce bine ar fi ca notele să crească precum legumele! Să le sapi, să le uzi și să se mărească de la o zi la alta», gândi fetița, supărată. Își privi caietul. Nota era tot acolo. Izbucni în plâns. Printre lacrimi, nota i se păru schimbată.

— Iată cum crește o notă! Stropind-o cu lacrimi.

Începu să-și scrie tema pentru a doua zi. Se gândea, socotea, scria. Când termină, o bobiță de sudoare căzu pe caiet.

A doua zi, când profesorul ajunse în dreptul fetiței, privi exercițiile și nu găsi nicio greșeală. Îi puse nota maximă chiar pe locul unde căzuse picătura de sudoare.

Atunci fetița a înțeles: ca nota să crească, nu a fost nevoie nici de săpat, nici de udat, nici de lacrimi, ci doar de stăruință și un strop de sudoare.“

(după Mircea Sântimbreanu –
Cum crești o notă)

Vocabular. Explică, prin deducție, următoarele cuvinte din text, apoi consultă dicționarul de la sfârșitul manualului.

- a se ivi • spin • zburdalnic • stăruință

1. **Steluța întrebărilor.** Formulează întrebări referitoare la textul citit, care să înceapă cu fiecare dintre cuvintele:

2. Completează, în caiet, cadranele, folosind informații din text.

Transcrie, din text, un enunț care exprimă o mirare.	Identifică, în text, cuvintele care au același înțeles cu „strop“.
Explică folosirea în text a ghilimelelor.	Notează motivele pentru care poate „crește“ o notă.

3. Imaginează-ți și scrie un dialog între fetiță și nota cea mică din caiet.

Autoevaluare. Verifică dacă:

- ai respectat succesiunea replicilor;
- ai formulat clar și corect enunțurile;
- ai înlănțuit logic enunțurile;
- ai redactat corect, respectând așezarea în pagină, ortografia și punctuația.

4. Ce părere ai ...

- ... despre faptul că fetița s-a dus la școală cu tema nefăcută?
- ... despre faptul că fetița s-a supărat din cauza notei primite?

Justifică-ți răspunsurile.

Citește textul, apoi rezolvă cerințele.

„Azi ne-a venit un coleg nou. Doamna învățătoare a intrat în clasă cu un băiețel roșcat. Avea pistrui, niște ochi albaștri și un ghiozdan plin de cărți.

— Copii, el este noul vostru coleg! a zis doamna. Este englez și părinții lui l-au adus la noi, la școală, ca să învețe franceză. Sper să vă purtați frumos cu el!

Apoi s-a întors spre noul coleg și i-a zis:

— Spune-le colegilor tăi cum te cheamă!

— Mă numesc George MacIntosh.

— Îmi pare bine, a spus Maxențiu. O să-ți spun Jojo.

Doamna învățătoare l-a așezat pe Jojo în bancă lângă Achim. Aristide își zise în gând: «Norocosul! Stă lângă cel mai bun din clasă!».

Am așteptat clopoțelul ca să ieșim în recreație.

Eram în curtea școlii și ne-am adunat toți în jurul lui Jojo. I-am pus o groază de întrebări. Achim i-a oferit din ciocolata lui.

— Ce sport se practică în țara ta? a întrebat Maxențiu.

— Ce întrebare! a sărit Gil. La ei se joacă tenis.

— Nici măcar nu vorbeam cu tine, a adăugat Eusebiu.

Lui Gil nu i-a plăcut deloc cum i-a răspuns Eusebiu și a sărit să îl lovească. Dar Jojo a intervenit la timp.“

(după René Goscinny,

Jean-Jacques Sempé, *Micuțul Nicolas*)

1. Completează enunțurile.

- Titlul textului este
- René Goscinny și Jean-Jacques Sempé sunt ... textului.
- Participând la întâmplare, Jojo, Maxențiu, Gil, Eusebiu și Achim sunt ... întâmplării.

2. Ordonează enunțurile potrivit succesiunii evenimentelor din textul citit.

- ☐ În pauză, copiii se strâng în jurul noului lor coleg.
- ☐ Doamna învățătoare aduce în clasă un coleg nou.
- ☐ Noul coleg se prezintă în fața clasei.
- ☐ George este poreclit de colegi Jojo.

3. Transcrie doar varianta corectă de răspuns.

- Pentru a marca cuvintele rostite în gând de un personaj, s-a folosit semnul:
 - a. două puncte; b. punct; c. ghilimele.
- Cel care nu a respectat părerea unui coleg a fost:
 - a. Eusebiu; b. Maxențiu; c. Gil.
- Un cuvânt din text care poate avea aceeași formă, dar înțelesuri diferite, este:
 - a. ciocolată; b. noi; c. coleg.

4. Jojo e noul tău coleg. Prezintă-te în scris!

Nu uita:

- să precizezi numele;
- să formulezi clar și corect prezentarea;
- să respecți regulile de redactare.

5. Formulează întrebări pe marginea textului, care să înceapă cu: • Cine? • Unde? • De ce?

Mă pot aprecia și singur.

Grilă de autoevaluare

	1	2	3	4	5
S	.	.	.	.	.
B	..	..	..	..	..
FB	...	...	...	...	...

Mă simt

Citește fragmentul.

„Gata și vacanța! Într-o dimineață, m-am trezit devreme, mi-am pus caietele în ghiozdan și am pornit la școală. Băieți și fete dăduseră buzna pe străzi. Mergeam câte unul, câte doi sau în grup, unii agale, alții zoriți.

Pe cer, soarele nu mai strălucea ca vara. O adiere răcoroasă de toamnă desprindea din copaci frunzele îngălbenite.

Într-un târziu, ajuns în curtea școlii, i-am găsit pe colegii mei. Când m-au văzut, s-au repezit la mine cu strigăte de bucurie. Mă simțeam fericit. Ce dor mi-a fost de școală!“

(după Nikolai N. Nosov, *Gata și vacanța!*)

1. Ce părere ai? Este firesc ca un elev să fie fericit în prima zi de școală? Argumentează, ca în model.

• Da, pentru că ...

• Nu, pentru că ...

Selectează, din text, cuvinte sau expresii care evidențiază bucuriile revederii în prima zi de școală.

2. Imaginează-ți că te-ai mutat la o altă școală. Prezintă-te oral noilor tăi colegi.

Nu uita!

- Formulează un salut, o introducere și o prezentare.
- Precizează numele, prenumele și vârsta.

3. **Diagrama.** Amintește-ți prima zi a acestui an școlar. Prin ce a semănat ori s-a deosebit de cea a personajului din textul citit? Completează, în caiet, diagrama de mai jos.

În text

În viața mea

Deosebiri

Asemănări

Deosebiri

4. **Joc de rol.** Realizați, în perechi, dialoguri în care să prezentați cum v-ați petrecut vacanța. Aveți grijă:

- să formulați enunțurile corect și clar;
- să vorbiți pe rând, respectând subiectul discuției.

Autoevaluare

La sfârșitul acestei unități de învățare, apreciază cum reușești să realizezi sarcinile date.

Criterii	deloc	uneori	destul de des	de multe ori	permanent
• Recunosc titlul, autorul, elementele unui text. • Pot să mă prezint și să susțin propriile păreri. • Formulez întrebări și răspunsuri. • Scriu corect ortograme și cuvinte care conțin grupuri de litere/sunete. • Folosesc ghilimelele. • Pot să povestesc oral un text citit.					

Unitatea tematică

2

Ce știm despre cărți?

Ce vom studia împreună?

- ce este textul literar și cel nonliterar;
- ce sunt povestirea (narațiunea) și poezia;
- cum formulăm o cerere familiară/politicoasă;
- cum formulăm o solicitare;
- care este ortografia unor cuvinte (*într-una/întruna; nu mai/numai*);
- cum este alcătuită o carte;
- ce tipuri de cărți există;
- ce tipuri de litere se folosesc pentru scrierea cărților.

Matilda

după Roald Dahl

Îți amintești?

Textul literar reprezintă creația imaginației unui autor care, folosindu-se de un limbaj expresiv, transmite cititorului idei, gânduri, emoții.

Ce înseamnă ...?

prichinduță: fetiță vioaie și poznașă

a devora: (aici) a citi cu interes, fără oprire

fascinată: atrasă, interesată

mister: secret, taină

mină: (aici) înfățișare, expresie a feței

a restitui: a înapoia

Matilda era o fetiță sensibilă și inteligentă. Avea o minte așa de ascuțită și atâta putere de înțelegere, încât nu puteai s-o treci cu vederea. Până la trei ani, Matilda învățase să citească singură, cu ajutorul ziarelor și al revistelor din casă. La patru ani deja citea foarte bine, așa că începuse să fie interesată de cărți.

Într-o zi, fetița îl întreabă pe tatăl său:

— Tata, poți să-mi cumperi o carte?

— O carte? se miră acesta. Dar televizorul nu-ți mai place? spuse el, râzând.

În după-amiaza aceleiași zile, Matilda porni singurică spre bibliotecă din oraș.

— Bună ziua! Mă numesc Matilda Wormwood, zise ea, pășind înăuntru. Îmi permiteți să stau să citesc o carte?

Domnișoara Phelps, bibliotecara, rămase puțin surprinsă de apariția acestei **prichinduțe** neînsoțite de niciun adult, însă îi spuse că este bine-venită.

— Puteți să-mi spuneți, vă rog, unde găsesc cărți pentru copii? întreabă Matilda.

— Uite acolo, pe rafturile de jos, răspuse bibliotecara.

Astfel se face că devenise o obișnuită a bibliotecii. Aici se bucura de două ore neîntrerupte de pace, în timpul cărora ședea comod într-un colțisor și **devora** carte după carte. Când termină de citit toate cărțile pentru copii, se apucă să caute altceva.

Domnișoara Phelps, care o privise **fascinată** pe parcursul ultimelor săptămâni, se ridică de la birou și îi ieși în întâmpinare.

— Ai nevoie de ajutor, Matilda? întrebă ea.

— Mă întreb ce-aș mai putea să citesc, răspunse fetița. Am terminat toate cărțile pentru copii.

— Vrei să spui că te-ai uitat la poze?

— Sigur, dar am citit și textul.

Domnișoara Phelps o privi cu neîncredere, dar Matilda îi întoarse privirea, serioasă.

— Unele nu prea mi-au plăcut, completă fetița, altele mi s-au părut grozave! Mi-a plăcut foarte mult „Grădina secretă“. Era plină de mister. O cameră secretă ascunsă după o ușă închisă și o grădină mascată în spatele unui zid.

Domnișoara Phelps rămase mută de uimire.

— Ce ți-ar plăcea să citești? întrebă ea, străduindu-se să păstreze o mină calmă.

— Aș dori o carte foarte bună, dintre cele care le plac oamenilor mari, răspunse Matilda. O carte celebră.

Pe parcursul următoarelor șase luni, sub ochii atenți și prietenoși ai bibliotecarei, Matilda citi o listă impresionantă de cărți cunoscute.

— Știai că aceste cărți se pot împrumuta de la bibliotecă și le poți lua acasă? o întrebă domnișoara Phelps într-una dintre zile. Alege orice carte dorești, eu îmi notez în caiet și poți să o iei acasă pentru următoarele două săptămâni. Zis și făcut.

De atunci, Matilda nu mai venea la bibliotecă decât o dată pe săptămână, pentru a restitui cărțile împrumutate și pentru a lua cu împrumut altele noi. Citea întruna. Dormitorul ei de-acasă deveni cameră de lectură și-și petrecea cele mai multe după-amieze cufundată în cărți, adesea cu o cană de ciocolată caldă lângă ea.

Cum citesc? Cum explorez un text?

1. Citește textul în gând, apoi cu voce tare.
2. Citești în perechi, corectându-vă reciproc.
3. Citești, în perechi, câte un alineat.
 - Reluați lectura atunci când întâlniți aspecte neînțelese.
 - Lămuriți aceste aspecte prin interogare reciprocă.
4. Citești textul pe roluri.
5. Citește:
 - salutul și prezentarea fetei;
 - enunțul în care este indicat numele unei cărți.
6. Explică de ce textul citit este:
 - un text literar;
 - un text narativ.
7. Precizează:

Titlul textului	Autorul	Personajele întâmplării

8. Realizează o listă cu toate cărțile pe care le-ai citit până acum. Alege o carte preferată și prezintă-o colegilor.

Îți amintești?

- Textul care prezintă un șir de fapte povestite în ordine în care s-au petrecut este un **text narativ** (o povestire).
- La acțiune participă **personajele textului**.

Jurnal de lectură

- Vrei să afli mai multe lucruri uimitoare despre protagonista întâmplărilor? Citește tot volumul *Matilda*, de Roald Dahl.
- Notează citate din care să reiasă calitățile fetei.

9. Completează, în caiet, **cadranle**, folosind informații din text.

Transcrie expresiile sau enunțurile din care reiese că Matilda avea o pasiune.	Identifică, în text, însușiri ale fetei.
Explică reacțiile domnișoarei Phelps.	Realizează un desen care să o înfățișeze pe Matilda.

Ce am înțeles din text?

1. **Steluța întrebărilor.** Formulează întrebări referitoare la personajul principal al textului citit, care să înceapă cu fiecare dintre cuvintele date.
2. Stabilește dacă următoarele enunțuri sunt adevărate sau false:
 - Matilda învățase să citească cu ajutorul părinților ei.
 - Fetița știa să citească foarte bine la vârsta de patru ani.
 - Domnul Wormwood a fost de acord să îi cumpere fiicei sale o carte.
 - Domnișoara Phelps a refuzat să-i împrumute fetei cărți pentru oameni mari.

Tu știi să formulezi o solicitare?

1. Citește dialogurile de mai jos și rezolvă cerințele.

- a. Ce îi cere Matilda tatălui ei? Ce cuvinte folosește când i se adresează?
 - b. Ce îi solicită fetița bibliotecarei? Ce formulă de adresare folosește?
 - c. Există vreo deosebire între cele două formulări adresate? Care este aceasta?
2. Formulează câte o solicitare adresată: • mamei; • fratelui mai mic; • învățătorului.

Îți amintești?

Pentru a ne face înțelegi, trebuie să formulăm cererea/solicitarea clar și corect.

Ce am descoperit?

Ne adaptăm adresarea în funcție de relația pe care o avem cu partenerul de comunicare, în funcție de vârsta acestuia etc.

- **adresare familiară:** *te rog, pot să, dă-mi voie* ș.a.
- **adresare politicoasă:** *vă rog, îmi permiteți, îmi dați voie* ș.a.

Cum pronunț? Cum scriu corect?

1. Citește dialogul de mai jos. Observă scrierea cuvintelor evidențiate, apoi rezolvă cerințele.
 - a. Cu ce cuvânt putem înlocui termenul „întruna” în al doilea enunț?
 - b. Reformulează primul enunț, astfel încât să poți înlocui „într-una” cu o altă ortogramă.

— **Într-una** dintre zile, Matilda a mers singură la biblioteca din oraș?

— Da. De atunci, ea a citit **întruna**.

Îți amintești?

Se scriu întotdeauna cu cratimă:

- într-o/într-un
- dintr-o/dintr-un.

Ce am descoperit?

- Scriem *întruna* când dorim să folosim acest cuvânt cu sensul de „mereu”, „neîncetat”.
- Scriem *într-una* când aceste cuvinte au înțelesul de „într-o”.

2. Transformă enunțurile de mai jos, după model.

Într-o cameră este întuneric.

Într-una dintre camere este întuneric.

- A citit poezia într-o carte.
- Într-o scrisoare a comunicat motivul sosirii.

3. Citește enunțurile. Observă scrierea cuvintelor evidențiate, apoi răspunde la întrebări.

• Matilda avea **încredere** în recomandările bibliotecarei.

• Domnișoara Phelps o privi cu **neîncredere**.

a. Ce literă inițială s-a folosit în scrierea cuvântului „încredere”?

b. De ce crezi că a fost scris cu „î”?

c. Ce fel de cuvinte sunt „încredere – neîncredere”, ca înțeles?

4. Găsește cuvinte cu înțeles opus pentru: *însoțită, încălzit, înțeles*.

Ce am descoperit?

Se păstrează scrierea cu „î” în cazul cuvintelor care încep cu această literă și primesc înaintea lor silaba „ne”: *întrebat – neîntrebat*

Portofoliu Prezentarea unei cărți

Prezintă, în scris, o carte care ți-a plăcut mult.

Precizează:

- titlul;
- autorul;
- personajele;
- tema/subiectul acesteia;
- mesajul transmis.

Autoevaluare

Vei reuși dacă:

- precizezi titlul cărții și autorul;
- prezinți, pe scurt, întâmplările și personajele;
- îți expui clar și corect impresiile despre lectură.

Cum îmi îmbogățesc vocabularul?

1. **Cuvinte-pereche.** Formează, din șirul de mai jos, perechi de cuvinte cu același înțeles.

fascinat, a nota, adult, atras, sensibil, a consemna, matur, emotiv

2. Identifică înțelesurile cuvântului „mină” în enunțurile date.

• Din **mină** se scot cărbuni.

• Bibliotecara avea o **mină** veselă.

• Am pus o **mină** nouă la pix.

Semnificația proverbelor

- Selectează, pe o fișă, proverbe despre carte.
- Citește-le în fața clasei, descifrându-le semnificația.

• Afișați, la **Panoul clasei**, cele mai interesante proverbe.

În bibliotecă

(fragment)

de Ana Blandiana

Îți amintești?

- Textul scris în versuri se numește **poezie**.
- Un text în versuri poate fi organizat în **strofe** de două sau mai multe **versuri**.

Ce înseamnă ...?

- spaimă:** teamă, frică
intelectual: persoană cu o educație temeinică
ipocrizie: prefăcătorie
zevzeacă: neghioabă, netoată, prostănacă
zel: hărnicie, sârguință

Ce **spaimă**, ce emoții și ce scandal:

Am descoperit printre cărți un șoarece **intelectual**!

La început, ca să nu pară
 Că are gusturi prea ciudate,
 A mâncat într-o doară
 Cartea de bucate;

Apoi, ca să nu mă sperie prea tare,
 Câtva timp a înfulecat numai dicționare; [...]

Și a dus **ipocrizia** atât de departe,
 Încât a jurat să nu se mai atingă de nicio carte.

Dar n-a rezistat mai mult de o zi
 Și a început să ronțăie poezii.

Ba, pentru că îl tentează drumul spre glorie,
 A înghițit și câteva cărți de istorie,

Iar tabla înmulțirii fiindu-i simpatică,
 A gustat și din câteva cărți de matematică.

Cât rămăsese numai literatură
 Nu mă speriasem peste măsură. [...]

Era clar că nu puteam aștepta ca o **zevzeacă** [...]
 Să-mi mestece întreaga bibliotecă;

Și plină de zel,
M-am apucat să-i scriu un bilețel [...]:
„Mult stimată domnule șoarece,
Mă văd nevoită să vă scriu deoarece [...]
Cred că e de datoria mea să specific
Că sunteți urmărit de motanul Arpagic,
Care susține, prin miorlăituri iscusite,
Că nu se lasă până nu vă-nghite [...].
Drept care
Îmi permit să vă sfătuiesc
Să plecați la plimbare [...].“

Motanul Arpagic,
desen de Ana Blandiana

Cum citesc? Cum explorez un text?

1. Citește textul în gând, apoi cu voce tare.
2. Citiți, în perechi, câte o strofă.
3. Citește:
 - versul în care este amintit numele motanului;
 - strofa compusă din patru versuri;
 - conținutul bilețului adresat șoarecelui.

Poți să exprimi o emoție?

- Asociază senzația produsă de citirea poeziei cu un ritm sau cu o melodie.
- Încearcă să le exprimi în fața clasei!

Ce am înțeles din text?

1. Cine pătrunsese în bibliotecă?
2. Ce cărți mâncase șoarecele?
3. Ce măsură a luat stăpâna bibliotecii? De ce?
4. Imaginează-ți un dialog între stăpâna bibliotecii și micul intrus.

Ce am descoperit?

Un text în versuri poate prezenta un șir de întâmplări la care participă personaje.

5. **Jurnalul dublu.** Selectează, din poezie, versurile corespunzătoare explicațiilor din tabel. Completează, în caiet, un tabel asemănător.

Versuri	Explicații
...	Șoarecele era un pasionat de cărți.
...	Stăpâna bibliotecii trebuia să ia măsuri.
...	Ea l-a prevenit pe șoarece că este urmărit.

Jurnal de lectură

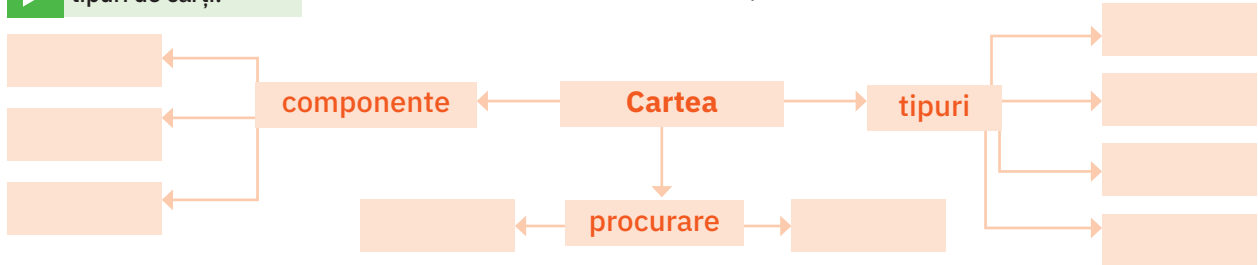
- Dacă vrei să cunoști peripeziile și aventurile motanului Arpagic, citește poeziile din volumul *Întâmplări din grădina mea*, de Ana Blandiana.

- Prezintă-le și colegilor tăi!

Îți amintești?

- Elementele care compun o carte sunt **coperta**, **cotorul** și **filele**.
- În funcție de tema abordată și de categoria de vârstă căreia i se adresează, există mai multe tipuri de cărți.

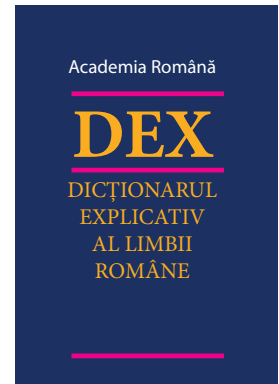
Ce am descoperit?

Cărțile se pot cumpăra din librării sau se pot împrumuta de la bibliotecă.

Cum utilizăm o carte?

- Copertele se acoperă pentru a nu se deteriora.
- Folosim semnul de carte pentru a marca pagina la care am ajuns cu lectura.

2. Numește tipuri de cărți pe care le-ai utilizat până acum.

Colțul cărții

- Amenajați, în clasă, un colț al cărții, în care să păstrați cărți de poezii, povești, basme, povestiri, cărți de colorat, reviste pentru copii cu tematică diversă, enciclopedii, dicționare ș.a.
- Utilizați cărțile în activitățile desfășurate în clasă.

Tu mergi la bibliotecă?

1. Activitate practică. Vizitați biblioteca școlii. Observați:

- cum este organizat spațiul pentru cărți și spațiul pentru lectură;
- ce cuprinde o fișă de împrumut;
- unde și cum sunt înregistrate cărțile (după autor, după tematică ș.a.).

2. Caută la bibliotecă volumul *Cartea cu jucării*, de Tudor Arghezi. Precizează etapele pe care le parcurgi pentru identificarea cărții. Solicită informații de la bibliotecar.

Tu știi să formulezi o solicitare?

Observați imaginile. Realizați, în perechi, dialoguri potrivite situațiilor ilustrate, formulând solicitări. Veți avea în vedere:

- claritatea și corectitudinea solicitării;
- modul de adresare (familiară/politicoasă).

Îți amintești?

- Adresarea politicoasă este o formă de respect, în primul rând față de tine, apoi față de cei din jur.
- Ne adresăm politicos oricui, indiferent de vârstă, gen, ocupație etc.

Autoevaluare. Vei reuși dacă:

- formulezi enunțurile clar și corect;
- respecti regulile de vorbire eficientă;
- îți adaptezi adresarea în funcție de partener.

Cum pronunț? Cum scriu corect?

1. Motivează folosirea ghilimelelor în textul *În bibliotecă*, de Ana Blandiana.
2. Citește dialogul alăturat. Observă scrierea cuvintelor evidențiate. Cu ce cuvânt poate fi înlocuit „numai“, fără a schimba înțelesul enunțului?

Ce am descoperit?

- Scriem *numai* când dorim ca acest cuvânt să însemne „doar“.
- Scriem *nu mai* când cele două cuvinte sunt urmate de un cuvânt care exprimă o acțiune.

— A mâncat
șoarecele **numai**
dicționare?

— Da. Jurase să
nu mai atingă
vreo carte.

3. Completează spațiile libere, folosind „numai“ sau „nu mai“.
Șoarecele a mâncat cărțile din bibliotecă, lăsându-le ... pe cele la care nu a putut ajunge.
Stăpâna bibliotecii ... poate tolera dezastrul. ... motanul Arpagic îi poate veni de hac intrusului.

Cum îmi îmbogățesc vocabularul?

1. Precizează înțelesul cuvântului evidențiat în fiecare enunț.
 - Bradul crescuse **drept** spre cer.
 - Judecătorul trebuie să fie un om **drept**.
 - A învăța este un **drept** fundamental al copiilor.
 - Furnica mi-a luat brațele **drept** niște crăci.
2. **Familia de cuvinte.** Continuă să scrii cuvinte care fac parte din familia cuvântului „carte“.
carte, cărticică, ...

Semnificația proverbelor

Explică următoarele
proverbe:

- *Vorba dulce mult aduce.*
- *Cuvântul întâi să-l cioplești, apoi să-l rostești.*
- *Respectă, ca să fii respectat.*

🔍 Povestea unei cărți

Îți amintești?

Textul care transmite informații din viața reală

se numește **text nonliterar**.

Parcă mai ieri s-a auzit clopoțelul care anunța vesel: „Vacanță!”. A trecut vara cu zilele ei calde, petrecute fie pe nisipul fierbinte sau în apa de smarald a mării, fie pe cărările șerpuite sau în pădurile umbroase ale munților. Odată cu vara s-a sfârșit și vacanța! Încet, încet, septembrie s-a ivit aducându-ne din nou la școală. Ne-am adunat cu toții, iar bucuria revederii a răsunat în curtea școlii.

Acum, glasul cristalin al clopoțelului ne cheamă în clasa curată și primitoare. Recreația a zburat ca un gând. Pe bănci ne așteaptă noile noastre manuale care miros încă a cerneală proaspătă. Copertele lor viu colorate ne atrag privirile. Răsfoim manualul de **Limba și literatura română** împreună cu doamna învățătoare.

La un moment dat, Ioana vrea să-și scrie numele pe prima pagină.

— Nu se scrie pe cărți. Știi oare câți oameni au lucrat la această carte? Întreabă doamna învățătoare.

— Da..., spune încurcată fetița. Această carte este rezultatul muncii autorilor. Numele lor este scris pe copertă, cu litere mari de tipar.

— Așa este, dar aflați, dragii mei, intervine învățătoarea, că povestea unei cărți este mult mai lungă! Mai întâi, autorul creează cartea, scriind enunț după enunț, cu litere de mână sau la calculator. Toate filele alcătuiesc **manuscrisul**. Apoi, autorul trimite manuscrisul la o **editură**, pentru a fi editat.

La editură, **redactorul** citește și corectează manuscrisul și lucrează cu autorul la viitoarea carte. Împreună stabilesc formatul, așezarea textului în pagină, numărul și conținutul ilustrațiilor.

Ilustrațiile minunate pe care le admirați sunt realizate de un ilustrator. Este o muncă de creație! După aceea, ilustrațiile și textele

Ce înseamnă ...?

manuscris: text scris de mână, netipărit

editură: instituție în care se pregătesc cărțile pentru tipărire

redactor: persoană care corectează manuscrisul

tehnoredactor: persoană care pregătește grafic și tehnic o carte

tipografie: întreprindere în care se execută tipărirea cărților, a ziarelor etc.

sunt așezate în pagină de către un **tehoredactor** priceput, cu ajutorul computerului. Tot el creează și elementele care înfrumusețează pagina.

După tehoredactare, cartea este citită încă o dată de un corector. Acesta face corecturile necesare, consultându-se cu autorul. La finalul acestei activități, redactorul este cel care dă *Bun de tipar*.

Astfel, redactorul trimite cartea la **tipografie**. Cartea este tipărită la rotativă, cu litere de tipar. Textele și ilustrațiile se imprimă pe hârtie, cu ajutorul cernelii de diferite culori. De sub rotativă ies mii de exemplare care sunt trimise pentru a fi finisate. Se cos filele și se lipesc copertele.

Mii de exemplare ale acestui manual sunt distribuite în toată țara, fie prin școli, elevii având acces gratuit la ele, fie prin librării, de unde pot fi cumpărate.

La școală, manualele se primesc la începutul anului școlar și se predau la finalul acestuia. Cu ajutorul lor învață mai multe generații de elevi.

Îmbujorați, elevii ascultă, cu atenție, povestea cărții. Ei privesc acum cu alți ochi manualele deschise pe bănci. Acum, toți știu că o carte este rodul muncii mai multor oameni care și-au pus în ea o parte din sufletul lor.

Cum citesc? Cum explorez un text?

1. Citește textul în șoaptă, apoi cu voce tare.
2. Citiți în lanț, fiecare câte un enunț.
3. Citește:
 - alineatul care prezintă activitățile realizate de redactor;
 - enunțul care exprimă un sentiment de admirație.
4. Transcrie enunțul în care este denumită instituția unde ia naștere cartea.
5. **Lectură activă**
 - Recitește fragmentele care ilustrează etapele realizării unei cărți.
 - Notează, în caiet, aceste etape.
 - Povestește oral fragmentele, pe baza notițelor și a schemei realizate. Folosește în povestire cuvintele: „mai întâi“, „apoi“, „în același timp“, „în cele din urmă“.
6. Realizează o bandă desenată prin care să ilustrezi etapele de realizare a unei cărți. Folosește informațiile selectate pe parcursul lecturii active.

Ce am înțeles din text?

1. Cum se numește persoana care scrie o carte?
2. Cu ce fel de litere este scris manuscrisul?
3. Cine se ocupă de pregătirea manuscrisului pentru tipărire?
4. Unde se trimite manuscrisul tehoredactat?
5. Ce fel de litere se folosesc la tipărirea cărților?
6. De ce trebuie să respectăm cărțile?

Jurnal de lectură

- Dacă vrei să afli și alte lucruri despre cărți, citește textul *Povestea cărții de povești*, de Emilia Căldăraru.
- Notează învățătura desprinsă din text.

Proiect „Cartea mea“

Ce vei face?

• O cârtică pe o temă la alegere, care să conțină text și ilustrații și căreia îi vei da un titlu potrivit.

De ce vei face?

• Pentru a-ți fixa mai bine cunoștințele despre tipurile de cărți/litere, despre componentele cărții.

• Pentru a-ți folosi în mod creativ cunoștințele dobândite la alte discipline.

Cum vei face?

• Vei alege o temă.

• Vei urma un plan de lucru:

→ te informezi și aduni materialele necesare;
→ urmezi etapele de lucru stabilite (scrii paginile – inclusiv pagina de titlu –, le desenezi sau le decorezi cu ilustrații decupate, lipești foile, realizezi coperta);
→ finalizezi lucrarea și o expui.

• Vei folosi materiale diverse (hârtie/carton colorat; fotografii), elemente specifice artelor plastice (punctul, linia, pata).

Cum te vei evalua?

• Veți stabili un set de criterii de evaluare pe care să îl afișați la tablă.

• Veți expune cărțile și veți face **Turul Galeriei**, citindu-le și răsfoindu-le.

7. Câte etape există în realizarea unei cărți?

8. Selectează, din text, cuvinte care denumesc componentele unei cărți.

Ce părere ai ...?

1. Crezi că o carte se face cu ușurință?

2. De ce priveau copiii „cu alți ochi“ manualele de pe bănci?

3. Este firesc să îți scrii numele pe cărțile din biblioteca ta? Argumentează.

Cum este scrisă cartea?

1. Observă titlul unui manual de-al tău, apoi titlul textului *Povestea unei cărți*.

- Ce fel de litere de tipar s-au folosit?
- De ce crezi că se folosesc astfel de litere pentru titluri?

2. Observă textul *Povestea unei cărți*.

- Ce fel de litere de tipar s-au folosit pentru scrierea cuvintelor necunoscute în text? Dar pentru cuvintele „Bun de tipar“?
- Cu ce fel de litere sunt scrise, în general, textele?
- De ce crezi că s-au folosit tipuri diferite de litere în scrierea manualului?

Ce am descoperit?

Cartea este scrisă cu litere de tipar. În realizarea cărților se folosesc litere de tipar, mici și mari:

- drepte → aA, bB
- înclinate → aA, bB
- îngroșate → aA, bB

3. Identifică, în textul *Prima zi de școală*, după Cezar Petrescu, cuvinte sau enunțuri scrise cu litere:

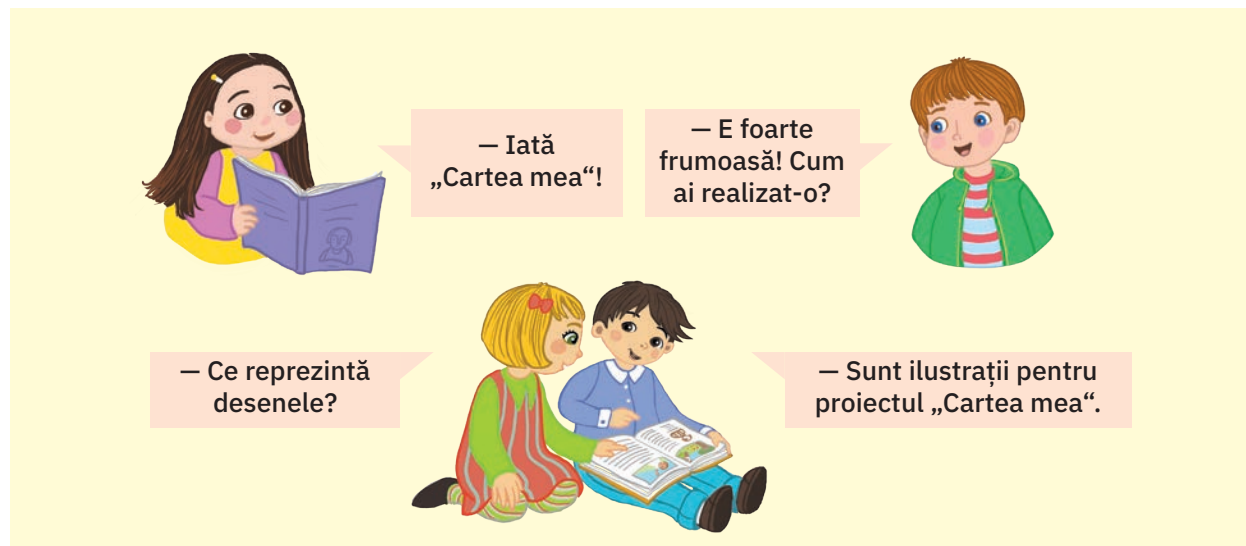
- mici/mari, drepte;
- mici/mari, înclinate;
- mici/mari, îngroșate.

Explică folosirea acestora în fiecare caz.

4. **Joc de rol.** Imaginați-vă un dialog în următoarea situație de comunicare: sunteți litere mari și mici de tipar, drepte, înclinate sau îngroșate, care vor fi folosite pentru tipărirea textului *Matilda*, de Roald Dahl. Despre ce ați discuta?

Tu știi să ceri și să oferi informații?

1. Observă imaginile. Citește dialogurile.

2. Formulează întrebări ca în model, prin care să soliciți informații despre activitățile de la exercițiul anterior.

• Ce ai făcut mai întâi?

• Și apoi?

• Dar la final?

Cum pronunț? Cum scriu corect?

1. Completează cuvintele cu litera potrivită.

• î□preună

î□ceput

î□bujorat

• î□frumusețare

i□prima

î□țeles

2. Observă enunțurile. Există vreo diferență între acestea? Explică.

• Am citit o dată cartea.

• Am citit încă o dată cartea.

• Am recitit cartea.

Ce am descoperit?

Pentru a exprima o acțiune care se repetă, punem în fața cuvântului silaba „re“, eliminând formulări ca: „din nou“, „încă o dată“, „iar“.

3. Transformă cuvintele, ca în model.

scris

corectat

tipărit

distribuit

ascultat

rescris

...

...

...

...

4. Desparte în silabe cuvintele: *manual, recreație, ilustrație, bucurie*. Corectați-vă în perechi. Ce observi? Selectează, din textul *Povestea unei cărți*, și alte cuvinte care se supun aceleiași reguli.

Îți amintești?

• Se pronunță și se scrie întotdeauna **m** înaintea de **p** și **b**.

• Există cuvinte în care grupurile de sunete „ua“ și „ie“ nu se regăsesc în aceeași silabă, sunetele lor aflându-se în silabe diferite.

Portofoliu Bursa poveștilor

- Gândiți-vă la o carte ca la un personaj de poveste.
- Identificați întâmplări interesante prin care poate trece cartea.
- Creați povești pe care să le prezentați în clasă.
- Notați subiectul cel mai interesant și afișați-l la **Panoul clasei**.

Ordonează fragmentele de mai jos, pentru a obține un text.

De-a lungul pereților, până sus, la tavan, erau rafturi înțesate cu cărți de toate mărimile și de toate formele, legate în piele și având cotorul auriu. Din spatele unui zid de cărți înalt cât un om mare, băiatul auzi acum un glas, spunându-i destul de răstit:

— N-aveți decât să vă mirați stând înăuntru sau afară, dar închideți ușa.

— Mă numesc Bastian, spuse băiatul. Bastian Balthasar Bux.

Bastian își dădu seama că tot timpul se uitase fix la cartea pe care o avea în mână domnul Koreander. ☐

Ridică volumul și-l privi pe toate părțile. Era legat în mătase arămie. Dând filele în grabă, văzu că textul era tipărit cu două feluri de litere. Nu părea să conțină poze, avea în schimb inițiale mari și minunat ilustrate. Cu litere ciudate, întortocheate, era scris pe copertă titlul: *Povestea fără sfârșit*. ☐

Ușa fu deschisă atât de violent, încât micuțul ciorchine de clopoței de alamă atârnat deasupra ei se porni să sune cu zgomot și nu se mai liniști multă vreme.

Făptașul zarvei era un băiat grăsun, de vreo zece sau unsprezece ani. În fața lui se afla o încăpere lungă și îngustă, ce se pierdea în semiîntuneric. ☐

E un lucru tare misterios cu pasiunile omenești, iar în cazul copiilor totul se petrece la fel ca în cazul celor maturi. Cei copleşți de o pasiune n-o pot explica, iar cei care nu au trăit niciodată ceva asemănător nu pot înțelege. În cazul lui Bastian Balthasar Bux, pasiunea erau cărțile. ☐

(după Michael Ende, *Povestea fără sfârșit*)

1. Citește textul ordonat anterior și răspunde la întrebări.

- Care sunt personajele întâmplării?
- Care era pasiunea lui Bastian?
- Din ce cauză era uimit băiatul?
- Cum arată cartea pe care o privea Bastian?

2. Selectează, din text, cuvintele care denumesc componentele unei cărți. Formulează câte un enunț cu fiecare cuvânt.

3. Imaginează-ți și scrie un dialog între Bastian și domnul Koreander, în care să se ceară și să se ofere informații despre o carte.

Sugestii:

- pune-te, pe rând, în situația de vorbitor/ascultător;
- solicită informații despre conținutul cărții, autor, posibilitatea de a o împrumuta/cumpăra;
- oferă răspunsuri clare și corecte;
- folosește adresarea politicoasă.

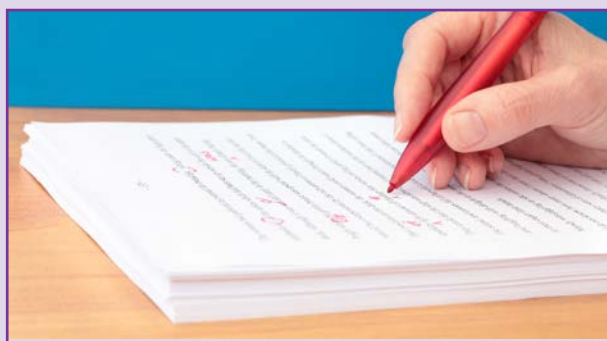
Autoevaluare. Verifică dacă:

- ai respectat succesiunea replicilor;
- ai formulat clar și corect enunțurile;
- ai înlănțuit logic enunțurile;
- ai redactat corect, respectând așezarea în pagină, ortografia și punctuația.

4. La fel ca Matilda, Bastian era pasionat de cărți. Ce crezi că îl fascina pe băiat la cartea menționată în text? Alege dintre variantele următoare:

- culoarea copertei;
- felul literelor de pe copertă;
- titlul cărții.

Motivează alegerea făcută.

Concurs de prezentare a proiectului „Cartea mea“

Cum veți proceda?

1. Organizați un concurs în care să prezentați produsul obținut în urma realizării proiectului „Cartea mea“.
2. Lansați o invitație colegilor de la alte clase, precum și profesorilor care predau la clasa voastră. Dintre aceștia, alegeți membrii juriului.
3. Planificați-vă resursele materiale necesare premierii celor mai bune produse, în colaborare cu învățătorul.
4. Stabiliți timpul alocat fiecărei prezentări (de exemplu, maximum cinci minute).
5. Afișați, la tablă, criteriile de evaluare:
 - enunțarea logică, coerentă, argumentată a ideilor;
 - exprimarea clară și corectă;
 - exprimarea trăirilor prin atitudine, mimică, gesturi, limbaj;
 - originalitatea prezentării.
6. Juriul va premia cea mai amuzantă prezentare, cea mai surprinzătoare, cea mai convingătoare prezentare etc.

Cum veți fi apreciați?

S	B	FB
oricare	oricare	
.	...	

Etapele de realizare a unei cărți

Citește fragmentul.

„Nu știu literele, dar inventez povești când le privesc. Poveștile pe care le citesc pe furiș, în cămară, nu le spun nimănui.

Acum stăm la soare. Tasia povestește o întâmplare despre ce se petrece atunci când stelele cad. Intervin și eu cu o părere.

— Fiecare stea e legată de tavanul cerului cu o ață de păianjen. Când trece noaptea câte un liliac, rupe ața și cade steaua.

— De unde știi? întreabă Tasia.

— Am citit undeva. Am o carte groasă, legată cu piele și scrisă cu aur.

— Te rog să mi-o arăți și mie! spune Tasia.

— E în cămara veche.

Tasia o privește. Cartea mea cu visuri, cu stele, cu lilieci, cu povești era un **dicționar**.”

(după Otilia Cazimir,

Cartea cu visuri, cu stele, cu povești)

- În fragmentul citit, enunțul „...” reprezintă o solicitare de informații.
- Enunțul „— Te rog să mi-o arăți și mie!” exprimă o ... familiară.

4. Adresează:

- o cerere familiară colegului de bancă;
- o solicitare de informații librarului;
- o cerere politicoasă unui vecin.

5. Un cuvânt – o idee. Alege, din text, cuvinte pe care să le folosești într-o exprimare deosebită, ca în exemplul următor:

tavan → Din tavanul camerei atârnă o lustră. (exprimare obișnuită)
→ Din tavanul cerului atârnă o stea. (exprimare deosebită)

Autoevaluare

La sfârșitul acestei unități de învățare, apreciază dacă ai reușit să:

• recunoști un text narativ/în versuri/nonliterar	Da/Nu	• te adresezi familiar/politicos	Da/Nu
• prezinți o carte citită	Da/Nu	• formulezi o solicitare	Da/Nu
• numești componentele unei cărți	Da/Nu	• prezinți un produs propriu	Da/Nu
		• recunoști tipuri de litere	Da/Nu

Unitatea tematică

3

De unde vine toamna?

Ce vom studia împreună?

- cum delimităm un text în fragmente logice;
- cum așezăm un text narativ sau un text în versuri în pagina caietului;
- când folosim virgula;
- cum scriem corect unele cuvinte (*fii/nu fi*);
- cum descriem o ființă;
- cum intonăm propozițiile;
- când folosim punctele de suspensie.

Casa păpușii

după Titel Constantinescu

Îți amintești?

Întâmplările povestite se petrec într-o anumită ordine.

Ce înseamnă ...?

arac: băț înalt, subțire, care sprijină tulpina plantelor agățătoare

a se înteeți: a sufla mai puternic

scoarță: (aici) covor, cuvertură din lână, țesută cu modele populare

a anina: a atârna

Lângă casa unde locuiește fetița, se mai află o casă: casa păpușii. Chiar fetița a construit-o, cu mâna ei. Vara, când soarele strălucea cu putere, fetița s-a jucat aici cu păpușa. E o căsuță mică, fără uși, fără ferestre, doar din **araci** subțiri, iar deasupra a pus o tablă, acoperișul.

Lângă casa păpușii e un pui de salcâm înălțuț, subțirel, cu ramuri căutând spre cer. Toată vara, puiul de salcâm și păpușa au fost prietenii fetiței.

De la o vreme, cerul s-a întunecat, soarele abia se mai vede printre nori, e răcoare. A venit toamna cu zilele ei triste și cu nopți reci.

Într-o zi, vântul s-a **întețit** și a luat acoperișul căsuței. Puiul de salcâm a văzut cum vântul neastâmpărat a luat în zbor fața de masă și **scoarțele** cu care fetița împodobise căsuța păpușii. S-a gândit el cum să facă din nou frumos în casă. A scuturat ușor din frunzele sale ruginii și a făcut fețe de masă, scoarțe, șervețele, perne și pernțe.

Fetița a venit din nou, însoțită de păpușa ei, la căsuța din grădină. Înăuntru, totul era de culoarea soarelui.

— Vai! Ce frumos! strigă fetița. Căsuța păpușii parcă e de aur. Nu-ai așa, puiule de salcâm? Cine a împodobit astfel căsuța?

Dar puiul de salcâm nu a răspuns. Se înclina ușor, mișcând din cele câteva ramuri. Sus, în vârful unei crengi, **anina** tremurând o singură frunză. Era creață, zdrențuită, ruginie.

Atunci, vântul răcoros de toamnă a trecut printre crengi. S-a smucit din toate puterile și a luat cu el frunzele care împodobeau căsuța.

— Hei, vântule! strigă surprinsă fetița, privind nespuse de întristată la goliciunea căsuței. De ce ești atât de rău? Unde vrei să duci frunzele?

Nu-ți e milă de bietul pui de salcâm? Fii bun, vântule!

Dar vântul s-a făcut nevăzut. Fetița s-a dus lângă puiul de salcâm.

— Lasă, puiule de salcâm! Nu fi trist! Vom împodobi căsuța împreună, la primăvară.

Dar puiul de salcâm nu i-a răspuns. S-a mulțumit să tremure, tăcut. Din vârful său, singura frunză îl aproba, înfrigurată. Din depărtare, vântul s-a întors și i-a spus fetei:

— Nu te supăra pe mine, micuț! Ce să fac? Țasta e rostul meu. M-a trimis toamna. Trebuie să-mi fac simțită prezența!

Însă fetea era foarte tristă. În ochii ei se iviseră lacrimile. Atunci, singura frunză ce se legăna din puiul de salcâm a rostit:

— Draga mea, noi, frunzele salcâmului, nu din cauza toamnei am căzut. Nouă ne place căsuța păpușii. Am vrut să fim de folos și să împodobim căsuța. Uite, chiar acum eu trebuie să acopăr masa.

Și, fără să mai aștepte, ultima frunză ruginie a salcâmului căzu.

Cum citesc? Cum explorez un text?

1. Citește textul în șoaptă, apoi cu voce tare.
2. Citești pe roluri.
3. Citește enunțurile care prezintă semnele specifice toamnei.
4. Transcrie, din text, câte un enunț care să exprime: • o informație; • o mirare; • o întrebare.

5. Ordonează enunțurile potrivit succesiunii întâmplărilor din text.

- ☐ Puiul de salcâm redecorează căsuța păpușii.
- ☐ Fetea a construit o căsuță pentru păpușa ei.
- ☐ A sosit toamna.
- ☐ Ultima frunză a salcâmului se scutură.
- ☐ Vântul spulberă decorațiunile din căsuță.

6. Realizează delimitarea fragmentelor din text, potrivit enunțurilor ordonate anterior. Notează, în caiet, limitele fiecărui fragment, ca în model.

- fragmentul 1 → „Lângă casa ... prietenii fetei.”; • fragmentul 2 → „De la o vreme ...”

Ce am descoperit?

Delimitarea textului în fragmente logice se face respectând următoarele etape de lucru:

- citim atent textul; • intuim etapele acțiunii; • identificăm limitele fiecărui fragment.

Ce am înțeles din text?

1. Formulați, în perechi, întrebări referitoare la textul citit, care să înceapă cu următoarele cuvinte:

- Cine? • Când? • Unde? • Cum? • Care? • De ce?

Răspundeți oral la aceste întrebări.

Jurnal de lectură

Dacă vrei să afli mai multe despre lumea magică a păpușilor, citește cartea *Helga și păpușile*, de Wilhelm Otto Ullman.

✓ Așezarea în pagină a textului narativ

2. Explică gestul puiului de salcâm și al singurei sale frunze, față de păpușă și de fetiță.

Ce părere ai ...?

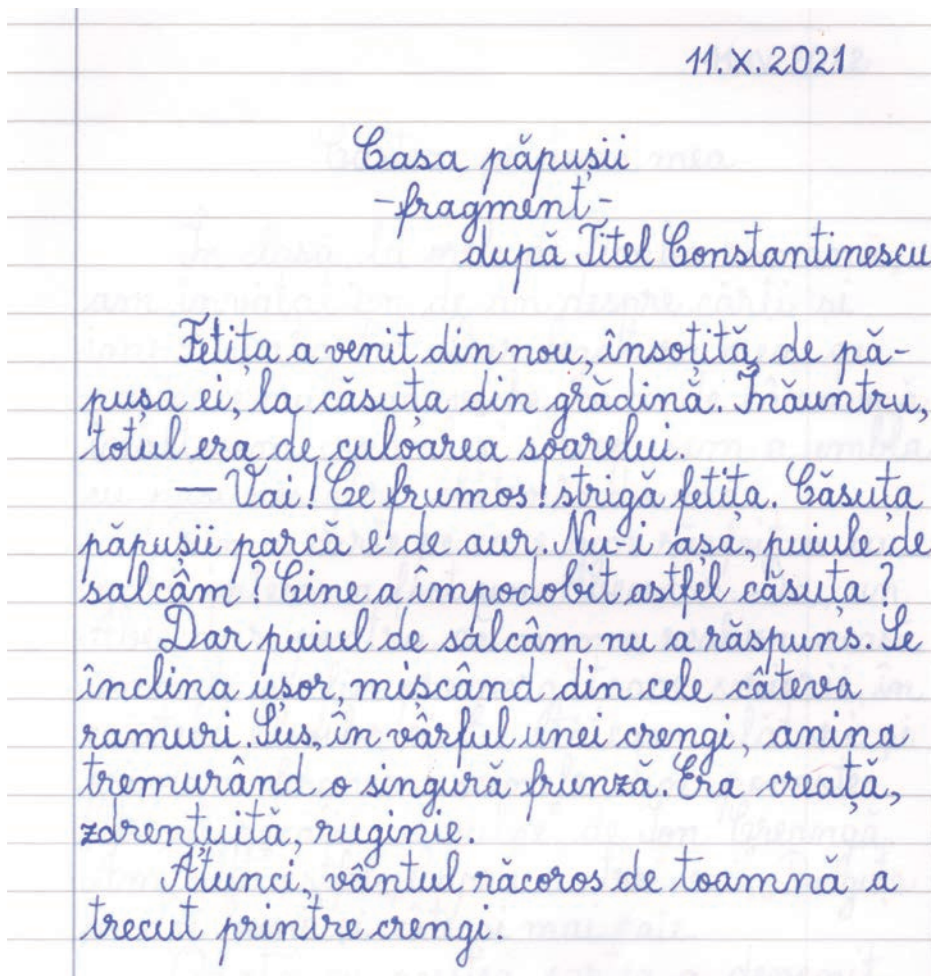
Este vinovat vântul pentru tăcerea puiului de salcâm? Argumentează.

Cum așezi în pagină un text?

1. Observă așezarea corectă în pagina de caiet a următorului fragment de text:

Îți amintești?

- **Data** se scrie sus, în dreapta.
- **Titlul** se scrie în mijlocul rândului.
- **Numele autorului** unui text se scrie sub titlu.
- Între dată și titlu, precum și între titlu și text se lasă un rând liber.
- Respectăm alineatele textului.
- Scriem caligrafic, respectând ortografia și punctuația.

2. Copiază fragmentul de mai sus, respectând normele de așezare în pagină. Schimbă caietul cu cel al colegului/colegei de bancă. Evaluați-vă reciproc, pe baza tabelului dat.
3. Transcrie primul fragment al textului *Matilda*, după Roald Dahl.

Criterii	Da	Nu	Parțial
• Am organizat textul în pagină (titlu, autor, alineate).			
• Am respectat ortografia.			
• Am respectat punctuația.			
• Am scris lizibil, îngrijit.			

Cum pronunț? Cum scriu corect?

- Citește enunțurile alăturate, apoi răspunde la întrebări.
 - Ce exprimă enunțul rostit de fetiță? Dar cel rostit de vânt?
 - Observă scrierea cuvintelor evidențiate. Există vreo diferență între cele două enunțuri? Cum este marcată, în scris, această diferență?
 - Formulează cât mai multe enunțuri, ca în model.
 - Fii cuminte!
 - Nu fi neastâmpărat!

Ce am descoperit?

Se scrie întotdeauna cu doi „i” în situații precum:

- Fii bun! Fii ascultător! Fii harnic! ș.a.
- și cu un singur „i” în situații precum:
- Nu fi rău! Nu fi obraznic! Nu fi leneș! ș.a.

- Jocul îndemnurilor.** Construiți, în perechi, îndemnuri, folosind: „– Fii ...!” și „– Nu fi ...!”.
- a. Explică folosirea virgulei în situațiile de mai jos.
 - „a făcut fețe de masă, scoarțe, șervețele, perne și pernute.”
 - „– Hei, vântule! strigă fetița.”
- b. Selectează, din textul *Casa păpușii*, după Titel Constantinescu, alte enunțuri în care virgula e folosită asemănător.

Cum îmi îmbogățesc vocabularul?

- Transformă cuvintele, ca în model.

frig	trist	singur	gând	frumos
înfrigurat	...	...	...	...
- Înlocuiește litera evidențiată în fiecare cuvânt de mai jos, pentru a obține cuvinte noi.

toamnă	arac	căsuță	frunze
doamnă	...	...	...
- Scrie cuvinte cu înțeles:
 - asemănător pentru: *ramură, util, suflă, împodobește, singurul;*
 - opus pentru: *înalt, putere, aprob, tac, se iviseră.*

Alcătuiește apoi câte un enunț cu fiecare dintre aceste cuvinte.

— Vântule, fii bun și lasă-i măcar ultima frunză!

— Nu fi trist, puiule de salcâm!

Îți amintești?

Virgula (,) separă:

- cuvintele unei enumerări;
- cuvântul care exprimă o adresare de restul enunțului.

Joc

Descoperiți, în perechi, regula fiecărui șir de cuvinte dat. Adăugați încă 2 – 3 termeni.

- salcâm înăltuț, subțirel, ...
- fetiță veselă, ...
- vânt tomnatic, ...

Portofoliu

- Pictați frunze folosind culorile toamnei. Scrieți, pe fiecare, câte o întrebare care vă preocupă în legătură cu anotimpul toamna. Afișați-le la **Panoul clasei**, apoi discutați, încercând să formulați răspunsuri la întrebări și pe baza cunoștințelor de la alte discipline.

Balada unui greier mic

de G. Topîrceanu

Îți amintești?

Textul în versuri care prezintă o întâmplare la care participă personaje este un **text narativ** (o povestire în versuri).

Ce înseamnă ...?

baladă: povestire în versuri a unei întâmplări

țarină: câmp, întindere de pământ cultivat

zăludă: zăpăcită, năucită, tulburată

 ciumăfai: plantă ierboasă toxică

văgăună: adâncitură în pământ, scobitură

humă: rocă (material care se găsește în alcătuirea solului) folosită în trecut la construcția caselor

Peste dealuri zgribulite,
Peste țarini zdrențuite,
A venit așa, deodată,
Toamna cea întunecată.

Lungă, slabă și zăludă,
Botezând natura udă
C-un mănunchi de ciumăfai, –
Când se scutură de ciudă,
Împrejurul ei departe
Risipește-n evantai
Ploi mărunte,
Frunze moarte,
Stropi de tină,
Guturai...

Și cum vine de la munte,
Blestemând
Și lacrimând,
Toți ciulinii de pe vale

Se pitesc prin văgăuni,
Iar măceșii de pe câmpuri
O întâmpină în cale
Cu grăbite plecăciuni...
Doar pe coastă, la urcuș,
Din căsuța lui de humă
A ieșit un greieruș,
Negru, mic, muiat în tuș
Și pe-aripi pudrat cu brumă:

— Cri-cri-cri,
Toamnă gri,
Nu credeam c-o să mai vii
Înainte de Crăciun,
Că puteam și eu s-adun
O grăunță cât de mică,
Ca să nu cer împrumut
La vecina mea furnică,
Fiindcă nu-mi dă niciodată,
Și-apoi umple lumea toată

Că m-am dus și i-am cerut...
Dar de-acuș,
Zise el cu glas sfârșit
Ridicând un picioruș,
Dar de-acuș s-a isprăvit...

— Cri-cri-cri,
Toamnă gri,
Tare-s mic și necăjit!

Cum citesc? Cum explorez un text?

1. Citește textul în șoaptă, apoi cu voce tare.
2. În perechi, citiți alternativ, pe strofe.
3. Citiți pe roluri.
4. Citește:
 - versurile care îl prezintă pe greier;
 - strofa în care este descrisă toamna.
5. Observă organizarea textului. Câte strofe are poezia? Câte versuri are fiecare strofă?

Ce am descoperit?

- Numărul de versuri poate să difere de la o strofă la alta, în aceeași poezie.
- Poetul atribuie însușiri omenești toamnei, dealurilor, ciulinilor, măceșilor, greierului. Acestea devin, în poezie, personaje.

6. **Joc de rol.** Imaginați-vă și scrieți dialogul dintre greieraș și vecina furnică. Lucrați în perechi, apoi prezentați, prin dramatizare, dialogul în fața clasei.

Ce am înțeles din text?

1. Ce anotimp este prezentat în prima parte a textului?
2. Ce semne ale toamnei sunt amintite în poezie?
3. De ce este necăjit greierul? Ce îi reproșează el furnicii?
4. Cum este înfățișată toamna de către poet? Dar greierul?
5. **Axa timpului.** Desenează, în caiet, o axă asemănătoare cu cea de mai jos. Ordonează momentele întâmplării prezentate în text, apoi plasează evenimentele pe axă.

☐ mahnirea greierașului

☐ apariția greierașului

☐ rugămintea greierașului

☐ sosirea toamnei

Ce părere ai ...?

Crezi că furnica are un comportament potrivit? Argumentează.

Jurnal de lectură

- Citește poezia „Rapsodii de toamnă” din volumul *Balade vesele și triste*, de G. Topîrceanu.
- Notează, pe o fișă, versurile în care elemente ale naturii sunt prezentate ca niște ființe omenești.

Cum descriu o ființă?

1. Citește dialogurile dintre personaje, apoi răspunde la întrebări.
 - a. Ce spune Andrei despre greieraș? Dar Dana?
 - b. Ce aspect descriu cei doi prieteni?
 - c. Ce spune greierașul despre el? La ce aspect face referire?
2. Recitește strofa în care greierașul se adresează toamnei. Ce alte însușiri ale acestuia descoperim?

— Greierașul e negru, mic, muiat în tuș!

— Așa e. Are aripile pudrate cu brumă!

— Tare-s mic și necăjit!

Ce am descoperit?

- A descrie înseamnă a prezenta însușirile caracteristice unei ființe, unui anotimp, loc, obiect ș.a.
 - O ființă poate fi descrisă după aspectul fizic și după fapte sau vorbe care sugerează însușiri sufletești.
3. **Gândiți, lucrați în perechi, comunicați.** Citește strofele în care este prezentată toamna și notează elementele prin care este descrisă. Numește însușirile descoperite. Comparați, în perechi, listele voastre și completați-le, după caz.

Cum așez în pagină un text în versuri?

Observă dispunerea corectă în pagină a textului în versuri de mai jos. Transcrie-l în caiet, respectând normele de așezare.

Îți amintești?

• Fiecare vers se scrie cu alineat.

• Între strofe se lasă un rând liber.

Balada unui greier mic

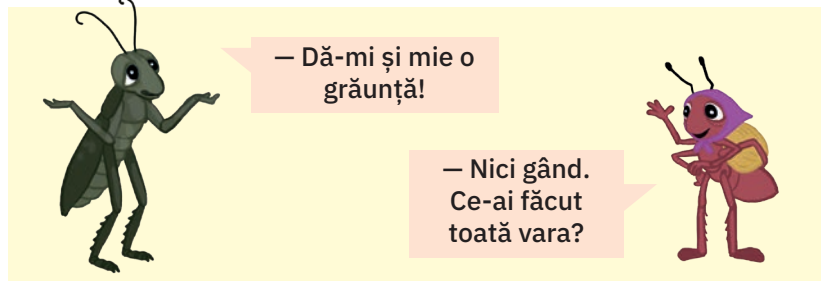
de George Topîrceanu

Peste dealuri zgribulite,
Peste țărini zdrențuite,
A venit așa, deodată,
Toamna cea întunecată.

Lungă, slabă și zăludă,
Botexând natura udă...

Cum pronunț? Cum scriu corect?

1. Citește enunțurile de mai jos, folosind intonația cerută de semnele de punctuație. Precizează ce transmite fiecare enunț.

2. Completează căsuțele cu semnele de punctuație potrivite.

A venit toamna ☐ A adus ploi mărunte ☐ frunze uscate ☐ guturai ☐ Greierașul spune ☐
☐ Furnicuțo ☐ mi-e tare foame ☐ Îmi dai și mie o grăunță ☐

3. Formulează propoziții:

- alcătuite din unul, două sau mai multe cuvinte;
- care să transmită o informație, o urare, o întrebare.

4. Citește enunțurile alăturate, apoi răspunde la întrebări.

- a. Observă punctele de la finalul fiecărui enunț. Ce rol crezi că au?
- b. Identifică, în textele studiate, alte situații de folosire a punctelor de suspensie. Precizează rolul acestora.

Ce am descoperit?

- Punctele de suspensie (...) marchează întreruperea cursului vorbirii.
- În vorbire, punctele de suspensie sunt marcate printr-o pauză mare.
- Punctele de suspensie indică uneori și lipsa unei părți dintr-un enunț sau dintr-un text: [...]
- Deseori, în textele literare, acestea sugerează o trăire, o emoție sau invită cititorul să reflecteze la subiectul enunțului.

Cum îmi îmbogățesc vocabularul?

1. Adaugă cât mai multe înșușiri pentru următoarele ființe:

• furnica • albina • buburuza • fluturele • pasărea

2. Transformă cuvintele de mai jos, ca în model:

• greier	furnică	aripă	glas	frunză
greieraș	...	...	...	...
• întuneric	împrumut	pudră	grabă	necaz
întunecat	...	...	...	...

Joc

- Introduceți, într-un săculeț, bilețele pe care sunt scrise propoziții.
- Pe rând, câte un elev/o elevă va extrage un bilețel, va intona propoziția și îi va solicita unui coleg să precizeze semnul de punctuație potrivit.

Citește textul.

„În aer, rândunelele se pregătesc de plecare. Pe prisma casei, copilașul, îmbrăcat numai în cămășuță și cu capul gol, urmărește jocul stolului de păsări, printre care se află și cei trei pui ai lui, din cuibul de humă de sub streășină.

De câte ori era neastâmpărat, mama îi spunea: «Fii cuminte, dacă vrei să-ți dau puii când or crește mari!» Și el a fost cuminte. Însă puii au crescut mari și la urmă au zburat!

Păsărelele s-au odihnit puțin, apoi au scos un strigăt vesel și s-au ridicat deodată toate. Câteva dintre ele s-au despărțit o clipă de stol, au atins ușor streășina casei, apoi s-au pierdut iarăși în mulțimea celorlalte. Puișorii copilașului își luau rămas-bun de la el.

Copilașul privi lung stolul care se pierdea în adânc și începu să plângă. Mama lăsa lucrul și veni în fugă de-l luă în brațe; în cuvinte dezmierdătoare, îl întrebă ce are. Copilul nici nu putea vorbi de atâta năvală de lacrimi.

— Puișorii mei...

Mama îl strânse la piept și îl sărută cu drag:

— Nu plânge, puiul mamei, au să se-ntoarcă înapoi... la primăvară...

Copilașul se liniștește. Cei doi privesc împreună stolul care se îndepărtează în zare. Și lumina slabă a duosului asfințit de toamnă le înecă ochii.“

(după Emil Gârleanu, *Puișorii*)

Vocabular. Explică, prin deducție, următoarele cuvinte din text, apoi consultă dicționarul de la sfârșitul manualului:

- prispă
- asfințit
- duos

1. Jurnalul dublu. Completează tabelul cu informațiile potrivite din text.

Ce spune textul?	De unde știi?
Este toamnă.	„În aer, rândunelele se pregătesc de plecare.“
Copilului îi pare rău că păsările pleacă.	...
...	„s-au despărțit o clipă de stol, au atins ușor streășina casei.“

2. Delimitează textul în trei fragmente logice.

3. Transcrie ultimul fragment. Corectați-vă în perechi, apoi autoevaluați-vă.

Criterii	Da	Nu	Parțial
• Am organizat textul în pagină (titlu, autor, alineate).			
• Am respectat ortografia.			
• Am respectat punctuația.			
• Am scris lizibil, îngrijit.			

4. Alege, dintre paranteze, răspunsul potrivit care justifică folosirea punctelor de suspensie în situațiile de mai jos.

- „— Puișorii mei...”
- „— Nu plânge, [...] au să se-ntoarcă înapoi... la primăvară...”

(lipsa unui fragment; vorbire întreruptă; sugerează o emoție, invitând la reflecție)

5. Completează enunțurile cu semnele de punctuație potrivite.

☐ Unde se duc puișorii ☐ mamă ☐

☐ În țările calde ☐

☐ Ce bine că îi voi revedea ☐

6. Selectează cuvinte/expresii care îl descriu pe copilul din text.

Citește textul, apoi rezolvă cerințele.

„Părea să fie o zi senină, iar Nils se bucura că găștele sălbatice vor avea vreme bună când vor trece marea. Din văzduh se auzeau neîncetat strigătele păsărilor, căci, stol după stol, își luau zborul spre tărâmurii mai calde. Nils zâmbi la gândul că doar el știa că păsările se cheamă una pe alta. «Doar de n-or fi găștele mele care pleacă fără să-și ia rămas-bun!», gândi el.

Deodată, un stol încetini și dădu roată țărmlui. O zări pe Akka, care nu putuse să plece fără să-l vadă pe Nils. Bătrâna găscă se apropie. Nils chiui de bucurie și o îmbrățișă. Găștele amuțiră parcă voind să spună:

— Nu ne înțelege, cum nici noi nu-l înțelegem...

Stolul s-a îndepărtat. Inima lui Nils fu cuprinsă de un dor nespus. Rămase fluturându-și scufia.

Băiatul se îndepărtă și, ajuns pe un dâmb, se întoarse și se uită după stolurile de păsări care zburau peste mare, chemându-se una pe cealaltă neîncetat. Un singur stol de găște sălbatice zbura în tăcere, cu bătaia strașnică de aripi, frumos rânduie.

(după Selma Lagerlöf, *Minunata călătorie a lui Nils Holgersson prin Suedia*)

1. Delimitează textul în fragmente corespunzătoare enunțurilor de mai jos notând limitele fiecărui fragment.

- Stolul de găște își anunță plecarea.
- Nils își ia rămas-bun de la Akka.
- Despărțirea îl întristează pe băiat.

2. Transcrie al doilea fragment al textului.

Nu uita!

- Să așezi corect textul în pagina caietului.
- Să respecti ortografia și punctuația.
- Să scrii îngrijit.

3. Selectează, din text, trei expresii care o descriu pe Akka.

4. Alege **DA**, dacă afirmația este corectă, sau **NU**, dacă o consideri incorectă.

- În text, punctele de suspensie marchează o pauză în vorbire, subliniind emoția personajului. **DA/NU**

- Enunțul „Inima lui Nils fu cuprinsă de un dor nespus.” exprimă o constatare. **DA/NU**

- A descrie un personaj înseamnă a povesti aventurile prin care acesta trece. **DA/NU**

5. Completează dialogul, folosind cuvintele „fii” și „nu fi”.

Akka se apropie de Nils și îi zise:

— ... trist! Ne vom întoarce la primăvară.

... cuminte și răbdător și așteaptă-ne!

— ... sigură că vă voi aștepta!

Mă pot aprecia și singur. Grilă de autoevaluare

	1	2	3	4	5
S	•	•	1 expresie	•	un cuvânt
B	••	••	2 expresii	••	două cuvinte
FB	•••	•••	3 expresii	•••	trei cuvinte

Prezentarea unui personaj

1. Galeria personajelor. Lucrați în perechi.

- Realizați o listă cu personajele întâlnite în textele de la unitățile anterioare.
- Treceți personajele într-un tabel și completați-l, acordând stelute personajelor. Folosiți codul din tabelul alăturat.

2. Alege un personaj preferat dintre cele întâlnite până acum în manual.

Ce voi face?

O prezentare a personajului, dezvoltând ciorchinele alăturat.

Cum voi face?

Descriu

- cum arată (fizic);
- ce însușiri sufletești are;
- în ce relație se află cu celelalte personaje.

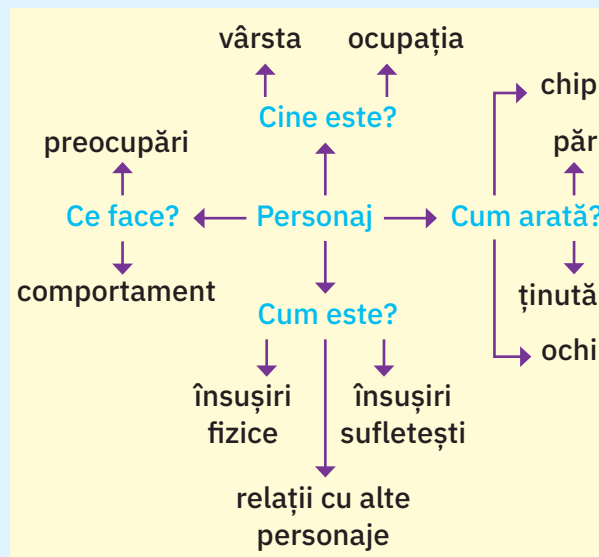
Povestesc

- prin ce aventuri trece;
- cum acționează (cum vorbește, cum se comportă, cum ia decizii ș.a.m.d.).

Argumentez

- de ce acționează/vorbește așa cum o face;
- de ce îmi place.

Mi-a plăcut				
foarte puțin	puțin	destul de mult	mult	foarte mult
*	**	***	****	*****

Autoevaluare

La finalul acestei unități de învățare, apreciază felul în care reușești să realizezi sarcinile date, marcând în dreptul acestora:

* Mai am nevoie de timp să aprofundez. | ** Mă descurc bine. | *** Sunt foarte bun(ă).

• Așez corect în pagina caietului atât un text narativ, cât și unul în versuri.	• Folosesc corect semnele ? ! — .
• Delimitez în fragmente un text narativ.	• Explic folosirea punctelor de suspensie.
• Descriu și prezint o ființă/un personaj.	• Scriu corect în enunțuri „fii/nu fi“.
• Intonez propozițiile folosind semnele de punctuație.	

Unitatea tematică

4

Când mergem la colindat?

Ce vom studia împreună?

- cum formulăm o idee principală;
- ce este planul simplu de idei;
- ce exprimă unele cuvinte;
- care este ortografia unor cuvinte (la/l-a; ia/i-a, iau/i-au);
- cum comunicăm prin gesturi și mimică;
- care sunt părțile unei compuneri;
- cum redactăm o invitație.

Când Moș Crăciun a căzut din cer

după Cornelia Funke

Îți amintești?

- Delimităm fragmentele potrivit succesiunii faptelor povestite.
- Trecerea de la o idee la alta este marcată de **alineat**.

Ce înseamnă ...?

rulotă: încăpere așezată pe roți, care poate fi atașată unui mijloc de transport

straniu: neobișnuit, ciudat

clei: soluție cu care se pot lipi obiecte; lipici

ferăstrău: unealtă de tăiat, prevăzută cu o lamă cu dinți ascuțiți

forfotă: zgomot, gălăgie, agitație

Era o noapte de decembrie. O furtună necruțătoare se apropia. O mie de fulgere străpungeau stelele, iar tunetul rebel răsună pe cerul negru ca un tren deraiat.

Nicolas Crăciunel, de profesie Moș Crăciun, sforăia pașnic în **rulota** sa, în timp ce Steluță, renul său, îl trăgea sus, alergând tot mai repede printre norii negri. Își arcui spatele, rupse hățul și goni în jos, spre pământ. Rulota se prăbuși în gol, gemând, apoi se opri. Rămase pe Drumul Ceții vreme de câteva zile.

Într-una dintre seri, doi prieteni, Ben și Carina, observară rulota și își făcură curaj să intre. Înăuntru era întuneric. Doar pe masă ardea o lumânare cu flacără slabă. Dintr-un colț al încăperii, dintr-un dulap, se auzeau zgomote **stranii**, un ciocănit ușor, glasuri fine, tropăituri.

— Auzi zgomotele? Întrebă șoptit Carina.

Ben făcu un semn afirmativ, spionând interiorul printr-o crăpătură.

— Ce frumos! Privește! zise Ben, făcându-i semn Carinei să se apropie.

Imaginea ar fi tăiat răsuflarea oricui. Vechiul dulap era intrarea în atelierul lui Crăciunel. Totul strălucea asemenea unei comori. Mirosea a **clei**, iar jucăriile se îngrămădeau până la tavan. Erau minuscule, minunate. Erau aprinse sute de lumânări la lumina cărora lucrau spiriduși. Piticii mișunau: ciocăneau, șlefuiau, tăiau cu **ferăstrăul**, încleiau. Alții stăteau pe rafturi și împachetau jucăriile în hârtie colorată. În mijlocul **forfotei** se afla Crăciunel îmbrăcat în paltonul său roșu, scriind într-o carte mică. Cei doi îngerași ai săi, Matilda și Emmanuel, ședea pe umărul lui.

✓ Formularea unei idei principale. Planul simplu de idei

Observându-i pe copii, Matilda spuse:

— Haideți înăuntru! Bine ați venit în atelierul lui Moș Crăciun! Nu e minunat?

Copiii intrară, muți de uimire. În lumina lumânărilor se vedeau mașini și păpuși, toate de mărimea unei unghii, animăluțe de pluș, căsuțe, ceasuri, trenulețe și câte și mai câte.

— Și... cum te joci cu astfel de jucării? întrebă Carina.

— Ei! Nu v-ați întrebat niciodată cum îi încap lui Moș Crăciun toate jucăriile într-un sac? interveni spiridușul Barbă-de-Aur.

— Mărimea jucăriilor corespunde cu cea a sacului! explică Matilda. Când Crăciunel le scoate...

— Atunci cadourile cresc! zise spiridușul.

— Ne poți arăta și nouă? l-a întrebat Ben.

Crăciunel luă una dintre bicicletele mărunte de pe raft, o pipăi cu degetul, iar aceasta se transformă într-o bicicletă strălucitoare de mărime normală. Când Crăciunel o atinse din nou, se făcu iar mică și o puse zâmbind pe raft.

— Miraculos, nu-i așa?! strigă Barbă-de-Aur. Doar spiridușii Crăciunului pot crea așa ceva.

Cei doi copii se gândeau că nu au primit niciodată așa un cadou. Și cât și-ar fi dorit!

— Adevăratele cadouri aduse de Moș Crăciun mai au un secret! zise Crăciunel. Când un copil nu știe să prețuiască un asemenea cadou, jucăria dispare! continuă el.

Cum citesc? Cum explorez un text?

1. Citește textul în gând, apoi cu voce tare.
2. Citiți textul pe roluri.
3. Delimitați textul în fragmente, potrivit succesiunii întâmplărilor.
4. Lucrează, urmând etapele date.
 - Povestește oral fiecare fragment.
 - Intuiește informațiile esențiale ale fragmentului.
 - Formulează, într-un enunț, conținutul fiecărui fragment.
5. Întocmește planul simplu de idei al textului.

Ce am descoperit?

- Ideea principală este enunțul care exprimă informațiile esențiale ale unui fragment.
- Ideile principale, aranjate în ordinea în care se petrec faptele în text, alcătuiesc planul simplu de idei.

Ce am înțeles din text?

1. Unde și când se petrece întâmplarea?
2. Care sunt personajele care participă la întâmplare?
3. De ce au umblat în dulap Ben și Carina? Ce descoperă acolo?

Îți amintești?

Povestim oral fiecare fragment.

Jurnal de lectură

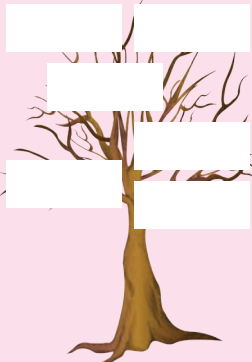
Dacă vrei să afli cum își petrec Crăciunul Ben și Carina, citește în întregime cartea *Când Moș Crăciun a căzut din cer*, de Cornelia Funke.

Portofoliu Copacul cauză-efect

- Recitiți, în perechi, textul. Desenați, pe o foaie de hârtie, un copac asemănător celui de mai jos.
- Identificați efecte ale prăbușirii din cer a lui Crăciunel (cauza), formulând enunțuri ca în model.
- Prezentați rezultatele activității voastre celorlalți colegi. Comparați rezultatele obținute și discutați diferențele de opinie.

Copiii au putut vedea cum arată atelierul lui Moș Crăciun.

Rulota lui Crăciunel s-a prăbușit din cer și a rămas pe Drumul Cetății câteva zile.

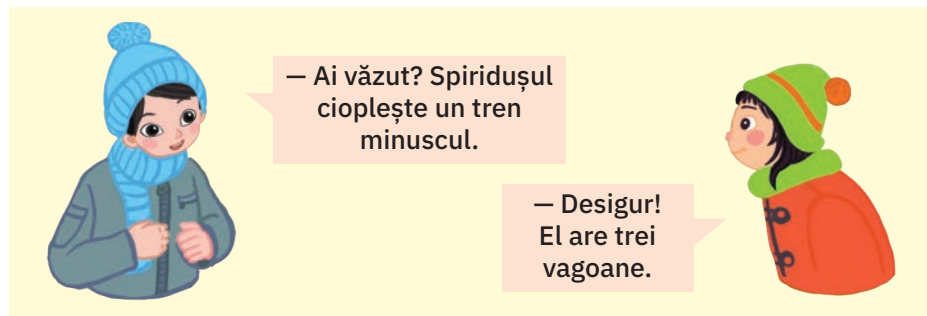
Portofoliu Bursa poveștilor

- Imaginează-ți o călătorie acasă la Moș Crăciun.
- Povestește aventura ta în fața clasei.
- Apreciați cele mai reușite lucrări și afișați-le la Panoul clasei.

Panoul clasei.

Ce exprimă cuvintele?

- Citește dialogul dintre cei doi copii, apoi răspunde la întrebări.
 - Ce îi comunică Ben Carinei? Dar Carina lui?
 - Din ce sunt alcătuite enunțurile rostite de copii?
 - Câte cuvinte are replica lui Ben? Dar cea a Carinei?
 - Ce denumesc cuvintele „spiridușul“, „tren“, „vagoane“? Ce arată cuvântul „minuscul“? Ce cuvânt a înlocuit termenul „el“?
 - Ce exprimă cuvântul „trei“? Dar „cioplește“ și „are“?
- Denumește ființele, obiectul și fenomenul din imagini.

- Adaugă însușiri potrivite cuvintelor descoperite la exercițiul anterior.
- Atribue fiecărui element identificat la exercițiul 2 două cuvinte care exprimă acțiuni potrivite.
- Scrie, cu litere, numerele de la 1 la 10.
- Scrie cuvinte care pot înlocui numele: *Ben, Carina, Crăciunel, Drumul Cetății*.
- Grupează cuvintele următoare într-un tabel asemănător celui de mai jos: *băiat, unu, negri, el, ciocăneau, o sută, doi, zice, întreabă, uimiți, jucărie, fulger, dulap, tunet, ei, raft, fată, strălucitoare*.

Denumesc ființe, lucruri, fenomene	Înlocuiesc nume	Arată însușiri	Exprimă acțiuni	Exprimă numere
...	...	...	...	...

Cum pronunț? Cum scriu corect?

1. Citește enunțurile. Observă scrierea cuvintelor evidențiate, apoi răspunde la întrebări.

Ben **l-a** întrebat pe spiriduș cum cresc jucăriile.

Carina se uita mirată **la** spiriduș.

- a. Cum rostim aceste cuvinte? c. Ce indică termenul „la“? e. Ce exprimă „a întrebat“?
b. Cum se scriu acestea? d. De la ce vine „l-“?

Ce am descoperit?

- Scriem „la“ când acest cuvânt indică locul sau direcția. Când nu dorim să aibă acest înțeles, scriem „l-a“.
- Ortograma „l-a“ conține două cuvinte rostite într-o singură silabă.

2. Transformă propozițiile, ca în model.

(Azi) Carina îl întâlnește pe Ben. → (Ieri) Carina **l-a** întâlnit pe Ben.

- Ben îl întreabă ceva pe Crăciunel.
- Carina îl privea uimită pe spiriduș.

3. Completează spațiile punctate cu termeni potriviți, după model.

- la rulotă • l-a văzut
- la ... • l-a ...

4. Înlocuiește căsuțele cu unul dintre cuvintele „la“ sau „l-a“.

- „A scos un chibrit și ☐ aprins.“ (H. Ch. Andersen, *Fetița cu chibrituri*)
- „Într-o zi, îl trimise tatăl său ☐ cosit fân.“ (*Bujorel*, poveste populară)

Cum îmi îmbogățesc vocabularul?

1. Creează expresii, ca în model.

- tunetul răsuna **ca un tren deraiat**
- strălucea **asemenea unei comori**

- rulota gema ca ... • mirosea asemenea ...
- renul alerga ca ... • ardea asemenea ...

2. Formulează enunțuri, folosind cuvintele „steluță“ și „Steluță“.
Explică scrierea acestor cuvinte în fiecare situație.

3. Înlocuiește litera evidențiată, pentru a obține noi cuvinte.

sac	masă	grai	barbă
soc	...	...	...
suc	...	...	...

Joc

Descoperă cuvintele din careu.

V	O	I	E	C	X
U	R	S	L	A	C
L	E	U	E	S	V
P	A	I	D	A	T
E	L	E	O	R	A
C	E	R	A	D	E
D	A	R	R	T	Z
O	R	O	M	R	S
I	G	S	E	E	A
M	A	U	D	C	R
E	I	Z	U	E	E
R	M	E	L	V	O
G	I	C	C	I	F
E	C	E	E	N	A

Jurnalul clasei

- Audiți documentare sau emisiuni informative despre sărbătoarea Crăciunului, despre tradiții și obiceiuri legate de această sărbătoare în lume.

- Consemnați în **Jurnalul clasei** asemănări și deosebiri cu tradiții de la noi din țară.

În Ajunul Anului Nou

după Fănuș Neagu

Îți amintești?

- Fiecărui fragment îi corespunde o idee ce reprezintă o etapă în desfășurarea acțiunii.
- **Ideea principală** surprinde informațiile esențiale ale unui fragment, formulate într-un enunț.

Ce înseamnă ...?

lumină: (aici) privire

colac: preparat din pâine, de obicei în formă de inel împletit

cercevele: marginile de lemn care prind geamurile ferestrelor

îndârjit: stăruitor, insistent

a dăntui: a dansa

Ce e zăpada? Lacrimi înghețate... cânta mama prin bucătărie, în timp ce frământa aluatul pentru cozonaci. În toată casa mirosea dulce a vanilie și a scorțișoară. Era o mireasmă îmbietoare.

Se înserase, iar afară se pornise să ningă îndesat. Bănică privea pe fereastră, atras de jocul dezordonat al fulgilor jucăuși de nea, care se roteau amețitor și cădeau pe sania lui mică, rezemată cu grijă de salcâmul din curtea casei. S-a întors cu tot trupul său voinic și a întâlnit ochii mari ai mamei, care îl priveau cu o **lumină** blândă.

— Culcă-te! i-a spus mama, cu dulceață în glas. Măine e Ajunul Anului Nou și vrei să mergi cu uratul, cu George și cu Radu. E târziu.

Băiatul se așază în pat și adormi cu gândul la **colacul** în formă de porumbel, pe care mama îl făcuse anume pentru el. La capătul patului, dincolo de peretele de cărămidă, începea câmpia nesfârșită. Simțea neliștea vântului aspru de iarnă și grava aplecare a buruienilor frânte sub viscolul nemilos. Spuse ceva în somn și zâmbi...

A început să viseze. Se făcea că el are un munte de colaci și doi saci cu nuci poleite și au vrut să-i cânte sub geam o căprioară și patru iepuri. Afară era un frig cumplit. Ninsoarea, din albăstruie cum era, prinse o culoare albă, curată, iar iepurii se atârnavă cu lăbuțele de **cercevelele** ferestrelor și cântau **îndârjit**. Bănică deschise ușa, poftindu-i, apoi le făcu loc înăuntru. Intră întâi căprioara. Apoi poftiră iepurii, care se suiră fiecare pe câte un scaun. Bănică le împărți colacul cel rumen și le puse înainte, pe masă, un pahar cu vin.

— Nuci nu ne dai? au întrebat mirați iepurii.

Bănică le făcu semn cu mâna, invitându-i să ia din cei doi saci

așezați într-un colț al încăperii. Căprioara pocni o dată din picior. Atunci, iepurii își umflară piepturile și izbucniră în cântec:

„Busuioc verde pe masă,
Rămâi gazdă sănătoasă...”

Apoi ieșiră pe ușă în ninsoarea deasă, săltând vesel și dănțuind întruna...

— Bănică, hai! Trezește-te.

Bănică a recunoscut glasul blând al mamei și se ridică repede din pat.

— Scoală-te, c-au venit George și Radu ca să plecați cu uratul. Grăbește-te!

— Mamă, a spus Bănică în timp ce se îmbrăca grăbit, știi, au fost aici colindători. Au fost aici o căprioară și patru iepuri. De-abia au plecat... Dar n-au apucat să termine colindul.

Mama se aplecă și îl sărută zgomotos pe frunte. Afară, sub geam, în zăpada înaltă și albă, Radu și George făceau de zor repetiție:

„Mâine anul se-nnoiește,
Plugușorul se pornește...”

În urma lor, vântul neliniștit spulbera zăpada moale și albă. Mama a rămas în pragul casei, urmărindu-i cu drag cum se îndepărtează.

Cum citesc? Cum explorez un text?

1. Citește textul în șoaptă, apoi cu voce tare.
2. Citești textul pe roluri.
3. Citește:
 - versurile colindului cântat de iepuri;
 - fragmentul care cuprinde visul lui Bănică.
4. Transcrie dialogul dintre Bănică și mama lui, după ce băiatul se trezește din vis.
5. Delimitați, în perechi, textul în fragmente și alcătuiți planul simplu de idei. Expuneți planul în clasă. Discutați și scrieți, pe tablă, planul de idei al textului.
6. Explică utilizarea în text a ghilimelelor și a punctelor de suspensie.
7. Imaginează-ți ce ar fi visat în continuare băiatul dacă mama nu ar fi venit să-l trezească.

Ce am înțeles din text?

Investigatorul perfect. Formulați, în perechi, întrebări în legătură cu textul citit, care să înceapă cu unul dintre cuvintele:

• Cine? • Ce? • Când? • Cum? • Unde? • De ce?

Notați, în caiet, răspunsurile potrivite, care trebuie să cuprindă câte două detalii, ca în modelul de mai jos.

Când se petrece întâmplarea?

detaliul 1: Întâmplarea se petrece într-o iarnă.

detaliul 2: Era Ajunul Anului Nou.

Jurnal de lectură

- Citește aventurile lui Bănică și ale cățelului Tocănel, prezentate în povestirea *Târziu, când zăpezile sunt albastre*, de Fănuș Neagu.
- Prezintă-ți impresiile în fața colegilor, exemplificând cu fragmente din text.

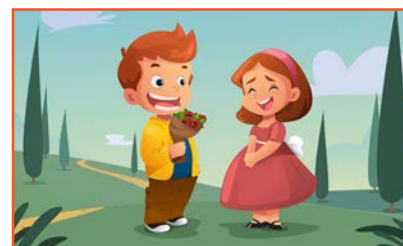
Cum comunic prin gesturi și mimică?

1. Observă imaginea alăturată și răspunde la întrebări.
 - a. Ce gest face Bănică față de colindători?
 - b. Ce comunică chipul lui? Dar cel al fiecărui animaluț în parte?
 - c. Cum putem să ne exprimăm părerile sau sentimentele fără a folosi cuvinte?
2. a. Ce fac cei doi copii din fiecare imagine de mai jos? Ce emoții sugerează mimica acestora?
 - b. **Joc de mimă.** Redați, prin mimică și gesturi, activitățile ilustrate mai jos.

Îți amintești?

- Comunicarea orală poate fi însoțită de gesturi și de mimică.
- Acestea reprezintă o comunicare nonverbală.

Cum redactez o compunere?

1. Citește textul și răspunde la întrebări.
 - a. Care este titlul textului?
 - b. Când și unde se petrece întâmplarea?
 - c. Care sunt personajele care participă la acțiune?
 - d. Ce se povestește despre:
 - Dana și Doru; • gazde;
 - colindători?
 - e. Cum se încheie evenimentul?
2. Observă așezarea textului în pagină și răspunde la întrebări.
 - a. Unde este scrisă data?
 - b. Unde este scris titlul?
 - c. Câte alineate are textul?
 - d. Ce informații ne oferă fiecare parte a compunerii?
 - e. Care parte a compunerii este cea mai mare ca întindere? De ce?

INTRODUCERE

CUPRINS

ÎNCHEIERE

6.XII.2021

La colindat

A nins ca în povești. Acum e ger. Satul pare adormit sub plapuma de nea. Dana și Doru sunt la bunici. În curând vor pleca la colindat. Dana își pregătește clopotul. Doru împletește de zor un bici. Prietenii lor, Bogdan și Andrei, vor veni cu un buhai. Copiii pleacă în sat. Gazdele îi primesc cu bucurie. Se aud glasurile vesele ale colindătorilor: „Aho, aho! Copii și frați...” Târziu, când ajung acasă, Dana și Doru le împărtășesc bunicii impresiile lor de la colindat.

Ce am descoperit?

Părțile unei compuneri sunt: introducerea, cuprinsul și încheierea.

- **Introducerea** → prezintă locul, timpul, personajele.
- **Cuprinsul** → prezintă faptele relatate în ordine.
- **Încheierea** → prezintă sfârșitul întâmplării.

Îți amintești?

Textul scris din imaginație, pe o temă propusă, se numește **compunere**.

3. Transcrie compunerea „La colindat”, respectând normele de așezare în pagină, de ortografie și de punctuație. Marchează, cu ajutorul culorilor, părțile compunerii. Evaluați-vă în perechi.

Cum pronunț? Cum scriu corect?

1. Citește enunțurile. Înlocuiește cuvintele „ia” și „i-a” cu „a luat”. Ce observi?

- Bănică ia nuci din sac.
- „— Culcă-te! i-a spus mama.”

Ce am descoperit?

Scriem „ia” și „iau” când dorim ca aceste cuvinte să aibă înțelesul de „a lua”, „a prinde”, „a apuca”, „a ține”, „a cumpăra”. Când nu au aceste sensuri, se scriu cu cratimă – („i-a” și „i-au”) – și se rostesc într-o singură silabă.

2. Transformă propozițiile, ca în model.

(azi) Mama îi dă un colac. → (ieri) Mama i-a dat un colac.

- Căprioara îi cântă un colind.
- Iepurii îi cer nuci.

3. Completează spațiile punctate cu „ia” sau „i-a”.

Bănică ... chemat pe Radu și pe George. Băiatul ... traista pentru covrigi. Mama ... privit cu bucurie.

4. Formulează câte un enunț în care să folosești cuvintele „ia”, „iau”, „i-a”, „i-au”.

Joc

- Într-un săculeț, se introduc bilețele pe care sunt scrise cuvinte care pot avea mai multe înțelesuri (de exemplu: *a ridica, a cădea, a rămâne*).
- Împărțiți-vă în două grupe. Extrageți câte un bilețel. Fiecare membru al grupei va evidenția, pe rând, un nou înțeles al cuvântului scris, formulând enunțuri.
- Câștigă echipa care a formulat cele mai multe enunțuri.

Cum îmi îmbogățesc vocabularul?

1. Formulează câte un enunț în care să evidențiezi înțelesurile diferite ale cuvântului „vin”.

2. Identifică înțelesul cuvintelor evidențiate în fiecare dintre situațiile următoare:

- Mama **frământă** aluat pentru cozonaci.
- Pe Bănică îl **frământă** un gând.

3. Scrie cuvinte cu înțeles:

- a. asemănător pentru: *rumen, se roteau, urat, îndesat, neliniștit*;
- b. opus pentru: *se înserase, înăuntru, umflat, nesfârșit, nemilos*.

Portofoliu

- Caută un colind sau un obicei care se practică în zona în care locuiești, în perioada sărbătorilor de iarnă.
- Documentează-te și notează, pe o fișă, informații despre originea acestuia și despre modul în care se desfășoară.
- Expuneți lucrările la **Panoul clasei** și discutați despre fiecare în parte.

Colinde, colinde

de Mihai Eminescu

Colinde, colinde!
E vremea colindelor
Căci gheața se-ntinde
Asemeni oglinzelor.
Și tremură brazii
Mișcând rămurilele
Căci noaptea de azi-i
Când scânteie stelele.

Se bucur' copiii,
Copiii și fetele
De dragul Mariei,
Își piaptână pletele.
De dragul Mariei
Și-al Mântuitorului,
Lucește pe ceruri
O stea călătorului.

Proiect

Ce veți face?

- Veți pregăti o serbare cu specific tradițional românesc, intitulată „E vremea colindelor“.

Cu ce scop veți face?

- Veți promova valorile autentice ale poporului nostru.
- Veți îmbina utilul cu plăcutul și cunoștințele teoretice de la mai multe discipline cu cele practice, bucurându-vă că puteți face acest lucru împreună.

Cum veți face?

1. Începeți pregătirea serbării, respectând etapele de lucru date.

✓ E vremea colindelor!

- a. Realizați împreună scenariul serbării și întocmiți un plan de lucru, împărțindu-vă sarcinile:
 - documentați-vă din cărți, reviste, materiale înregistrate sau întrebând părinții și bunicii;
 - identificați colinde și obiceiuri sau tradiții care se practică în zona în care locuiți/într-o zonă preferată;
 - scrieți, la computer, informații aflate despre aceste colinde și obiceiuri/tradiții;
 - creați decorurile și recuzita necesare la orele de arte vizuale și abilități practice;
 - împrumutați, dacă este posibil, costume populare din diferite zone ale țării și instrumente specifice (clopote, bici, buhai, tobă ș.a.).
- b. Memorați textele și recitați-le, având grijă ca gesturile și mimica să fie cele potrivite.
- c. Exersați melodiile colindelor la ora de muzică.
- d. Redactați, după model, o invitație la serbarea voastră.

Invitație

Vă invit cu deosebită plăcere miercuri,

16 decembrie 2021, ora 18, la Clubul

Prichindel, pentru a sărbători împreună

aniversarea mea.

Andrei

Când?

Unde?

De ce?

Cine?

Îți amintești?

Invitația este un mesaj scris care exprimă dorința cuiva de a avea alături anumite persoane cu ocazia unui eveniment.

- e. Realizați fotografii în timpul serbării.
 - f. Asamblați textele și fotografiile într-o **carte de grup**. Dați un titlu potrivit cărții.
 - g. Expuneți cartea la **Colțul de creație**.
2. Notați, în **Jurnalul clasei**, impresiile voastre legate de reușita serbării de Crăciun. Atașați textelor pe care le veți scrie fotografii sau desene realizate de voi.

Veți reuși dacă:

- veți întocmi un plan de lucru;
- veți colabora și vă veți susține reciproc;
- veți prezenta obiceiuri/tradiții/colinde autentice;
- veți performa, folosind costume populare și instrumente tradiționale;
- veți fi creativi;
- veți crea o atmosferă festivă, autentică.

Citește textul.

„Se întunecase de-a binelea. Lipiți unul de altul, Fritz și Maria nu îndrăzneau să mai rostească niciun cuvânt. În clipa aceea, ușile se deschiseră larg și din odaia cea mare năvăli o lumină puternică. Copiii rămaseră încremeniți în prag, exclamând uimiți: «A!».

Părinții se îndreptară spre ușă și, luându-i de mână, le spuseră:

— Veniți, dragii copii!

Amândoi copilașii priveau muți de uimire, cu ochi strălucitori.

Bradul înalt gema de mere aurite și argintate, de migdale zaharosite, bomboane poleite și tot soiul de alte dulciuri îmbietoare. Sutele de lumânărele sclipeau ca stelele în ramurile bradului.

Nu le-a trebuit mult copiilor să-și vâre năsurile iscoditoare în mulțimea jucăriilor din jurul pomului. Maria zărise, desigur, păpușile grațioase, dar era tare preocupată cu o rochiță de mătase cu panglici.

Fritz cel năzdrăvan deja încercase, în galop și în trap, noul roib, pe care îl găsisese gata înșeuat lângă pom.

Între timp, sora lui descoperise la piciorul bradului un omuleț grozav.

— O, tăticule, al cui o fi omulețul acesta drăgălaș? întrebă ea.

— Acela, fetița mea, o să spargă pentru noi nucile tari și vă aparține amândurora.

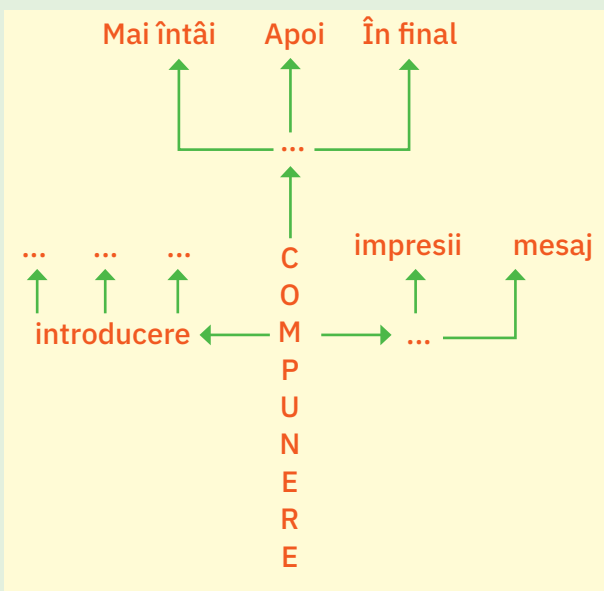
Și astfel, frumosul omuleț îmbrăcat în uniformă de husari fu pe loc adoptat de copii și botezat Spărgătorul-de-nuci.

(după E.T.A. Hoffmann,
Spărgătorul-de-nuci și Regele Șoarecilor)

1. Privește ilustrațiile. Explică ce vor să exprime, prin mimică și gesturi, personajele.

2. Formulează ideea principală a fiecărui fragment din textul citit.
3. Completează, în caiet, **copacul ideilor**, și adaugă exemple din text.

4. Precizează ce exprimă fiecare cuvânt din enunțurile: „Copiii emoționați văd bradul înalt. Ei privesc sutele de lumânări.”
5. Completează enunțurile cu *ia, iau/i-a, i-au*.
 - Mama o ... pe Maria de mâine.
 - Copiii ... darurile frumos împachetate.
 - ... dat omulețului numele de Spărgătorul-de-nuci.

Citește textul, apoi rezolvă cerințele.

① „La curtea caselor lui Conu' Mișu e zarvă mare. Pe porțile deschise larg nu mai conțin sâniile încărcate cu musafiri. La pomul de Crăciun au fost poftiți copiii tuturor prietenilor. În mijlocul salonului încăpător e așezat bradul împodobit. Îți ia ochii! Cucoanele se învârtesc de colo-colo, rânduind lucrurile la locul lor. Copiii nerăbdători așteaptă în odaia alăturată semnalul când vor putea intra.

② Să aștepte, că nu e încă gata! Mai sunt de așezat jucăriile pe măsuta din jurul bradului și de pus pe pachetelele cu jucării câte o carte de vizită cu numele copilului căruia i se cuvine fiecare. Nici Conu' Mișu n-a sosit încă de la club cu bărbății, ca să se bucure de veselie copiilor.

Se aud sâni venind din târg. Conu' Mișu râde cu poftă. Acum poate începe sărbătoarea. E noapte. Pe ferestre ies valuri de lumină. Salonul s-a umplut de lume.

— Aaa! Ce frumos! s-au minunat musafirii.

— Cum scilipește beteala! Uite și lumânările aprinse! Și ce de jucării! au strigat copiii.

O mulțime de copii năvălesc printre jucării: trâmbețe, tobe, păpuși, iepurași albi, mici și drăguți. Sunt clipe de extaz. Ochii părinților s-au umezit de emoție.

③ Acum cucoanele așază copiii în semicerc. Se face o liniște desăvârșită. Cucoana Zoe, gazda, deschide pianul și se așază ca să-i acompanieze pe copii. Se aude colindul «O, brad frumos!».

(după Al. Brătescu-Voinești, *Nicușor*)

1. Scrie, în fiecare căsuță, litera corespunzătoare ideii principale.

- ☐ fragment 1 a. Cucoana Zoe cântă un colind la pian.
- ☐ fragment 2 b. Copiii se bucură de frumusețea bradului.
- ☐ fragment 3 c. Acasă la Conu' Mișu se împodobește bradul.
d. Invitații se îmbrățișează.

2. Se dă enunțul: „Bradul împodobit cu bețeală și lumânări strălucește în salon”.

- Cuvintele care denumesc lucruri sunt ...
- „Împodobit” este un cuvânt care arată ...
- O acțiune este exprimată prin cuvântul ...

3. Alege forma corectă a cuvintelor evidențiate.

- Gazdele **iau/i-au** întâmpinat pe musafiri.
- Bradul strălucește de **îți ia/i-a** ochii.
- — Să cântăm un colind! **la/l-a** îndemnat ea.

4. Imaginează-ți că ești una dintre gazde: Cucoana Zoe sau Conu' Mișu. Scrie o invitație pentru prietenii tăi, cu ocazia unei petreceri de Crăciun. Verifică dacă:

- ai precizat data, ora, locul desfășurării;
- ai menționat evenimentul și te-ai semnat;
- ai intrat în rolul personajului.

5. Scrie introducerea pentru o compunere intitulată „Seara de Crăciun”. Nu uita:

- să precizezi momentul întâmplării;
- să descrii locul întâmplării;
- să numești personajele acțiunii.

Mă pot aprecia și singur.

Grilă de autoevaluare

	1	2	3	4	5
S	.	.	.	.	.
B	..	..	..	..	..
FB	...	...	...	...	...

Citește textul.

① „Geamurile sunt împodobite sărbătorește cu flori de gheață argintie. Casa răsună de bucurie. Bradul e falnic, încărcat cu bomboane, globuri colorate, lumânările, steluțe, ghirlande de beteală.

② Băiatul nu-și mai încape în piele de bucurie. Răsușește nerăbdător cheița trenului mecanic.

Din bucătărie vine un miros atât de ispititor, încât copilul nu-și găsește locul de pofcios ce e. Mama nu-și mai vede capul de treburi. A apucat-o seara.

— Încă un cozonac cu mac pentru că băiatului îi place foarte mult. Apoi voi bate frișca. O! Și crema de vanilie! Într-o clipă sunt gata!

③ Mai târziu, toată lumea s-a așezat la masă. Toți se desfată cu bunătățile pregătite de mama. Odăile miros a brad și a vanilie.“

(după Monica Rohan, *O seară minunată*)

Mozaicul. Lucrați în grupe de câte trei elevi. Fiecărui elev îi va fi alocat un număr: 1, 2 sau 3, corespunzător numerotării fragmentelor.

Ce veți face?

- Veți realiza planul simplu de idei al textului.

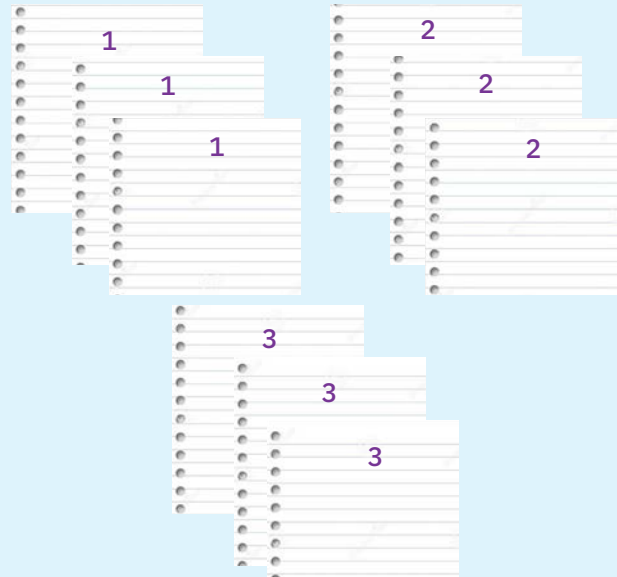
Cum veți face?

- Recitiți, pe grupe, textul. Desfaceți grupa, apoi grupați-vă în funcție de numărul care v-a fost alocat. Se vor strânge la un loc, de exemplu, toți elevii cu numărul 1.
- Lucrați în noua grupă: recitiți fragmentul corespunzător numărului care v-a fost alocat, discutați, formulați ideea principală și notați-o pe o fișă.
- Reveniți în grupa inițială, pentru a întocmi planul simplu de idei.

Etapa I: lectura textului și alocarea numerelor

1	2	3
Formulează ideea principală a primului fragment.	Formulează ideea principală a celui de-al doilea fragment.	Formulează ideea principală a celui de-al treilea fragment.

Etapa a II-a: lucrul pe grupe de mici experți

Etapa a III-a: lucrul în grupa inițială

Grupa A	Grupa B	Grupa C
1. ...	1. ...	1. ...
2. ...	2. ...	2. ...
3. ...	3. ...	3. ...

Etapa a IV-a: prezentarea planului simplu de idei

Autoevaluare

La sfârșitul acestei unități de învățare, apreciază (Da/Nu) dacă ai reușit să:

- să întocmești planul simplu de idei;
- să identifici părțile unei compuneri;
- să comunici folosind elemente nonverbale.

Unitatea tematică

5

Cum arată iarna?

Ce vom studia împreună?

- cum transformăm un dialog în povestire;
- cum inițiem un dialog;
- ce exprimă unele cuvinte;
- care este ortografia unor cuvinte (*nea/ne-a; neam/ne-am*);
- de ce scriem cu majusculă unele cuvinte;
- cum povestim oral un fragment dintr-un text;
- cum își modifică forma unele cuvinte.

Săniuța

după Claudia Groza

Îți amintești?

Uneori, povestirea se împletește cu dialogul dintre personaje.

— Gata! A trecut vremea ta! Până la iarnă, stai aici cuminte! Asta dacă ai noroc să fie zăpadă, să fii utilă, spuse stăpânul, trântind ușa podului.

— Offf... iar mă plictisesc luni bune aici, zise îngândurată săniuța.

— Și se pare că vei avea nevoie și de ceva reparații, se auzi din apropiere o voce **firavă**.

— Tu cine ești? Întreabă mirată săniuța.

— Sunt o jucărie, un castel de lemn – Castelul Turn. Băiatul stăpânului, Doru, mi-a rupt o ușa și m-a aruncat aici. Nu are suflet deloc.

— Te cred. Ești de multă vreme aici?

— De vreo două luni, am ajuns în pod imediat după Crăciun. Doru este un copil tare răsfățat.

— Da. Așa este. L-am purtat prin cele mai frumoase locuri. L-am dus pe dealurile cele mai înalte, printre cărările de munte și cazematele cele mai periculoase. Mă arunca după fiecare aventură într-un colț al magaziei întunecate, fără pic de milă. Mi-am rupt de două ori piciorul drept, dar tatăl lui m-a reparat pentru a rezista la încă o competiție. Mi-ar fi plăcut să fiu vopsită, împachetată frumos, depozitată așa cum merit, oftă ea.

— Hai, nu mai fi tristă! Ne vom distra de minune. Sunt **expert** în asta.

Timpul a trecut și a sosit din nou iarna. Într-o zi au auzit colinde, cântece liniștite și frumoase: „Am venit și noi odată/La un an cu sănătate...”

— Doru, ninge! exclamă tatăl, privind fericit fulgii de nea ce coborau din cerul alb ca o mantie argintie.

— Urraaa! Măine la derdeluș. Repede! Să pregătim săniuța! se auzi glasul zglobiu al lui Doru.

Ce înseamnă ...?

firav: (aici) subțire

expert: specialist; (aici) persoană pricepută

abandonat: părăsit

✓ Transformarea dialogului în povestire

Săniuța îl liniștește pe Castelul Turn, care părea foarte supărat că prietena lui pleacă și îl lasă din nou singur acolo.

— Promit că o să pun o vorbă bună pentru tine. Ai încredere în mine! Prietenul la nevoie se cunoaște.

— Mulțumesc! a răspuns Castelul Turn.

Săniuța a fost curățată cu o soluție specială și scoasă afară, la aer rece.

— Pregătită de peripeții, săniuța mea? zise, zâmbind voios, băiatul.

— Bineînțeles, răspunse săniuța. Am o surpriză pentru tine! Și alunecă pe stratul gros de zăpadă. La colțul străzii, o luă spre dreapta.

— Hei! Unde mă duci? Nu am voie să mă îndepărtez! o preveni Doru.

— Nu-ți face griji! adăugă săniuța, ajungând în dreptul unui orfelinat.

Aici, copiii se uitau triști pe fereastră. Doi băieți s-au ivit în prag.

— Dați o tură cu săniuța? i-a întrebat Doru.

— Ne-ai face o mare plăcere, răspunseră băieții.

Săniuța alerga încântată de chiotele de bucurie ale copiilor. La despărțire, Doru le făcu o promisiune noilor lui prieteni.

— Mă voi întoarce la voi!

Ajuns acasă, se duse în pod și scoase toate jucăriile abandonate. Cu ajutorul tatălui, le repară și le duse la orfelinat. Acum, visul Castelului Turn se împlinise.

Cum citesc? Cum explorez un text?

1. Observă transformarea dialogului de mai jos în povestire. Ce asemănări și deosebiri ai constatat? Ce rol au cuvintele evidențiate?

„— Iar mă plictisesc luni bune în pod, zise săniuța.

— Și se pare că vei avea nevoie și de ceva reparații, se auzi o voce firavă.”

Săniuța spuse că se va plictisi iar luni bune în pod. O voce firavă i-a răspuns că se pare că va avea nevoie și de câteva reparații.

Îți amintești?

Convorbirea dintre două sau mai multe personaje este marcată, în scris, prin **linie de dialog**.

Ce am descoperit?

- Într-un dialog, personajele discută despre ele, interacționând în mod direct.
- Când transformăm dialogul în povestire, personajele nu mai discută direct, față în față. În acest caz, un **povestitor** relatează despre ce discută personajele.
- Secvențele sunt legate între ele prin cuvinte precum: **că, să, dacă, deși, pentru că**.

2. Transformă în povestire dialogul dintre Doru și cei doi băieți, apoi cel dintre Doru și săniuța.

3. Transformă enunțurile de mai jos în dialog.

Doru i-a cerut tatălui său să îl ajute să repare jucăriile din pod. Tatăl l-a întrebat de ce. Băiatul i-a spus că vrea să le doneze prietenilor săi de la orfelinat.

Jurnal de lectură

- Citește și alte texte din volumul *Tolba cu povești*, de Claudia Groza.
- Alege povestea preferată și prezintă-o colegilor.

Ce am înțeles din text?

1. Care sunt personajele care participă la întâmplare?
2. De ce era supărată săniuța? Dar Castelul Turn?
3. Când a fost solicitată din nou săniuța? Unde l-a dus aceasta pe Doru?
4. Cum s-a gândit băiatul să-i ajute pe noii lui prieteni de la orfelinat?
5. Ce învățătură desprindem din text?

Cum inițiezi un dialog?

1. Citește dialogul. Care dintre personaje inițiază dialogul? Ce formule folosește? Ce informație solicită?

— Bună, Andrei!
Ce citești acolo?

— Salutare, Dana!
Citesc o poveste.
2. **Joc de rol.** Imaginați-vă, în perechi, un dialog între un copil care vrea să cumpere o săniuță și un vânzător, la magazin. Folosiți întrebările ajutătoare de mai jos.
 - Cine inițiază dialogul?
 - Ce informații ar putea solicita cumpărătorul?
 - Ce informații ar putea oferi vânzătorul? Schimbați rolurile.

Ce am descoperit?

- A iniția un dialog înseamnă a începe să discuți, să oferi ori să soliciți informații.
- Când inițiezi un dialog, te afli în poziția vorbitorului/emițătorului.

3. Selectează, din textul studiat, replici prin care un personaj inițiază dialogul.

Ce exprimă cuvintele?

1. Denumește ființele, obiectele și fenomenele naturii observate în imaginea alăturată. Dă și alte exemple pentru cele trei categorii.
2. Identifică, în enunțurile date, cuvinte care denumesc ființe, obiecte, fenomene ale naturii.
 - Zăpada se așterne peste case.
 - Suflă vântul.
 - Este crivăț. Doru iese cu săniuța.
3. Grupează, pe trei coloane, cuvintele, după ceea ce denumesc: *caiet, joc, bunică, soare, stilou, cărăbuș, bărbat, brumă, vânt, hartă*.

Ce am descoperit?

- Cuvintele care denumesc ființe, lucruri, fenomene ale naturii se numesc **substantive**. Acestea pot fi **comune** (ființe, lucruri, fenomene de același fel) sau **proprie** (ființe, lucruri, fenomene denumite în mod special, pentru a le deosebi de cele de același fel).
- **Substantivele proprii** se scriu întotdeauna cu literă inițială mare.

4. Transcrie fragmentul din *Făt-Frumos din lacrimă*, de Mihai Eminescu, subliniind substantivele.
„Puse pe trupul său împăărătesc haine de păstor, cămașă de borangic, țesută în lacrimile mamei sale, mândră pălărie cu flori, cu mărgelile rupte de la gâturile fetelor de împărați, își puse-n brâu verde un fluier de doine și plecă în lumea largă.”

5. a. Citește enunțurile de mai jos. Subliniază substantivele. Ce observi?

- Băiatul locuia într-un oraș.
- Prietenul lui Doru locuia în Brașov.

b. Dă exemple de:

- substantive care denumesc ființe, lucruri, fenomene ale naturii;
- substantive care denumesc nume de persoane, ființe, țări, orașe, ape.

Cum se scriu acestea?

6. Transcrie textele, subliniind cu o linie substantivele comune și cu două linii pe cele proprii.

- „Viscolul chiuia. Nu se cunoșteau cer de pământ, ghețuri de apă. Egon și Otto se rătăciseră.” (C. Petrescu, *Fram, ursul polar*)
- „Odată, la un Sfântul Vasile, ne duceam cu plugul vreo câțiva băieți din sat.” (I. Creangă, *Amintiri din copilărie*)

7. Transformă substantivele proprii în substantive comune.

București → **bucureștean**

Iași → ...

Spania → ...

Cluj → ...

Anglia → ...

Austria → ...

Joc

- Completați, în perechi, proverbele cu substantive potrivite. Corecți-vă reciproc.
- Cine are ... are parte.
- ... la nevoie se cunoaște.
- ... mică răstoarnă ... mare.
- Adăugați alte proverbe, subliniind substantivele.

Cum pronunț? Cum scriu corect?

1. Citește dialogul de mai jos. Găsește câte un cuvânt cu înțeles asemănător pentru cele evidențiate în enunțuri.

— Ce frumos cad fulgii de **nea**!

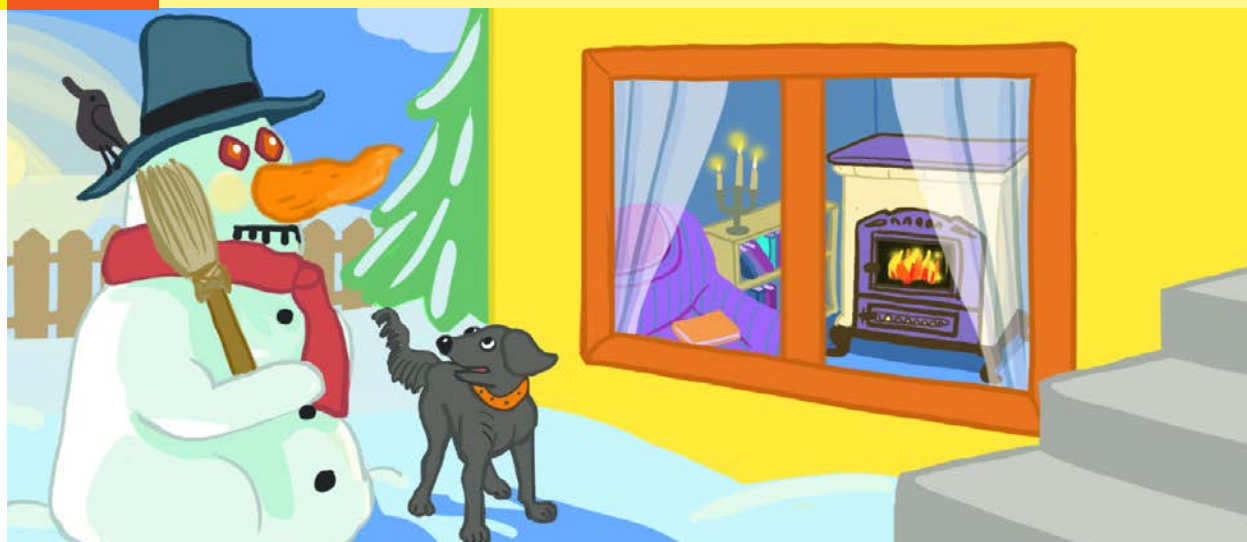
— Așa e! **Nea** Mihai **ne-a** spus că sunt picături înghețate de apă.

Ce am descoperit?

- Scriem „nea” când acest cuvânt înseamnă „zăpadă” sau când prescurtăm cuvântul „nenea”.
- Dacă nu are unul dintre înțelesurile amintite, vom scrie „ne-a”, deci cu cratimă, pentru a marca rostirea celor două cuvinte într-o silabă.

2. Completează spațiile libere cu unul dintre cuvintele „nea” sau „ne-a”.

- Bunicul ... anunțat că a venit ... Andrei.
- Pe drum s-a așternut un covor gros de ...

Om de zăpadă

după Hans Christian Andersen

Îți amintești?

- Un fragment este organizat în jurul unei idei.
- Planul de idei al textului cuprinde informațiile esențiale ale întâmplării.

Ce înseamnă ...?

olan: piesă de lut ars, folosită pentru acoperișul caselor

a mistui: a arde, a distruge

văpaie: flacăra

a împurpura: a înroși

moină: dezgheț, vreme umedă, cețoasă, din timpul iernii

a scurma: (aici) a se frământa, a se îngrijora

A nins din belșug. Iar acum s-a lăsat un ger strașnic. Soarele coboară treptat spre asfințit. În fața casei stăpânea un om de zăpadă.

— E atât de frig, încât îmi trosnește tot trupul! se bucura omul de zăpadă. E drept că vântul ăsta îți arde sufletul... Și cum se mai zgâiește învăpăiatul ăla de acolo! continuă el, arătând spre soare. Pe mine să nu mă facă să clipesc, că-mi feresc eu bine cioburile din cap.

În loc de ochi, omul de zăpadă avea în cap două cioburi mari, în trei colțuri, dintr-un **olan** de pe acoperiș. Gura îi era alcătuită dintr-o greblă veche, așa că avea și dinți.

Omul de zăpadă stătu toată ziua cu privirile ațintite, prin fereastră, în încăperea de la subsolul casei. Acolo, soba răspândea o lumină blândă, nici ca a lunii, nici ca a soarelui. Nu, doar atât cât poate lumina o sobă dacă are ce **mistui**. De câte ori se deschidea ușa odăii, soba își rotea limba de foc. ăsta era obiceiul ei! Atunci **văpaia** se încingea tot mai roșie, luminând fața albă a omului de zăpadă și **împurpurându-i** întreaga făptură.

— Ce bine îi stă sobei când scoate așa limba la mine! zise el.

Noaptea fu lungă, dar omului de zăpadă nu i s-a părut deloc așa. Stătea acolo, cufundat în gânduri. Către dimineață, o ceață deasă s-a lăsat peste tot ținutul și s-a pornit un vânt tăios, iar frigul pătrundea până la oase.

Dimineața, geamurile locuinței de la subsol au fost acoperite de minunatele flori de gheață, care îl împiedicară pe omul de zăpadă să mai vadă soba pe care și-o închipuia ca pe o făptură încântătoare. Era din nou un ger cumplit, dintr-acelea care fac bucurie unui om de

zăpadă. Acesta însă nu se bucura. Cum ar fi putut să fie fericit, când suferea din pricina sobei?

— Asta-i o boală grea pentru un om de zăpadă, zise deodată câinele casei. Am suferit și eu de ea, dar m-am vindecat.

— Cum de ne-am îmbolnăvit? întrebă mirat omul de zăpadă.

— Ei, lasă, o să treacă! lătră câinele. Uite, se schimbă vremea!

Și vremea se schimbă într-adevăr. Sosise dezghețul. **Moina** creștea, iar omul de zăpadă scădea. Începuse să se topească. Nu spunea nimic, nu se văita și tocmai asta era nenorocirea.

Într-o dimineață, se prăbuși cu totul. Și iată, în locul unde stătuse el, se ivi ceva care semăna cu o coadă de mătură; slujise drept sprijin copiilor care ridicaseră omul de zăpadă.

— Abia acum înțeleg de ce se sfârșea el atât de dorul sobei! își zise câinele. Avea înfipt pe trupul lui un fier de curățat soba. Asta-i ceea ce-l **scurma**, dar acum i-a trecut...

Cum citesc? Cum explorez un text?

1. Citește:

- enunțul rostit de omul de zăpadă, care exprimă o mirare;
- dialogul dintre câine și omul de zăpadă.

2. Transformă în povestire dialogul dintre câine și omul de zăpadă.

3. Ordonează ideile principale potrivit succesiunii întâmplărilor.

- ☐ Câinele credea că omul de zăpadă se îmbolnăvise.
- ☐ În curte stătea un om de zăpadă.
- ☐ Acesta privea neîncetat soba din locuință.
- ☐ Omul de zăpadă s-a topit.

4. a. Observați povestirea orală pe care a realizat-o Dana pentru primul fragment din text.

b. Citiți alternativ enunțurile din fragmentele următoare. Adresați-vă întrebări după fiecare alineat, urmând modelul dat:

- Când se petrece întâmplarea?
... *într-o iarnă, pe un ger cumplit.*
- Despre cine se vorbește în text?
... *despre un om de zăpadă.*
- Cum arată omul de zăpadă?
... *doi ochi din cioburi de olan, o greblă drept gură.*

c. Ordonați informațiile în povestirea orală, pentru fiecare fragment.

5. Joc de rol. Imaginează-ți întâlnirea dintre omul de zăpadă și sobă. Creați, în perechi, un dialog și prezentați-l în fața clasei.

Îți amintești?

• **Povestirea orală** a unui fragment reprezintă dezvoltarea ideii principale prin adăugarea altor informații importante.

Cum procedăm:

- recitim fragmentul;
- recitim ideea principală;
- dezvoltăm ideea, prin adăugarea de noi informații pe baza unor întrebări;
- înlănțuim enunțurile.

Într-o iarnă, pe un ger cumplit, apăruse într-o curte un om de zăpadă.

Acesta avea, în loc de ochi, două cioburi din olan și o greblă drept gură.

Ce am înțeles din text?

1. Realizează, pe o fișă, **harta povestirii**.

Cum își modifică forma cuvintele?

1. a. Citește enunțurile. Ce observi?

- Băiatul are un măr.
- Băieții au niște mere.

b. Subliniază substantivele din enunțurile de mai sus. Precizează substantivele care denumesc: • un obiect sau o ființă; • mai multe obiecte sau mai multe ființe.

2. Grupează, pe două coloane, următoarele substantive, după numărul de ființe, obiecte, fenomene pe care îl denumește fiecare dintre ele: *casă, zăpadă, cioburi, dinți, greblă, geamuri, sobă, flăcări, câine, gânduri*.

Ce am descoperit?

- Există substantive care denumesc o singură ființă, un singur obiect sau un singur fenomen al naturii și substantive care denumesc mai multe ființe, obiecte, fenomene ale naturii.
- Există substantive care: a. se numără cu „un“/„doi“; b. se numără cu „o“/„două“; c. se numără cu „un“/„două“.

3. Transcrie textele. Subliniază cu o linie substantivele care denumesc o ființă, un obiect, un fenomen și cu două linii substantivele care denumesc mai multe ființe, obiecte, fenomene.

- „Ca un glas domol de clopot
Sună codrii mari de brad.“
- „Un băiat și-o fată mică
Stau pândind o rândunică.“

4. a. Numește substantivele care denumesc obiecte sau ființe din imaginea alăturată.

Numără-le, ca în model: **un câine – doi câini**.

b. Precizează numărul substantivelor. Ce ai constatat?

5. Selectează, din textul studiat, trei substantive potrivite fiecărei categorii amintite la rubrica *Ce am descoperit*.

6. Formulează câte un enunț în care să existe:

- un substantiv comun care să denumească mai multe obiecte și să se numere cu „un“/„doi“;
- un substantiv propriu care să denumească o ființă și să se numere cu „o“/„două“.

Cum pronunț? Cum scriu corect?

1. Citește dialogul de mai jos. Înlocuiește, în fiecare situație, cuvintele „neam” și „ne-am” cu termenul „rudă”. Ce ai observat?

Îți amintești?

Cratima unește două cuvinte care se rostesc împreună, în aceeași silabă.

— Ți-l prezint pe Max,
neam cu mine.

— Sunt încântat
că ne-am cunoscut!

Ce am descoperit?

- Scriem „neam” atunci când acest cuvânt are înțelesul de „rudă” sau „popor”.
- Când sensul este diferit de cel menționat mai sus, vom scrie „ne-am”.

2. Transformă propozițiile, după model.

Azi ne ducem la patinoar. → Ieri ne-am dus la patinoar.

- Azi ne batem cu bulgări.
- Azi ne întâlnim pe derdeluș.

3. Completează spațiile punctate cu „neam” sau „ne-am”.

Azi ... jucat în zăpadă. Seara ... dus la un ... de-al lui Doru. Acolo ... împrietenit cu Mirela.

4. Transformă substantivele, ca în model. Ce ai observat în fiecare situație?

un om	un traseu	un câine	un băiat	un muzeu	un liceu
niște oameni	niște trasee	niște ...	...	niște ...	...
toți oamenii	...	toți ...	...	...	...

5. Desparte în silabe substantivele: *ființă, scriitor, alee, idee, cooperare, alcool, accelerație, acces*, ca în model. Ce ai constatat?

ființă → fi-in-ță

Ce am descoperit?

- Există substantive scrise cu vocale sau consoane duble: *ee, ii, oo, cc* ș.a.
- La despărțirea în silabe, vocalele sau consoanele duble trec în silabe diferite:
știință → ști-in-ță; *idee* → i-de-e; *coordonare* → co-or-do-na-re; *accident* → ac-ci-dent.

Cum îmi îmbogățesc vocabularul?

Identifică sensul cuvintelor evidențiate în fiecare dintre enunțurile date.

- Andrei e neam cu Alexandru.
- Românii sunt un neam latin.
- Bunica lui se trăgea din neam de boieri.
- Obiceiul s-a transmis din neam în neam.

Colțul de creație

Realizați o **expoziție** cu lucrări care înfățișează personaje sau secvențe din basmele scriitorului Hans Christian Andersen. Afișați-le la **Colțul de creație**.

Citește textul.

„Exact de o lună, Omul-de-Zăpadă îl pândea pe un băiețel ca să intre în vorbă cu el. Era singurul dintre copii care îl lăsa în pace, nu arunca cu bulgări de nea în el, nu-i lua bumbii de la haină, nu-l trăgea de nasul mare și mereu roșu de cât frig îndura. De aceea îl considera prieten.

Iată că într-o zi băiețelul se opri în fața lui și îi spuse cu cel mai firesc glas:

— Iertați-mă că vă deranjez, dar de mult vreau să vă pun o întrebare.

— Și care ar fi întrebarea?

— Aș vrea să știu de ce vă scoateți pălăria de pe cap de câte ori trec eu pe drum.

— Pentru că eu îi respect sincer pe toți cei care mă respectă.

— Dar dacă veți răci?

— Nu..., râse zgomotos Omul-de-Zăpadă. Eu n-am cum să răcesc... De altfel, mie a început să-mi fie chiar foarte cald.

— Da, se apropie primăvara.

— Totuși, vă rog să nu vă mai scoateți pălăria în fața mea. Acum ne-am împrietenit...

— Vrei să zici oala? se amuză Omul-de-Zăpadă.

— Oala? tresări băiețelul. Dar noi am adunat tot fierul vechi de prin împrejurimi.

— Știu. A rămas doar «pălăria mea», în care toți copiii trag la țintă. Poți să o iei. E atât de grea, că îmi turtește corpul...

— Bine, dar vă promit că la anul vă aduc eu o pălărie.

— Da, asta îmi doream: o pălărie mare de pai, zise emoționat Omul-de-Zăpadă.“

(după Iuliu Rațiu,

Pălăria Omului-de-Zăpadă)

- Povestire în lanț.** Lucrați pe grupe. Transformați primele trei replici ale dialogului dintre băiețel și Omul-de-Zăpadă. Rostiți apoi, în lanț, unul după altul, câte un enunț.
- Ordonează ideile principale potrivit succesiunii întâmplărilor din textul citit.
 - ☐ Un băiețel se oprește în fața Omului-de-Zăpadă.
 - ☐ Copilul îi promite că îi va aduce o pălărie nouă.
 - ☐ Este sfârșitul iernii.
 - ☐ Băiatul este curios să afle de ce își scoate Omul-de-Zăpadă pălăria.
- Povestește fragmentul care prezintă motivul pentru care Omul-de-Zăpadă își scoate pălăria.
- Explică scrierea, în text, a cuvintelor „nea” și „neam”.
- Formulează câte un enunț, folosind expresiile: *covor de nea, nea Dorin, neam de păsări, ne-a primit, neam cu Dan, ne-am gândit*.
- Subliniază substantivele din enunțul „Omul-de-Zăpadă are un nas roșu și o pălărie.”, precizând:
 - felul lor; • numărul obiectelor/ființelor/fenomenelor denumite; • cum se numără.
- Transcrie cuvintele de mai jos, astfel încât să denumească mai multe obiecte, ființe, fenomene.

• băiat – ...	• pălărie – ...
• zi – ...	• pai – ...
• întrebare – ...	• prieten – ...
• glas – ...	• oală – ...
- Exprimă-ți un gând, o părere sau o trăire, completând enunțul: „Dacă aș fi Omul-de-Zăpadă, aș fi .../m-aș simți ..., pentru că“

Citește textul, apoi rezolvă cerințele.

„Flutură rar câte un fulg de nea prin văzduhul sur. Fulgii se opresc o clipă, nehotărâți, apoi coboară iar și se opresc. Parcă le pare rău după înălțimea din care vin, se simt străini în lume și se tem de ce vor afla jos, pe pământ.

Uneori îi prinde o undă de vânt și îi mătură, de nu se mai văd și trece o vreme până ce îndrăznesc să coboare alții. Îi mătură și din curte, de pe pământul înghețat pe care s-au așezat ca niște scame.

Nu e frig. A fost înainte cu câteva zile. Vântul şuieră în streșina casei și fluieră prin horn, tupilând flacăra din vatră.

În casă, lelea Anuța e cuprinsă de trebi. Ioniță, băiatul cel mare, leagănă pruncul care plânge. Într-un târziu, acesta adoarme.

— Măi, Ioniță, zice mama, nu mai avem sare! Nu pot săra mâncarea și acum vine tatăl tău de la pădure.

— Știi ce, mamă? Niță doarme acum și nelegănat, mă duc eu la prăvălie să cumpăr sare, răspunde băiatul.

— Tu? N-ai fost niciodată singur. Știi unde este?

— Cunosc casa. Are table verzi la ferestre. Dă-mi bănuții și o traistă și îndată-s cu sarea acasă.

— Ia aici cincizeci de bani. Îi dai jupânului năframuța și-i spui să-ți numere el.

Ioniță porni pe uliță, la vale, spre vatra satului unde era prăvălia. El era singura vietate care se mișca pe drum, alb tot în potopul de ninsoare care sporea mereu. Când ajunse, își scutură căciula și mânecile hainei de nea.“

(după Ion Agârbiceanu, *Întâiul drum*)

1. Selectează, din text, câte un substantiv:

- propriu;
- care denumește un singur obiect;
- care se numără cu „un/două“.

2. Formulează câte un enunț cu fiecare dintre formulările: • „nea Dan“; • „ne-a acoperit“;

- „ne-am cunoscut“.

3. Transformă în povestire dialogul dintre Ioniță și mama lui, formulând șase enunțuri.

4. Completează dialogurile date.

- „— ...
— A început să ningă cu fulgi mari. Nu mai e frig.“
- „— ...
— Vrei să mă duc să cumpăr?“
- „— ...
— Mă duc să iau sania din pod.“

5. Indică varianta corectă de răspuns în fiecare situație dată.

- În enunțul „Flutură câte un fulg de nea prin văzduhul sur.“, există:
a. un substantiv; b. două substantive;
c. trei substantive.
- Seria de cuvinte care se numără cu *un/două* este:
a. sat, casă, copil; b. pădure, tată, fulg;
c. sat, vânt, drum.
- Seria de substantive care denumesc mai multe obiecte este:
a. fulg, zile, sat; b. clipă, copii, ferestre;
c. zile, copii, ferestre.

Mă pot aprecia și singur.

Grilă de autoevaluare

	1	2	3	4	5
S	.	.	.	.	.
B	..	..	..	..	..
FB	...	...	...	...	...

Citește fragmentul, apoi rezolvă cerințele.

„Într-o noapte de iarnă, Andrei s-a dus la fereastră să-i spună brăduțului său: «Somn ușor!»

Ce să vezi? Brăduțul tropăia prin blana de nea, croindu-și drum spre poartă. Andrei își îmbracă paltonul și se luă după el până într-o poiană în vârful muntelui. Acolo, pe o buturugă stătea un moșneag cu barba albă, care avea pe nas un covrig în locul ochelarilor.

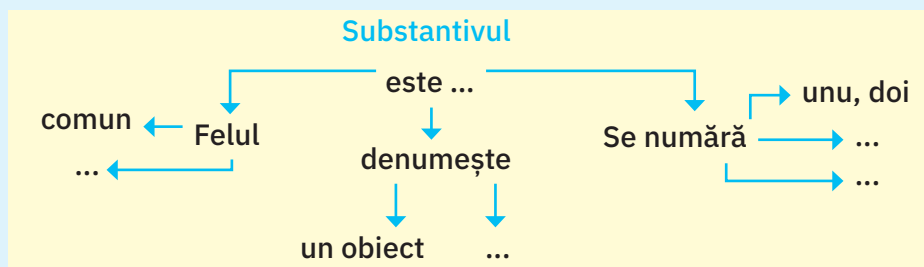
— Andrei, eu sunt Moș Decembrie, prietenul brazilor. Mă bucur că ne-am întâlnit. Ție de ce ți-e drag de brăduțul tău?

— Îl iubesc pentru că e frumos! răspunde Andrei.“

(după Marta Cozmin,
În poiana lui Moș Decembrie)

1. Transformă în povestire dialogul dintre Moș Decembrie și Andrei.
2. Formulează câte un enunț în legătură cu textul citit, folosind cuvintele: „nea”; „neam“.
3. Lucrați în perechi. Completați, în caiet, schema de mai jos cu informațiile potrivite. Selectați, apoi, din text, câte un exemplu pentru fiecare tip ilustrat în schemă.

Autoevaluare

La finalul acestei unități de învățare, apreciază cum reușești să realizezi fiecare sarcină dată.

Criterii	Da	Nu	Parțial
• Pot iniția un dialog.			
• Pot transforma un dialog în povestire.			
• Recunosc un substantiv.			
• Disting numărul substantivelor și cum se numără.			
• Folosesc corect cuvintele „nea/ne-a”; „neam/ne-am“.			

Tu unde te afli pe scară?

Da → 2 p.

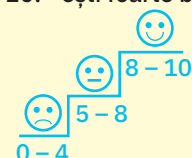
Nu → 0 p.

Parțial → 1 p.

0 – 4: mai ai de exersat

5 – 8: te descurci bine

8 – 10: ești foarte bun

Unitatea tematică

6

Spre ce țărâmură ne aventurăm?

Ce vom studia împreună?

- cum realizăm povestirea orală a unui fragment;
- cum comunicăm prin imagini;
- care sunt factorii care îngreunează comunicarea orală;
- cum despărțim cuvintele în silabe la capăt de rând;
- cum transmitem un mesaj electronic;
- ce este e-mailul;
- cum ortografiem și cum pronunțăm unele cuvinte;
- ce este/cum recunosc un pronume personal/pronumele personal de politețe;
- cum redactăm un dialog.

Jim Năsturel și Lukas, mecanicul de locomotivă

după Michael Ende

Îți amintești?

O **povestire** cuprinde informații despre locul și momentul în care se petrece întâmplarea, despre personajele care participă la acțiune și modul în care se

desfășoară faptele relatate.

Ce înseamnă ...?

trecătoare: drum îngust de trecere printre munți

destoinic: vrednic

crater: deschizătura unui vulcan, prin care iese lava

bălțat: (despre animale) care are părul, penele sau blana cu dungi sau pete de culori diferite

lavă: lichid fierbinte aruncat la suprafața pământului de un vulcan

Țara în care trăia Lukas, mecanicul de locomotivă, se numea Lummerland și era neînchipuit de mică. Era de vreo două ori mai întinsă decât o sufragerie de-a noastră, acoperită de un munte cu două creste. În lung și-n lat șerpuiau o sumedenie de drumuri, întinse peste felurite poduri și prin nenumărate **trecători**. Mai era și o cale ferată, destul de întortocheată, care se ascundea în tuneluri. Se mai găseau și două case, una cu o prăvălie la parter și cealaltă cu o gară mică, la poalele muntelui, în care locuia Lukas.

Locomotiva lui Lukas se numea Emma și era tare **destoinică**.

Mecanicul de locomotivă era scund, plinuț, purta o șapcă cu cozoroc și o salopetă. Ochii îi erau albaștri ca cerul senin. Fața și mâinile îi erau însă aproape pline de negreală, de la ulei și funingine.

Cel mai bun prieten al lui Lukas era Jim Năsturel. Deseori, cei trei călătoreau prin Lummerland, iar Lukas îi explica lui Jim toate cele.

Într-o zi, Lukas se hotărî să pornească pe mare, spre Cetatea Dragonilor. Străbătură împărăția Mandalei, ajunseră în Pădurea Celor o Mie de Minunății, trecură prin Valea Amurgului și prin deșert. Meraseră zile și nopți până când pătrunseră în Ținutul Celor o Mie de Vulcani.

— Trebuie să fie pe-aici și Cetatea Dragonilor, șopti Lukas.

— Dar unde oare? îl îngână Jim. Ar trebui să aflăm cumva.

Deodată, li se păru că aud un zgomot. Se îndreptară spre locul de unde venea. Văicăreala ieșea din gura unui vulcan ce părea stins: nu scuipa pic de foc, nu vărsa niciun strop de lavă și nici măcar nu fumega.

— Hei! strigă Lukas. E careva pe-acolo?

Din burta vulcanului se auziră bufnituri și scrâșnete înfiorătoare.

Cei doi prieteni se traseră înapoi. Din crater ieși un cap mare, cu doi ochi rotunzi, bălțat, care se sprijinea pe un corp firav terminat cu o coadă de crocodil.

— Sunt eu, Nepomuk, dragonul-pe-jumătate, zise creatura, plângând.

— Țsta chiar că-i un nume drăguț! Eu sunt Lukas, iar el este Jim Năsturel, tovarășul meu. Dar tu de ce ești așa de amărât? Întrebă Lukas.

— Mi s-a stins vulcanul și nu pot să-l aprind. Am încercat orice! Degeaba! zise Nepomuk.

Lukas și Jim intrară înăuntru. Mecanicul aprinse un băț de chibrit și cercetă împrejurimile.

— Aha! făcu el. S-a depus rugină și s-a înfundat hornul.

Lukas se apucă de lucru, ciocănind și pilind. Apoi aprinse focul în vatră.

— Merge! Vulcanul meu arde din nou! Ura! strigă dragonul. Vă mulțumesc din suflet!

— Acum trebuie să plecăm! zise Lukas. Știi cumva încotro e Cetatea Dragonilor?

Nepomuk le arătă cu laba către cel mai înalt vulcan, în mijlocul ținutului.

Lukas și Jim se urcară în cabina Emmei și porniră printre râurile de lavă întărită.

Cum citesc? Cum explorez un text?

1. Citește textul în gând, apoi cu voce tare.
2. Transcrie alineatul în care sunt enumerate ținuturile prin care au călătorit Lukas și prietenii lui. Selectează substantivele proprii. Ce observi?
3. Citește planul simplu de idei al textului.
 - Mecanicul Lukas și prietenii săi, Jim Năsturel și locomotiva Emma, locuiau în Lummerland.
 - Ei au pornit într-o călătorie.
 - Cei trei au întâlnit un dragon-pe-jumătate, pe nume Nepomuk, în Ținutul Celor o Mie de Vulcani.
 - Lukas îi repară vulcanul lui Nepomuk.
 - Cei trei prieteni se îndreaptă apoi spre Cetatea Dragonilor.
4. Recitește al treilea fragment din text. Observă etapele de realizare a povestirii scrise pentru acest fragment, prezentate mai jos.

Îți amintești?

Într-un text, povestirea alternează cu dialogul dintre personaje și cu fragmente care descriu un peisaj, un obiect sau un personaj.

Jurnal de lectură

Citește continuarea aventurilor celor trei prieteni, înfățișate de scriitorul Michael Ende în cartea *Jim Năsturel și Lukas, mecanicul de locomotivă*.

Ideea principală

Cei trei au întâlnit un dragon-pe-jumătate în Ținutul Celor o Mie de Vulcani.

Informații de detaliu

- 1) Dragonul-pe-jumătate avea capul mare și corpul firav.
- 2) El se numea Nepomuk.
- 3) Era trist pentru că i se stinsese vulcanul.

Povestirea fragmentului

Ajunși în Ținutul Celor o Mie de Vulcani, Lukas, Jim și Emma au auzit zgomote într-un vulcan. Din crater a ieșit o creatură cu un cap mare, ochi rotunzi și coadă de crocodil. Era un dragon-pe-jumătate. Le-a spus călătorilor că se numea Nepomuk și că era trist din cauză că vulcanul său se stinsese.

Ce am descoperit?

Pentru a realiza povestirea orală a unui fragment dintr-un text, procedăm astfel:

- recitim fragmentul cu atenție;
- recitim ideea principală, potrivită fragmentului;
- identificăm, în text, noi informații utile;
- dezvoltăm ideea principală, adăugând noile informații.

5. Povestește oral, apoi în scris, conținutul celorlalte fragmente, organizând informațiile după modelul de la exercițiul precedent.

Ce am înțeles din text?

Răspunde, aruncă, întreabă

Formați grupe de 5 – 6 elevi. Așezați-vă în cerc, având la dispoziție o minge. Primul elev pune o întrebare în legătură cu textul citit, apoi aruncă mingea către alt elev. Acesta răspunde, apoi continuă jocul formulând o nouă întrebare și aruncând mingea.

Ce părere ai ...?

A procedat bine Lukas, reparând vulcanul? Argumentează.

Cum comunic prin imagini?

1. Observă imaginea de mai jos, apoi răspunde la întrebări.
 - a. Cum le indică Nepomuk celor trei prieteni direcția către Cetatea Dragonilor?
 - b. Cărui tip de comunicare îi corespund gestul și mimica?
 - c. Ce semne recunoști pe indicatoarele din traseul de mai jos?

- d. Ce comunică aceste semne?

2. Precizează ce semnificație are fiecare indicator din imaginile de mai jos.

Ce am descoperit?

În anumite situații, pentru a comunica, oamenii se folosesc de imagini sau de semne, numite **semne convenționale**. Alături de comunicarea prin gesturi și mimică, acestea reprezintă forme ale **comunicării nonverbale**.

3. a. Observați care vor fi activitățile albinuței în această primăvară.

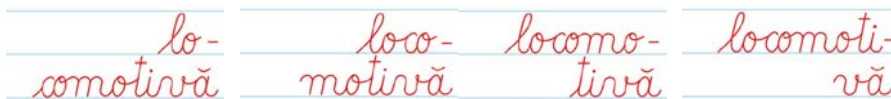
b. Organizați-vă în cinci grupe. Realizați orarul clasei voastre, pe zile, folosind simboluri potrivite fiecărei discipline. Afișați planșa obținută la Panoul clasei.

4. Desenează, pe un carton, simbolul clasei voastre. Explică semnificația acestuia.

5. Confectionați, în perechi, indicatoare din carton care să transmită următoarele informații: *Biblioteca, Sala de sport, Cancelarie, Cabinet de informatică.*

Cum pronunț? Cum scriu corect?

1. Realizează, pentru cuvintele de mai jos, toate variantele de despărțire în silabe la capăt de rând. Iată și un model pentru **locomotivă**:

- minunăție;
- amândurora;
- înfiorătoare.

2. Selectează, din textul *Jim Năsturel și Lukas, mecanicul de locomotivă*, după Michael Ende, câte două cuvinte formate din:

- o silabă;
- două silabe;
- trei silabe;
- mai multe silabe.

Redactez un dialog

Imaginați-vă, în perechi, că întâlnirea dintre Nepomuk și cei trei prieteni decurge altfel. Scrieți, în caiet, dialogul dintre personaje.

Veți reuși dacă:

- veți vorbi pe rând;
- veți menține subiectul propus;
- veți formula enunțurile clar și corect;
- veți respecta regulile de așezare în pagină, de punctuație și de ortografie.

Îți amintești?

Silaba este un sunet sau un grup de sunete rostit printr-o singură deschidere a gurii.

- La capăt de rând se scriu doar silabe întregi.

Joc

- **Fazan.** Un elev spune un cuvânt; următorul preia ultima silabă a cuvântului auzit și formează cu aceasta un nou cuvânt.
- Jocul continuă astfel, până când nu se mai poate forma niciun cuvânt.

George și cheia secretă a Universului

după Lucy și Stephen Hawking

Îți amintești?

- **Textul literar** prezintă, deseori, întâmplări neobișnuite, fantastice.
- Există texte cu întâmplări imaginare care conțin adevăruri științifice.

Ce înseamnă ...?

plat: turtit, plan

robust: voinic, viguros; (aici) mare

navă spațială: mijloc de călătorie în spațiul cosmic

derutat: încurcat

cometă: stea cu coadă

George se împrietenise cu noii săi vecini, Annie și Eric. Annie era de vârsta lui, avea părul blond, încâlcit și făcea balet. Tatăl său, Eric, era un bărbat înalt, cu părul negru ciufulit și ochelari cu rame groase, care îi stăteau strâmb pe nas.

Aflat în vizită, George îl văzu pe Eric în cel mai îndepărtat colț al unei camere, unde butona un calculator. Era fascinat de ecranul **plat** atașat tastaturii, dar părinții săi nu-i cumpăraseră încă unul. Se mulțumea cu calculatoarele încete și demodate de la școală, care se blocau din cinci în cinci minute și aveau urme lipicioase de degete pe ecran.

Calculatorul lui Eric era compact și strălucitor. Părea **robust** și curat – genul de calculator pe care l-ai putea găsi pe o **navă spațială**. Eric apăsa pe câteva taste și calculatorul scoase un fel de zumzet, în timp ce jeturi de lumini colorate și strălucitoare începură să se miște rapid pe ecran.

– Ai uitat ceva, spuse o voce ciudată, mecanică.

George tresări îngrozit.

– Ooo! Scuză-mă! zise Eric. George, el este Cosmos, calculatorul meu.

– Bună, Cosmos! salută **derutat** George.

– Cosmos, reluă Eric, vreau să-i arăt lui George cum se naște o stea.

– Nu înainte de a depune jurământul că va folosi cunoștințele doar în slujba binelui! completă Cosmos.

– Jur! confirmă George.

– Bravo, George. Ai devenit membru al Ordinului Cercetării Științifice pentru Binele Omenirii. Acum poți folosi cheia secretă care deschide Universul, spuse Eric.

– Chiar așa? Întrebă George. Unde e?

Se uită la tastatură și dintr-odată găsi răspunsul. Degetul lui George apăsă tasta pe care scria ENTER.

Intensitatea luminilor din cameră începu să slăbească...

— Bine ați venit în Univers, spuse Cosmos, acompaniindu-și cuvintele cu muzica unei fanfare electronice.

Camera devenea tot mai întunecată. George ședea lângă Annie când văzu o rază de lumină albă, foarte strălucitoare, provenită din ecranul calculatorului. Raza țâșni și schiță o formă în aer.

— Este o fereastră spre Univers, explică ea.

Dincolo de fereastră, în întunericul incredibil și nesfârșit erau presărate steluțe strălucitoare.

— Sunt miliarde de stele. Se nasc stele noi în fiecare clipă din nori gigantici de praf și gaz, spuse Cosmos. O stea se naște în zeci de milioane de ani.

Cei trei își puseră niște ochelari ciudați. La un moment dat, de geamul ferestrei se izbi o rocă ce făcu un zgomot infernal, zguduind casa. George se sperie.

— Am fost loviți de o cometă, interveni Eric, apăsând câteva butoane pe tastatură.

— Cum? Ce spui? Nu am auzit! exclamă George.

— Ești cam amețit, îl privi Eric. Ajunge pentru azi!

— Pot să mai vin și altă dată? șopti George buimăcit.

— Sigur, zise Annie, dar promite să nu vorbești cu nimeni despre Cosmos.

George încuviință din cap în timp ce Eric îl conduse la ușă, readucându-l înapoi la viața reală de pe planeta Pământ.

Cum citesc? Cum explorez un text?

1. Citește textul în gând, apoi cu voce tare.
2. Citește: • enunțurile în care este descris calculatorul;
• dialogul în care Eric îi prezintă pe Cosmos și pe George;
• fragmentul în care se vorbește despre stele.
3. Citiți textul pe roluri.
4. Delimitează textul în fragmente.
5. Întocmește planul simplu de idei al textului.
6. Transformă în povestire dialogul dintre Cosmos, Eric și George.
7. Imaginează-ți că fereastră spre Univers nu a fost lovită de o cometă.
Scrie un alt final al întâmplării.

Ce am înțeles din text?

Steluța întrebărilor. Formulează întrebări referitoare la textul citit, care să înceapă cu fiecare dintre cuvintele:

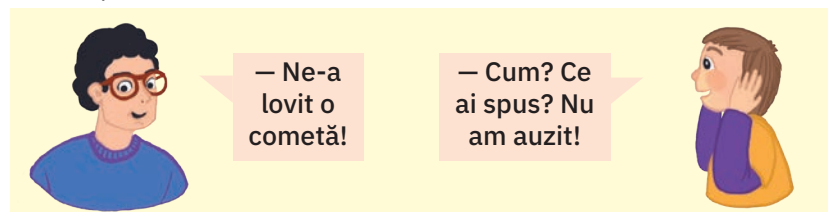

Jurnal de lectură

- Aventurile celor trei prieteni continuă. Caută și citește volumul *George și cheia secretă a Universului*, scris de Lucy și Stephen Hawking.
- Selectează informații despre Univers și discutați-le în clasă.

Ce factori îngreunează comunicarea orală?

1. Citește dialogul dintre personaje, apoi răspunde la întrebări.

- Ce îi spune Eric lui George?
- De ce nu îl aude George?
- Ce formulări folosește el pentru a exprima faptul că nu a înțeles mesajul?

Ce am descoperit?

Comunicarea orală poate fi îngreunată de anumiți factori, cum ar fi: zgomotul; distanța dintre participanții la dialog; formularea incorectă a mesajului; limba în care comunică vorbitorii.

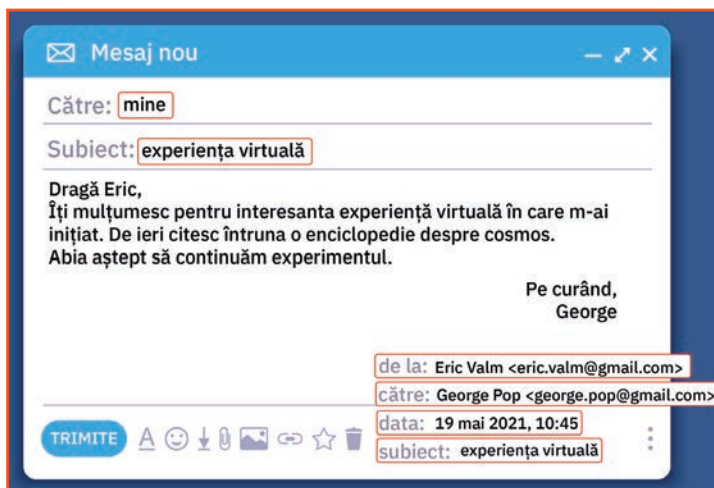
- Identifică și alte situații în care comunicarea orală poate fi dificilă.
- Joc de rol.** Simulați, în perechi, dialoguri în care comunicarea este îngreunată de diferiți factori. Solicitați repetarea mesajului, utilizând enunțuri ca: „— Mai spune o dată!“; „— Cred că nu am înțeles ce ai spus.“; „— Ce ai spus?“.

Cum transmit un mesaj electronic?

1. Observă imaginea. Citește mesajul scris, apoi răspunde la întrebări.

- Prin ce se aseamănă acest mesaj cu un bilet? Prin ce se deosebește?
- Cui i se adresează mesajul?
- Cine a scris mesajul?
- Ce informații sunt transmise?
- Unde sunt marcate ziua și ora transmiterii?
- Care este forma de transmitere a mesajului?
- Prin ce diferă adresa expeditorului de cea a destinatarului?

Ce am descoperit?

E-mailul este un mesaj scris, transmis prin poșta electronică. Reprezintă o modalitate rapidă de transmitere a informațiilor, care eficientizează comunicarea.

- Redactează mesaje către prieteni sau colegi, pe care să le transmiți electronic.

Cum pronunț? Cum scriu corect?

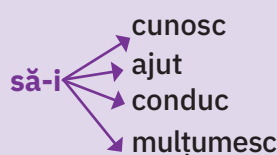
1. Citește enunțurile. Înlocuiește cuvintele evidențiate cu termenul „lui”. Ce observi?

- Eric voia **să-i** arate lui George calculatorul.
- Părinții **săi** nu îi cumpăraseră încă unul.

Ce am descoperit?

- Scriem *săi* atunci când putem înlocui acest cuvânt cu „lui” sau „ei”.
- Scriem *să-i* atunci când înțelesul nu este cel menționat mai sus. „Să-i” reprezintă două cuvinte unite prin cratimă, rostite în aceeași silabă.

2. Alege varianta corectă a cuvintelor evidențiate.

- George s-a dus **săi/să-i** viziteze pe Annie și pe Eric.
- Aceștia erau prietenii **săi/să-i**.
- Eric voia **săi/să-i** prezinte calculatorul.

3. Completează spațiile punctate cu „săi”/„să-i”.

Colegii ... se gândeau ... facă o surpriză frumoasă. Voiau ... cumpere o carte despre planete pe care ... scrie o dedicație.

4. Formulează enunțuri în care să utilizezi cuvintele „săi” și „să-i”.

5. Precizează numărul de sunete și de litere din fiecare cuvânt dat.

- ecran → 5 sunete, 5 litere
- explică → ...
- calculator → ...
- exclamă → ...

6. Înlocuiește litera evidențiată, pentru a obține cuvinte noi.

- **s**coală
- jur
- rază
- păr
- apasă
- **ș**coală
- ...
- ...
- ...
- ...

7. Identificați cât mai multe cuvinte alcătuite după schemele:

- VC
- VCV
- CVC
- VCVC
- CVCVC

8. Scrie **c** (consoană) și **v** (vocală) sub cuvintele propoziției, ca în model.

Băiatul se împrietenise cu Annie și cu Eric.

c v

9. Completează consoanele sau vocalele potrivite, pentru a obține cuvinte:

- **fetiță**
- _a_u_a_o_
- î_u_e_i_
- c_m_r_
- _u_i_ă
- t_st_t_r_
- _o_e_ă
- d_a_o_
- _e_t_i_i_ă

Îți amintești?

- Sunetul este cea mai mică parte a unui cuvânt.
- Sunetele se împart în **vocale** și **consoane**.
- Semnul grafic al sunetului este **litera**.
- Există sunete redată printr-un grup de litere (ce, ci și a.).
- Litera **x** redă în scris unul din grupurile de sunete **cs** și **gz**.

Portofoliu

- Creați-vă adrese de e-mail. Notați-le în **Jurnalul clasei**, completând paginile de prezentare ale colectivului clasei.
- Realizați schimburi de mesaje electronice.

Emil și trenul spre Berlin

după Erich Kästner

Îți amintești?

Întâmplările imaginare, fantastice dintr-un text literar produc emoții, sentimente și impresii deosebite cititorului.

Ce înseamnă ...?

compartiment:

cabină într-un vagon în care călătorește un grup mic de persoane

spetează:

parte înaltă a unui scaun pe care se reazemă cel care stă; spătar

frenetic: puternic, pasionat

catastrofă: nenorocire

rampă: porțiune înclinată a unei căi ferate, parcursă în sensul urcării

Emil pleca să petreacă o săptămână la Berlin, la niște rude. Mama îl conduse la gară. El o sărută, apoi urcă cu geamantanul într-un **compartiment**. Ușile se trântiră, locomotiva se urni din loc și trenul începu să se îndepărteze încet.

Așezat pe o banchetă, băiatul se rezemă pe **spetează** și, în câteva clipe, adormi.

Deodată avu impresia că trenul se învârtă în cerc, așa cum fac trenulețele de jucărie prin casă. Se uită pe fereastră și văzu că locomotiva se apropia tot mai mult de ultimul vagon. În mijlocul acestui cerc **frenetic** erau copaci, o moară de sticlă și o casă cu două sute de etaje. Lui Emil îi era grozav de frică să nu se întâmple un accident. Atunci deschise ușa, coborî și începu să alerge de-a lungul șinelor. Se agăță de locomotiva în care era mecanicul. El mâna cei doisprezece cai înhămați care trăgeau trenul. Caii aveau patine cu role de argint peste copite și cântau, alunecând pe șine.

Speriat, Emil îi zise vizitiului:

— Oprește sau se întâmplă o **catastrofă**!

Dar acesta dădu bice cailor care alergau mai repede. Atunci Emil nu se mai putu stăpâni și sări din tren, rostogolindu-se de-a lungul **rampei**.

— Diii! Fugiți după el! urlă vizitiul.

Caii ieșiră de pe șine și se năpustiră asupra băiatului. Fără să mai stea pe gânduri, Emil fugi printr-o livadă, de-a lungul unui șir de copaci, apoi peste un pârau, înspre casa cu două sute de etaje.

Clădirea avea o boltă mare, neagră. Emil se repezi la o scară de

✓ Elemente reale și elemente imaginare într-o povestire

fier care ducea pe acoperiș. Trenul bubuia în urma lui, călcând totul în picioare. În timp ce urca, copacii păreau tot mai mici, iar moara de sticlă abia o mai recunoștea. Când ajunse pe acoperiș, Emil desfăcu batista și sări în gol. Pentru o clipă auzi în urmă suflarea cailor, trenul zdrobind coșurile caselor, apoi nu mai văzu și nu mai auzi nimic.

Și pe urmă, buf! Căzu în livadă. Dintr-o săritură se îndreptă spre moara de sticlă, unde o zări pe mama sa.

— Mămico! exclamă Emil. Ce facem?

— De ce aleargă trenul după tine? Uite, e chiar jandarmul nostru! zise mama, arătând spre vizitiu.

— Acum câteva zile am mânjit cu roșu nasul statuii Ducei din Piața Târgului... și i-am desenat și o mustață... Și nu-i lucrul cel mai rău! Dumnealui vrea să știe numele celor care erau cu mine. Dar nu pot să-i spun. E o chestiune de onoare!

— Ai dreptate, adăugă mama și apăsă o pedală.

Cele patru aripi ale morii începură să se învârtă în strălucirea soarelui. Caii trenului se speriară și se opriră brusc. Se auzi un scrâșnet ascutit și Emil deschise brusc ochii. Totul fusese un vis.

Cum citesc? Cum explorez un text?

1. Citește textul în șoaptă, apoi cu voce tare.
2. Citește: • enunțul care exprimă o poruncă;
 - alineatul în care Emil sare din tren;
 - fragmentul care prezintă plecarea băiatului.
3. Citiți, în perechi, câte un alineat. Corectați-vă intonația.
4. Transcrie întrebarea pe care o adresează mama lui Emil.
5. Delimitează textul în fragmente.
6. Redactează planul simplu de idei al textului.
7. Transformă în povestire dialogul dintre Emil și mama lui.
8. Povestește oral, apoi în scris, fragmentul în care băiatul este urmărit de trenul tras de cai.
9. Notează, într-un tabel similar, elemente reale și elemente imaginare din povestire.

Elemente reale	Elemente imaginare
urca cu geamantanul în compartiment	locomotiva se apropia tot mai mult de ultimul vagon
...	...

10. Plasați, în perechi, pe o **axă a timpului**, evenimentele desfășurate în visul lui Emil.

11. Imaginează-ți un alt final potrivit textului, pornind de la faptele relatate.

Îți amintești?

Într-un text care prezintă întâmplări fantastice, elementele lumii reale se împletesc cu elemente imaginare.

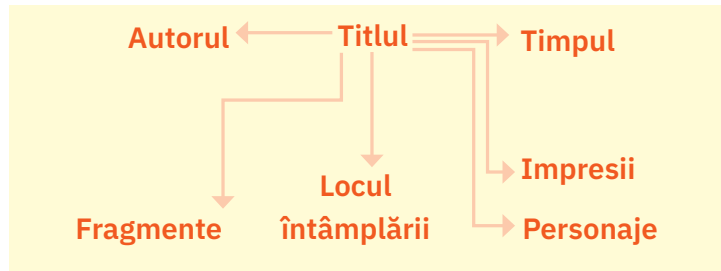
Jurnal de lectură

- Întâmplarea povestită face parte din cartea *Emil și detectivii*, de Erich Kästner.
- Citește aventurile prin care trec Emil și prietenii săi. Prezintă-le unui coleg sau unui prieten!

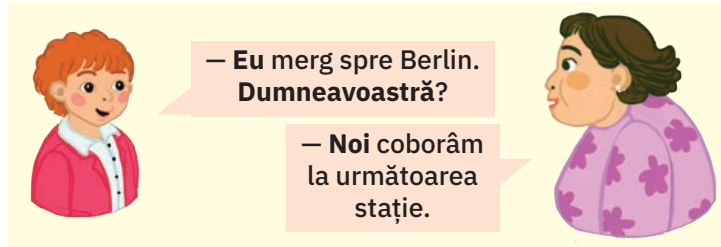
Ce am înțeles din text?

1. Realizează, pe o fișă, **harta textului**.
2. **Joc de rol.** Imaginează-ți că trenul mânat de vizitiu l-ar fi prins din urmă pe Emil. Creează un dialog între cele două personaje.

Ce exprimă cuvintele?

1. Observă imaginea. Citește dialogul personajelor.
 - a. Ce cuvânt indică vorbitorul în enunțul rostit de Emil? Dar în enunțul rostit de doamnă?
 - b. Cărui cuvânt îi ține locul cuvântul „eu”? Dar „noi”?
 - c. La câte persoane se referă cuvântul „eu”? Dar „noi”?
 - d. De ce crezi că a folosit Emil cuvântul „dumneavoastră”?

Ce am descoperit?

- Există cuvinte care înlocuiesc numele unei ființe, al unui obiect sau al unui fenomen al naturii. Aceste cuvinte se numesc **pronume**.
- Pronumele *eu, tu, el/ea, noi, voi, ei/ele* sunt pronume personale.
- După numărul de persoane pe care îl indică, pronumele personale pot înlocui:
 - o singură persoană: *eu, tu, el/ea*; → mai multe persoane: *noi, voi, ei/ele*.

2. Înlocuiește substantivele evidențiate cu pronumele potrivite.
 - **Emil și mama lui s-au întâlnit la moară. Au început să vorbească despre jandarm.**
3. Subliniază pronumele personale din enunțuri.
 - Am călătorit cu ei în tren.
 - Ea este mama lui Emil.
4. Completează spațiile punctate cu pronume personale.

Bursa poveștilor

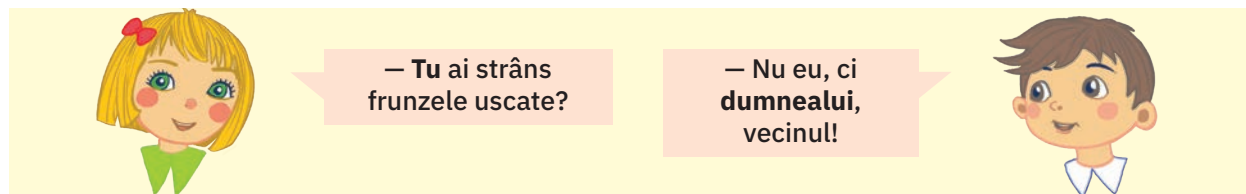
- Redactează, pe o fișă, un text care să prezinte un vis deosebit.
- Citiți în clasă și apreciați cele mai originale întâmplări.
- Afișați-le la **Colțul de creație**.

- „— Cum mănânci ... , Neghiniță?
— ... ? ... mă satur cu fum.” (B. Șt. Delavrancea, *Neghiniță*)
 - „Vom cânta și ... ce-om ști.” (G. Coșbuc, *Concertul primăverii*)
5. Grupează pronumele date după numărul de persoane pe care îl exprimă: *eu, noi, el, voi, tu, ele*.
 6. Transformă enunțurile de mai jos, astfel încât pronumele personale să înlocuiască mai multe persoane.
 - Eu mă pregătesc de concurs.
 - Lucrez cu ea la cercul de pictură.

✓ Adresarea politicoasă. Scrierea corectă a unor pronume personale

7. Citește enunțurile, apoi răspunde la întrebări.

- Care sunt pronumele personale utilizate în enunțuri?
- Ce mod de adresare folosesc cei doi prieteni?

- Cu ce cuvânt a înlocuit Andrei termenul „vecinul”? De ce?

Ce am descoperit?

- Există cuvinte prin care ne exprimăm respectul față de persoanele cu care sau despre care vorbim. Ne adresăm politicos, folosind **pronumele personale de politețe**.
- Cuvinte ca: *dumneata, dumneaei/dumnealui, dumneavoastră, dumnealor, dânsul/dânsa, dâșii/dâșele* sunt **pronume personale de politețe**.

8. Transcrie enunțurile de mai jos, apoi subliniază pronumele personale de politețe.

- Tu ai spus că ai vorbit cu dumnealui.
- Noi vom veni în vizită la dumneavoastră.

9. Înlocuiește pronumele personale din enunțurile următoare cu pronume de politețe potrivite:

- Ea e prietena mamei mele.
- Cu ele vom merge la un concert.

10. Selectează, din textul *Emil și trenul spre Berlin*, cât mai multe pronume personale.

Cum pronunț? Cum scriu corect?

1. a. Citește enunțurile. Ce observi?

- Ea merge la circ.
- Ia cartea!
- Ei sunt elevi.
- Tu iei stiloul.

b. Cum ai pronunțat cuvintele evidențiate? Cum se scriu aceste cuvinte?

Ce am descoperit?

- Pronumele personale *eu, ea, el, ei, ele* se scriu cu „e”, însă se pronunță „ieu, ia, iel, iele”.
- Nu trebuie să confundăm pronumele personale cu formele „ia”, „iei”, al căror înțeles este „a lua” și care exprimă o acțiune.

2. Completează spațiile punctate cu „ea”, „ei”, „ia” sau „iei”.

- ... s-au plimbat prin parc.
- El ... o carte, iar ... cântă la vioară.
- Tu ... tramvaiul spre școală.

Dictare

„— Lasă, măi! Îl las eu, dar vezi nu mă lasă el acum!” (după I. Creangă, *Amintiri din copilărie*)

- Subliniază pronumele personale.
- Corectați-vă în perechi.

Joc

Cuvinte hazlii. Găsește cât mai multe cuvinte care redau zgomote din natură sau urmări ale unor acțiuni realizate de om.

- Buf! căzu.
- Scârț! ...

Citește textul.

„Viața lui George părea altfel dacă nu putea să-și împărtășească părerile cu Annie și cu familia ei. În fiecare seară se uita la cer să vadă o stea căzătoare îndreptându-se spre Pământ, ca un semn că aventurile lui cosmice nu se terminaseră. Dar nu vedea niciuna.

Apoi, într-o zi, când renunțase să mai spere, primi un e-mail foarte surprinzător de la Annie. El îi scrisese de multe ori, dar nu avusese parte în schimb decât de mesaje pline de povești lungi și plictisitoare despre diverși copii pe care nu-i întâlnise niciodată.

George,

Mama și tata le-au scris părinților tăi ca să te lase să vii să-ți petreci vacanța la noi. Trebuie să vii!

Ideea e că am nevoie de tine! Am o misiune cosmică. Nu sufla o vorbă despre asta! Costume spațiale gratis!

A ta în univers,

Annie

George răspunse imediat.

Ce? Cum? Unde?

Dar răspunsul ei fu scurt:

Nu mai pot zice nimic pe moment. Planifică-ți venirea.

George rămase nemișcat, holbându-se șocat la ecran. Nu-și dorea nimic mai mult decât o vacanță cu Annie. Trebuia însă să le ceară voie părinților.“

(după Lucy și Stephen Hawking,
George în căutare de comori prin Cosmos)

1. Observă, în text, mesajele trimise prin e-mail. Redactează și tu un mesaj prin care George o anunță pe Annie de sosirea lui. Nu uita:
 - să scrii data și ora;
 - să notezi adresele de e-mail;
 - să redactezi mesajul clar și corect.
2. Povestește, în scris, al doilea fragment al textului.
3. **Activitate transdisciplinară.** Realizează un simbol prin care Annie îl anunță pe George că au „o misiune cosmică“. Utilizează:
 - diferite materiale: hârtie/carton colorat, foarfecă, lipici;
 - diferite tehnici: tăiere, lipire, colaj.
 Expuneți lucrările la tablă și faceți un tur al galeriei, notându-vă aspecte interesante/neclare, pentru a le discuta cu colegii în clasă.
4. Alege forma corectă pentru fiecare enunț.
 - Annie s-a grăbit **săi/să-i** spună lui George despre misiune.
 - George trebuia să le ceară voie părinților **săi/să-i**, ca să plece la Annie.
5. Scrie toate variantele de despărțire în silabe la capăt de rând a cuvintelor: *aventură*; *căzătoare*.
6. Identifică numărul de vocale și de consoane al cuvintelor: *familia*; *misiune*.
7. a. Subliniază pronumele personale din enunțul: „El a vorbit despre misiune cu voi.“.
b. Transformă enunțul de mai sus, înlocuind pronumele personale cu pronume personale de politețe.
8. Ce părere ai ...
... despre faptul că Annie nu i-a dat foarte multe detalii despre misiune lui George? Justifică-ți răspunsul.

Citește textul, apoi rezolvă cerințele.

„George rămăsese pe gânduri. Se întreba cum să plece. Dacă părinții lui nu erau de acord? Trebuia oare să fugă de acasă și să se ascundă pe un transatlantic? Sau să se strecoare într-un avion, când nu se uita nimeni?

În spațiu se dusesse pe furiș, deși nu avea voie, printr-un portal generat de calculator. Dar să ajungi în America i se părea mult mai complicat decât să pescuiască într-o gaură neagră. Of, viața asta de pe Pământ..., își zise. E mult mai complicată decât viața în spațiu. Se încrunta din când în când.

Apoi îi veni o idee excelentă. «Știu! Bunica!» exclamă în gând și chipul i se luminează. Îi scrisese un e-mail.

Dragă Buni,

Trebuie să merg în America, unde am fost invitat de o prietenă. Trebuie să plec curând. Este extrem de important.

Scuze! Nu pot să spun mai mult. Mă ajuți?

O oră mai târziu, bunica ajunsese acasă la George. Acum știa că totul se va rezolva.“

(după Lucy și Stephen Hawking,
George în căutare de comori prin Cosmos)

1. Imaginează-ți că tu ești George. Scrie-i un e-mail celui mai bun prieten/cele mai bune prietene, prin care îl/o anunți de plecarea ta în America.

Nu uita!

- să scrii adresa destinatarului;
- să scrii mesajul;
- să precizezi subiectul.

2. Povestește fragmentul în care George găsește soluția pentru a pleca la Annie, formulând trei enunțuri. Vei reuși dacă:

- identifici fragmentul;
- alegi informațiile esențiale;
- formulezi enunțurile corect și clar, înlănțuind logic etapele acțiunii.

3. Desenează câte un simbol care să sugereze acțiunea din fiecare dintre enunțurile de mai jos.

- George rămăsese pe gânduri.
- Se încrunta din când în când.
- Îi veni o idee excelentă.

4. Indică varianta corectă de răspuns.

- Variantele de completare corectă a enunțului „George voia ... convingă pe părinții ... să îl lase în America.“ sunt, în ordine:
a. săi/să-i; b. să-i/săi; c. săi/săi.
- Seria cu toate variantele corecte ale despărțirii în silabe la capăt de rând pentru cuvântul „excelentă“ este:
a. e-xcelentă; exce-lentă; excelen-tă;
b. ex-celentă; exce-lentă; exce-ntă;
c. ex-celentă; exce-lentă; excelen-tă.
- Cuvântul „exclamă“ este format din:
a. 8 sunete, 7 litere;
b. 7 sunete, 7 litere;
c. 7 sunete, 8 litere.

5. Subliniază pronumele din enunțul: „Eu și ea am venit la dumneavoastră“.

Mă pot aprecia și singur.

Grilă de autoevaluare

	1	2	3	4	5
S	•	1 cerință	1 simbol	•	1 pronume
B	••	2 cerințe	2 simboluri	••	2 pronume
FB	•••	3 cerințe	3 simboluri	•••	3 pronume

Citește fragmentul, apoi rezolvă cerințele.

„Știetot porunci să fie activată pompa prin care pătrundea aerul cald în balon. Treptat, acesta se umflă și fu legat de o tufă de alun. În coș, piticii așezară saci cu nisip.

El le spuse tuturor să urce în coș. Primul urcă Grăbilă, în urma lui se avântă Gogoasă, apoi Habarnam.

— Urcă și tu! îi zise Lentilă lui Limonadă.

— Am timp, răspunse el. Important e să luați loc voi.

Limonadă îl ajută pe Cărbunaș, apoi urcă și el.

— Rămâneți cu bine, fraților! strigă Știetot. Peste o săptămână ne vom întoarce.

Apoi reteză frânghia cu care era legat balonul de tufă. Acesta porni lin în sus și se prefăcu într-o mică pată.“

(după Nikolai Nosov, *Aventurile lui Habarnam și ale prietenilor săi*)

1. Selectează trei pronume personale din text.
2. Precizează câte persoane înlocuiesc pronumele selectate.
3. Înlocuiește, în enunțurile existente în text, pronumele personale cu cele de politețe corespunzătoare.
4. Alege varianta corectă a cuvintelor „săi”/„să-i” în fiecare dintre enunțurile următoare:
 - Știetot le spune prietenilor **săi/să-i** să umfle balonul.
 - Limonadă voia **săi/să-i** ajute pe pitici să urce în balon.
 - Știetot își luă rămas-bun de la frații **săi/să-i**.
5. Povestește, în scris, fragmentul corespunzător ideii:
 - **Piticii urcă în balon.**

Folosește expresiile din schema alăturată.

Autoevaluare

La sfârșitul acestei unități de învățare, alege enunțurile care ți se potrivesc cel mai bine.

• Reușesc să scriu un e-mail. • Identific mesajul transmis prin simboluri, scheme, imagini. • Povestesc, în scris, un fragment dintr-un text. • Pot distinge numărul de sunete/litere care alcătuiesc un cuvânt, vocalele și consoanele. • Folosesc corect ortogramele „săi/să-i”. • Recunosc un pronume personal. • Mă adresez politicos, folosind pronumele personal de politețe.	5 – 7 •
3 – 5 •
1 – 2 •
 |
|---|-------------|-------------|-------------|

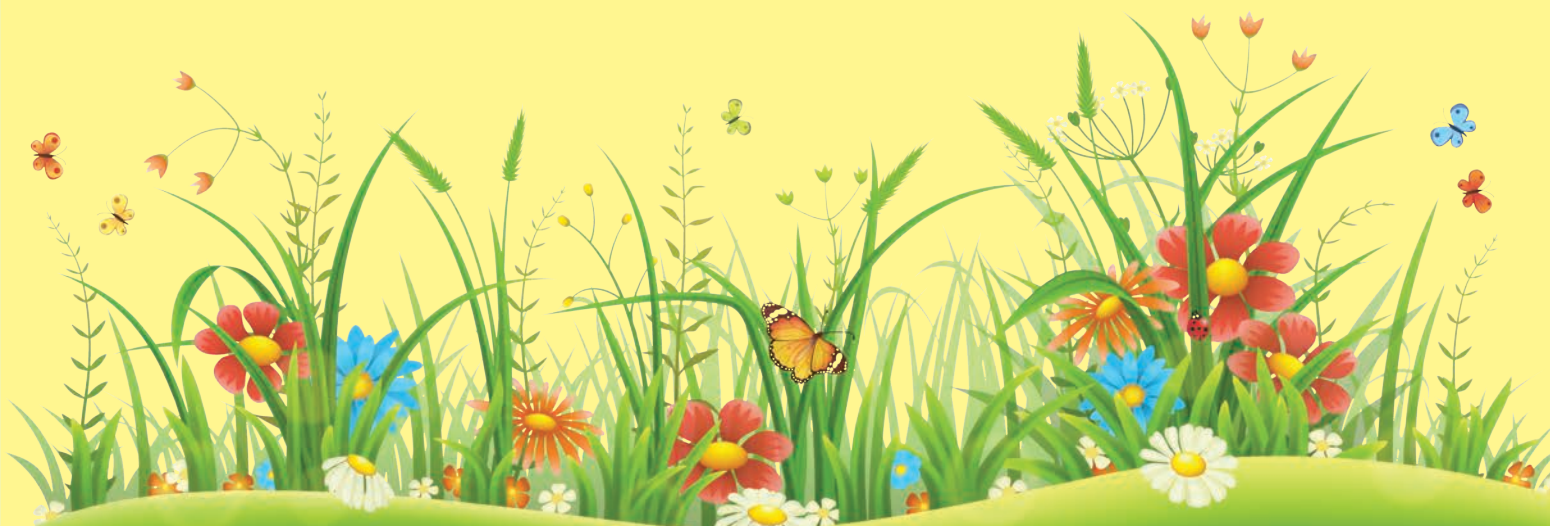
Unitatea tematică

7

Cum arată alaiul primăverii?

Ce vom studia împreună?

- cum povestim în scris un text;
- cum prezentăm o activitate după un plan;
- cum descriem un obiect sau o ființă;
- ce este adjectivul;
- cum redactăm un fluturaș;
- cum redactăm o compunere pe baza unor cuvinte de sprijin;
- cum își modifică forma adjectivul după substantivul pe care îl însoțește;
- ce prezintă un text nonliterar.

Legenda ghiocelului

după o poveste populară

Îți amintești?

Poveștile populare sunt texte care nu sunt scrise de un autor cunoscut, ci reprezintă rezultatul unei creații colective, transmise din generație în generație, pe cale orală.

Ce înseamnă ...?

a se năpusti: a se repezi, a năvăli

a murmura: a șopti

mantie: pelerină

firav: plăpând, delicat

a alina: a liniști, a calma

A fost odată o frumoasă rază de soare. Era chiar fata cea mică a mândrului astru luminos, o prințesă aurie. Pentru că era cea mai mică și cea mai răsfățată, tatăl ei o lăsa să zburde pe unde poftea.

Într-o bună zi, pe când umbla prin văzduh, se opri într-o grădină plină de flori care mai de care mai colorate și mai parfumate, ce se unduiau sub adierea blândă a vântului calduț de primăvară. Repezită cum era, **s-a năpustit** în grădină, a cules o floare ce i-a plăcut și s-a înălțat în zare.

Toate florile din grădină au privit mirate către cerul albastru și au început să **murmure**:

— Ați văzut-o? Era frumoasă? Avea rochie de aur? Ce floare o fi ales?

— Cu siguranță prințesa a ales un frate al meu, a spus un trandafir cu petale mari, catifelate și roșii, pe care boabele de rouă străluceau ca diamantele în soare.

— Ba eu cred că a fost una dintre noi, a grăit mândră o lealea galbenă, iar suratele ei dădeau din cap încântate.

— Nici vorbă! a rostit îngâmfat un crin înalt. Nu putea fi decât unul dintre frații mei. Nu vedeți ce frumoși și parfumați suntem?

Chiar și o violetă mică a susținut că raza de soare culesese o soră a ei, vestită pentru delicatețe, și nu altceva.

Numai într-un colț, stingher, cineva plângea. Era un ghiocel mic și **firav**, a cărui codiță fusese frântă de **mantia** rochiei de aur a prințesei. Cum raza de soare nu era departe, l-a auzit și i-a părut tare rău.

Apoi a rostogolit pe obraji ei de aur o lacrimă rotundă ca o perlă. Lacrima a căzut pe trupul frânt al ghiocelului, vindecându-l îndată.

Îndurerată de răul pe care i-l făcuse, raza de soare i-a spus cu un glas blând:

— Biet ghiocel mititel, tare rău îmi pare că te-am făcut să suferi! Ce dorință vrei să-ți îndeplinesc, ca să-ți **alin** suferința?

— Nu vreau nimic în schimb, a răspuns ghiocelul, lăsându-și în jos, rușinat, frumosul căpșor.

— Vrei frumusețea trandafirului? Sau parfumul crinului? Ori poate strălucirea lalelei? Dar delicatețea violetei? a insistat raza de soare.

— Nu vreau nimic din toate acestea. Dar, dacă vrei într-adevăr să-mi faci un dar, dă-mi voie să răsar primul dintre toate florile, de sub zăpada rece, iar parfumul meu abia simțit să-i facă pe oameni să se bucure și să știe că a venit primăvara cu alaiul ei.

Raza de soare l-a mângâiat ușor pe micuțul ghiocel și vraja a fost făcută.

De atunci, ghiocelul este prima floare care ne zâmbește dintre peticele de zăpadă în fiecare primăvară și toată lumea știe că vremea cea urâtă este pe sfârșite. El este vestitorul primăverii.

Cum citesc? Cum explorez un text?

1. Citește textul în șoaptă, apoi cu voce tare.
2. Citește: • alineatul în care este prezentată raza de soare;
• fragmentul în care raza de soare vrea să-l aline pe ghiocel.
3. Citiți pe roluri.
4. Transcrie fragmentul în care prințesa poposește în grădină.
5. Transformă în povestire dialogul florilor din grădină.

Îți amintești?

Într-un text care prezintă întâmplări fantastice, elementele lumii reale se împletesc cu elemente imaginare.

Ce am descoperit?

- **Legenda** este o poveste populară transmisă din generație în generație, pe cale orală.
- De obicei, o legendă explică originea unui lucru, împletind elementele reale cu cele imaginare.

6. Ordonează ideile principale potrivit succesiunii faptelor povestite.

- ☐ Florile sunt curioase să afle ce floare a ales raza de soare.
- ☐ Fiica cea mică a soarelui și-a ales o floare din grădină.
- ☐ Prințesa vrea să aline suferința ghiocelului.
- ☐ Ea i-a frânt tulpina firavului ghiocel.
- ☐ Dorința ghiocelului devine realitate.

7. Delimitează textul în fragmente potrivit planului simplu de idei.

Transformă ideile principale în întrebări, ca în model.

Fiica cea mică a soarelui și-a ales o floare din grădină.

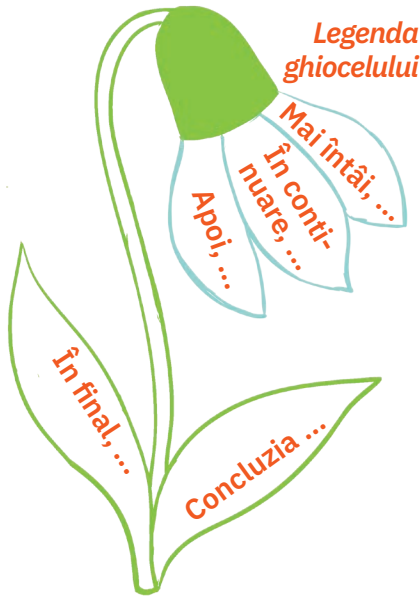
Ce a făcut în grădină fiica cea mică a soarelui?

8. **Micul actor.** Dramatizați povestirea citită, însoțind comunicările verbale cu mimica și gesturile potrivite.

Jurnal de lectură

- Citește și alte legende referitoare la ghiocel.
- Notează, pe o fișă, asemănări și deosebiri dintre:
 - personaje;
 - faptele povestite;
 - concluziile legendelor.

Ce am înțeles din text?

1. Unde se petrece întâmplarea?
2. Care sunt personajele povestirii?
3. De ce se contraziceau florile din grădină?
4. Din ce cauză plângea ghiocelul?
5. Cum s-a gândit prințesa să aline suferința ghiocelului?
6. Ce a cerut ghiocelul? De ce?

Cum povestesc în scris un text?

1. Recitește textul, apoi planul simplu de idei.
2. Dezvoltă fiecare idee, adăugând alte informații importante.
3. Povestește oral textul, utilizând formulele prezentate în imaginea alăturată.
4. Observă povestirea scrisă a textului.

Legenda ghiocelului

după o poveste populară

Într-o zi, fiica cea mică a soarelui se opri într-o grădină și luă o floare.

Suratele florii erau curioase pe cine alesese raza. Fiecare își lăuda calitățile.

Doar un ghiocel plângea pentru că prințesa îi frânsese tulpina. Văzând suferința lui, prințesa a vrut să îi facă un dar. Însă ghiocelul a refuzat. Raza a insistat, apreciind modestia lui.

Atunci, ghiocelul i-a cerut ca el să fie primul care iese din zăpadă pentru a vesti sosirea primăverii.

5. Povestește în scris textul *Jim Năsturel și Lukas, mecanicul de locomotivă*, după Michael Ende, pe baza planului de idei. Corectați-vă în perechi și evaluați povestirea.

Adjectivul

1. Observă imaginea. Citește dialogul personajelor, apoi răspunde la întrebările de mai jos.

— Biet ghiocel mititel,
ce dorință ai?

— Vreau să vestesc
mândra primăvară,
frumoasă rază de
soare!

- a. Identifică substantivele din enunțuri.
- b. Precizează cuvintele care exprimă însușiri ale ghiocelului și ale razei de soare.
- c. Asociază însușiri potrivite substantivelor: *ghiocel, rază, dorință, primăvară*.

Ce am descoperit?

Cuvintele care exprimă însușiri ale unei ființe/unui lucru/fenomen se numesc **adjective**.

2. Scrie, după model, câte trei cuvinte pentru fiecare categorie.

- **culoare:** verde, ...
- **miros:** parfumat, ...
- **formă:** pătrată, ...
- **însușiri omenești:** bucuros, ...
- **gust:** dulce, ...

3. a. Citește enunțurile. Ce observi?

- Ghiocelul firav plângea de durere în grădină. • Firavul ghiocel plângea de durere în grădină.

Ce am descoperit?

Adjectivul poate fi așezat înainte sau după substantivul pe care îl însoțește.

b. Schimbă, după model, poziția adjectivului față de substantivul pe care îl însoțește.

- **laleaua mândră – mândra lealea**
- **raza zburdalnică – ...**
- **cerul albastru – ...**

4. Subliniază adjectivele din următorul fragment:

„Soarele, auzind vorbele duioase ale gingașului ghiocel, îi trimise raze calde.”

5. Observă și compară următoarele enunțuri. Ce ai constatat?

- În grădină erau un trandafir, un crin, o lealea și o violetă.
- În grădină erau un trandafir mare, cu petale roșii și catifelate, un crin îngâmfat, o mândră lealea galbenă și o violetă mică.

Ce am descoperit?

În comunicare, adjectivele îmbogățesc și înfrumusețază exprimarea.

Cum îmi îmbogățesc vocabularul?

Scrie expresii deosebite, ca în model.

Boabele de rouă străluceau ca niște diamante.

- o lacrimă ca o ...
- un glas ca un ...
- o petală ca o ...
- un cer ca o ...

Compunere pe baza unor cuvinte de sprijin

Realizează o compunere cu titlul: „Sosirea primăverii”.

- Folosește următoarele cuvinte: *vestitor, zglobii, strălucitoare, au înmugurit, zburdă, ei, adie, veselie, ghiocel, iarnă*.
- Îmbogățește conținutul enunțurilor cu expresii deosebite.
- Respectă părțile compunerii, așezarea în pagina caietului, scrierea caligrafică, regulile de ortografie și de punctuație.
- Corectați-vă în perechi, apoi revizuiți compunerile.

Joc

Lanțul însușirilor. Se vor pune într-un săculeț bilețele pe care vor fi scrise substantive: *albină, copac* ș.a.

- Lucrați în echipe.

Se va extrage un bilețel, iar membrii echipei vor asocia, pe rând, câte un adjectiv potrivit substantivului extras.

- Câștigă echipa care indică cele mai multe adjective.

Autoevaluare

Aleg DA sau NU

- Am folosit cuvintele/expresiile date.
- Am respectat tematica.
- Am respectat părțile compunerii, așezarea în pagină, regulile de ortografie și de punctuație.

De unde a apărut prima sămânță?

după dr. Karen James

Îți amintești?

- Textele care prezintă aspecte din viața de zi cu zi sau informații din diferite domenii se numesc **texte nonliterare** sau **informative**.
- Aceste texte oferă informații exacte, adevăruri științifice.

Când auzi cuvântul „plantă”, te gândești, probabil, la o floare, la un copac sau poate la un gazon. Toate acestea cresc din – și produc – semințe. Dar există și tipuri de plante care nu cresc din semințe, ci se înmulțesc prin **spori**, așa cum sunt ferigile și mușchii. Mai există și plante care se numesc alge, care trăiesc în apă și nu produc nici semințe, nici spori, ci se înmulțesc în alte moduri.

Cu circa 350 de milioane de ani în urmă, pădurile de arbuști și mușchi au făcut loc unor păduri mai impresionante, de ferigi înalte cât copacii. Printre ele mișunau insecte și vietăți asemănătoare unor păianjeni, profitând de hrana și adăpostul oferite de aceste plante. În apă, înotătoarele unor pești au evoluat, transformându-se în picioare cu ajutorul cărora au putut să meargă pe uscat. Astfel, peștii au devenit amfibieni – strămoșii broaștelor și ai salamandrelor.

Cam în această perioadă, sporii anumitor plante de genul ferigilor au devenit mai mari, având în interior **amidon** ca sursă de hrană și un înveliș protector. Acestea au fost primele semințe. Datorită sursei proprii de hrană, tinerele plante au putut răzbate într-un mediu dificil, învelișul lor protector ajutându-le să supraviețuiască în locuri secetoase și neprimitoare, locuri în care sporii nu ar avea nicio șansă să supraviețuiască.

Pe vremea când lucra la celebra lui carte *Despre originea speciilor*, naturalistul Charles Darwin a făcut niște experimente în locuința sa pentru a vedea cât de mult pot supraviețui în apa mării diverse tipuri de semințe. Cele mai multe semințe preferă apa dulce, de aceea apa mării e considerată un mediu **neospitalier**. În urma experimentului,

Ce înseamnă ...?

spori: organe microscopice care servesc la înmulțirea plantelor

amidon: substanță care se găsește în semințe, în fructe

neospitalier: neprimitor, neprielnic

a germina: a încolți, a începe să se dezvolte

Darwin a făcut niște calcule pentru a arăta cât de departe pot ajunge semințele pe apele unui ocean. Lucrul acesta era important, deoarece pe timpul lui se credea că plantele nu puteau supraviețui pe insule îndepărtate, de pildă, decât dacă fuseseră special create pentru a trăi acolo. Darwin a dovedit că aceste plante ar fi putut ajunge pe acele insule ca semințe care au traversat oceanul și că, odată ajunse acolo, au evoluat în specii noi.

Întrucât învelișul protector al semințelor nu permite pătrunderea apei, ele nu numai că au supraviețuit în mediul uscat sau în apele oceanului, dar au și rezistat un timp foarte îndelungat. În 2005, oamenii de știință israelieni au reușit să **germineze** o sămânță de două mii de ani.

Toate aceste caracteristici ale semințelor sunt cele care au ajutat primele plante să trăiască cu milioane de ani în urmă. Așadar, data viitoare când vei păși pe o pajiște, te vei îmbrăca cu un tricou de bumbac sau vei mânca un castron cu fulgi de ovăz, amintește-ți de strămoșii acestor plante. Grație hranei stocate și învelișului lor, ele au reușit să evolueze în sute de mii de tipuri de plante frumoase și utile, cu care noi împărțim Pământul azi.

Cum citesc? Cum explorez un text?

1. Citește textul în șoaptă, apoi cu voce tare.
2. Citește: • fragmentul care prezintă experimentul lui Charles Darwin; • concluzia articolului.
3. Recitiți textul enunț cu enunț. Identificați alte cuvinte al căror sens vă este necunoscut. Exersați deducerea înțelesului acestor cuvinte prin raportare la enunțul din care fac parte și la informațiile anterioare.

Ce am descoperit?

În textele nonliterare se utilizează un limbaj specific domeniului din care fac parte informațiile transmise.

- 4. Vizionați documentarul despre înmulțirea și germinarea plantelor. Notați, pe o fișă, alte informații referitoare la temă.
5. a. Lucrați în grupe de 4 – 5 elevi. Discutați despre înmulțirea plantelor, folosindu-vă de experiența voastră practică.
- b. Recitiți textul de la pagina 102, marcând în dreptul informațiilor următoarele simboluri:
- ☒ informații cunoscute
 - ☐ - informații care contrazic/diferă de ceea ce știți
 - ☐ + informații noi
 - ☐ ? informații confuze/insuficient lămurite
- c. Completați apoi un tabel asemănător celui dat. La ce concluzii ați ajuns? Comparați rezultatele obținute.

✓	-	+	?
...	...	...	...

Jurnal de lectură

Dacă vrei să afli răspunsuri la întrebări precum:

- Cum ies plantele dintr-o sămânță micuță?
- De ce este Soarele atât de fierbinte?
- Cum au construit egiptenii piramidele? ș.a., citește volumul *Întrebări mari de la cei mici... la care răspund niște oameni foarte im-*

portanți, de Gemma Elwin Harris.

Ce am înțeles din text?

Gândiți/Lucrați în perechi/Comunicați

Se dau întrebările:

- Ce este o plantă? • Cum se înmulțește o plantă? • Cât de „veche“ poate fi o sămânță? • Cum au rezistat semințele în timp? • Ce a experimentat Charles Darwin? • Ce caracteristici au dus la evoluția plantelor?

- Consultați-vă în perechi, pentru a răspunde la întrebări.
- Formulați, pentru fiecare întrebare, un răspuns comun, complet.
- Prezentați întregii clase opiniile formulate și comparați-le.

Cum prezint rezultatele unei activități

Prezentarea activității

- prezint etapele observării;
- explic fenomenele observate;
- precizez asemănări și deosebiri între tipurile de plante;
- analizez importanța factorilor de mediu;
- trag concluzii.

Investigație – „Germinarea plantelor“

- Ipoteza** – Plantele se dezvoltă la fel în condiții favorabile de mediu.
- Proiectarea activității** – Lucrați în grupe de 4 – 5 elevi, urmând planul de lucru dat.
 - Puneți la încolțit, pe o farfurie cu vată îmbibată cu apă, boabe de grâu, porumb și fasole.
 - Observați timp de 2 – 3 săptămâni ce se întâmplă.
- Colectarea datelor**
 - Completați o fișă de observare asemănătoare celei de mai jos.

	Săptămâna I	Săptămâna a II-a
Tipul seminței	Observații	Observații
grâu	...	...
porumb	...	...
fasole	...	...

- Realizați desene reprezentând stadiile de dezvoltare a plantelor.

4. Notarea primelor concluzii:

- Când a germinat fiecare tip de sămânță?
- Câte semințe au germinat la început? Dar ulterior?
- Ce aspect are fiecare plantă? Cum s-a modificat înălțimea?
- Ce părți componente se disting?
- Ce concluzii putem formula?

5. Includerea altor informații

– Identificați, în prezentarea celorlalte echipe, alte informații valoroase pentru formularea concluziilor finale.

6. Concluziile finale

– Apreciați dacă ipoteza voastră s-a confirmat sau nu.

Cum realizez un fluturaș?

1. Citește mesajul alăturat, scris de Echipa albinușelor în urma derulării proiectului *Cea mai bună miere* și înmânat copiilor dintr-o școală.
 - a. Ce informații transmite mesajul?
 - b. Cum este formulat?
 - c. Care este scopul mesajului?

Ce am descoperit?

Fluturașul este o foaie de mici dimensiuni, un mic anunț care comunică, clar și concis, informații, de obicei cu scopul de a promova un produs.

2. Realizați un fluturaș prin care să comunicați rezultatele investigației „Germinarea plantelor”.

Cum își modifică forma adjectivul după substantivul pe care îl însoțește?

1. Citește enunțurile și rezolvă cerințele.
 - „— Pe mine mă atrage parfumul fin al florilor colorate.”
 - „— Eu prefer firele lungi de iarbă fragedă.”
 - a. Subliniază adjectivele. Ce substantive însoțesc?
 - b. Identifică: • câte obiecte, ființe, fenomene denumesc substantivele;
• cum se numără acestea.
 - c. Transformă enunțurile, astfel încât substantivele să denumească alt număr de obiecte/ ființe/fenomene. Ce se întâmplă cu forma adjectivelor?

Îți amintești?

Adjectivul însoțește un substantiv.

Joc

Un elev spune un adjectiv, iar un altul spune un alt adjectiv, cu înțeles asemănător sau cu înțeles opus celui dat.

Ce am descoperit?

Adjectivul își modifică forma după substantivul pe care îl însoțește. Spunem că adjectivul se acordă cu substantivul determinat.

2. Modifică forma adjectivului dintre paranteze, realizând acordul cu substantivul pe care îl însoțește.
 - Sunt semințe care rezistă și în apă (sărat).
 - Copacii (înalt) umbresc ferigile.
3. Găsește adjective, ca în model.
 - portocală – portocaliu
 - cenușă – ...
 - argint – ...
 - vișină – ...
 - cafea – ...

Ce am descoperit?

- Așezate după substantiv, adjectivele care se termină la singular în „iu” se scriu la plural cu „ii”: *copil zglobiu* → *copii zglobii*.
- Dacă adjectivele la plural se află înaintea substantivelor, se scriu cu „iii”: *zglombii copii*.

Citește textul.

„Într-o primăvară, o prepeliță ce venea tocmai din Africa s-a lăsat din zbor într-un lan de grâu. După ce s-a odihnit, a început să adune bețișoare, foi uscate, paie și și-a făcut cuib pe un mușuroi de pământ. Pe urmă, șapte zile la rând a ouat câte un ou, în total șapte ouă ca niște cofeturi, pe care a început să le clocească.

După trei săptămâni au ieșit niște pui drăguți, îmbrăcați cu puf galben, ca puii de găină. Parcă erau șapte gogoși de mătase! Puii au început să umble prin grâu după mâncare. Prepelița prindea câte o furnică ori o lăcustă și ei o mâncau numaidecât. Și erau cuminți și tare ascultători!

Odată, prin iunie, la vreme de secerat, puiul cel mare n-a alergat la chemarea mamei. Cum nu știa să zboare, l-a și prins un flăcău.

Când a scăpat, a fugit speriat la prepeliță să-i spună pățania. Ea l-a mângâiat și i-a spus:

— Vezi dacă nu ascuți? Să nu mai ieși niciodată din vorba mea până crești.

După seceratul grâului, au rămas pe miriște multe boabe cu care se hrăneau. Dimineața beau picături de rouă de pe firele de iarbă. În nopțile răcoroase se adunau sub aripile ocrotitoare ale prepeliței. Mama lor îi învăța să zboare pentru o călătorie lungă.

— Vom zbura zile și nopți și vom vedea dedesubtul nostru orașe mari și râuri.“

(după Al. Brătescu-Voinești, *Puiul*)

Vocabular. Explică, prin deducție, următoarele cuvinte din text, apoi consultă dicționarul de la sfârșitul manualului.

- cofeturi • miriște

1. De două ori cinci. Recitește textul.

- Selectează cinci cuvinte/idei pe care le-ai reținut.
- Citește încă o dată. Completează lista cu încă cinci cuvinte/idei.
- Consultați-vă în perechi, apoi realizați o listă comună. Expuneți lista la tablă. Aveți cuvinte/idei comune cu ceilalți colegi?

2. a. Ordonează ideile principale, potrivit succesiunii evenimentelor din text.

- ☐ Din ouă ies pui galbeni.
- ☐ Puiul cel mare este neascultător.
- ☐ O prepeliță depune șapte ouă.
- ☐ Prepelița își îngrijește puii.
- ☐ Prepelița le vorbește puilor despre o călătorie.

b. Povestește textul, folosind ideile principale ordonate anterior.

3. Subliniază adjectivele din enunțul: „Din ouă au ieșit niște pui drăguți, îmbrăcați cu puf galben“.

4. Transformă adjectivul dintre paranteze, realizând acordul cu substantivul pe care îl însoțește.

- Puii aveau ochisorii ca niște mărgel (negru).
- Stăteau cu ciocurile (căscat).
- Se pregăteau pentru o călătorie (lung).

5. Descrie un obiect pe care îl utilizezi la școală, având în vedere următoarele întrebări:

- Ce formă are obiectul? Ce culoare?
- La ce folosește?

Găsește-i o utilizare neobișnuită.

6. Transformă enunțul „Ghiocelul argintiu a răsărit.“, astfel încât substantivul să denumească mai multe ființe, apoi așază adjectivul înaintea acestuia.

Citește textul, apoi rezolvă cerințele.

„Îmi plac mult semințele. Îmi place că dintr-o ghindă crește un stejar sau dintr-o sămânță micuță de mac, cât vârful unui ac, crește cea superbă floare roșie.

Însă nu toate semințele sunt mici. Unele sunt uriașe, așa cum este sămânța unui palmier, care are 50 de centimetri și cântărește aproape 30 de kilograme. Alte semințe sunt așa de mici, încât abia le poți vedea.

Dar indiferent de mărimea lor, toate semințele au la bază aceleași principii. Înăuntru au o plântuță înfășurată într-un înveliș menit să o protejeze. Pentru a încolți, o sămânță are nevoie de apă, căldură și lumină. Dacă toate condițiile sunt îndeplinite, învelișul se desface și plântuța dinăuntru începe să crească, dar numai într-un anumit moment al anului. Ele așteaptă în pământ până când temperatura potrivită le va ajuta să prindă viață.

Au nevoie de apă, deoarece aceasta înmoaie învelișul protector. Numai așa plantele tinere pot scoate capul la iveală.

Fiecare sămânță conține hrană suficientă pentru ca micuța plantă să înceapă să crească, așa că la început nu are neapărat nevoie de lumina soarelui. Așa se explică cum poate crește în pământ. Însă odată ieșită din pământ, lumina soarelui este cea care îi dă energie.

Astfel, dacă primește cantitatea potrivită de apă, căldură și hrană, planta crește mare și frumoasă.“

(după Alys Fowler,

Cum ies plantele dintr-o sămânță micuță?)

1. Rezumă textul, formulând șase enunțuri. Vei reuși dacă:
 - citești cu atenție;
 - urmărești succesiunea evenimentelor;
 - formulezi clar și corect enunțurile.
2. Imaginează-ți o acțiune de sădire a unor plante în grădina școlii. Realizează un plan de lucru în trei etape. Nu uita:
 - să precizezi acțiunile;
 - să numești instrumentele necesare;
 - să explici sarcinile.
3. Redactează un fluturaș prin care să anunți acțiunea din grădina școlii, precizând:
 - locul și momentul;
 - denumirea acțiunii;
 - organizatorii.
4. În activitatea practică menționată anterior, ai nevoie de o stropitoare. Descrie obiectul, completând enunțurile de mai jos.
 - Stropitoarea are culoare
 - Este de mărime
 - Ca formă, seamănă cu
5. Stabilește dacă următoarele enunțuri sunt adevărate sau false:
 - În primul alineat din text există trei adjective.
 - În enunțul „Fiecare sămânță conține hrană suficientă pentru ca micuța plantă să crească[...]“, ambele adjective sunt așezate înaintea substantivului determinat.
 - Așezat înaintea substantivului în enunțul „Macul își arată ... floare“, adjectivul „roșu“ are forma „roșia“.

Mă pot aprecia și singur.

Grilă de autoevaluare

	1	2	3	4	5
S	1 – 2 enunțuri	1 etapă	•	•	•
B	3 – 4 enunțuri	2 etape	••	••	••
FB	5 – 6 enunțuri	3 etape	•••	•••	•••

Citește fragmentul, apoi rezolvă cerințele.

„Fiecare floare dintre cele care există are ceva cu care să ne bucure.

— Eu, a întrebat ghiocelul, așa mic și slab cum sunt, ce bucurie pot face omului?

Dar, iată, Iarna este în puterile ei. Peste tot e doar omăt. Într-o zi, mic, alb și plăpând, ghiocelul își sună vesel clopoțelul.

— Cine îndrăznește să mi se împotrivească? Întrebă baba Iarnă, scuturându-și cojoacele de nea și de țurțuri. Se uită împrejur și zări ghiocelul.

— Tu erai? Am să te îngheț la noapte! exclamă Iarna.

— Nu vă mâniați, babă Iarnă și moș Omăt. Soarele mi-a trimis veste să mă arăt, răspunse ghiocelul.

Dar peste noapte, baba Iarnă și moș Omăt au chemat gerul în ajutor. A suflat și moș Crivăț.

— Unde ești, ghiocelule? N-ai înghețat?

Mai cutezi să mi te împotrivești?

— Drept să vă spun, mi-a fost tare frig. Ba era să mă smulgă vântul. M-am pitit după un bulgăre de zăpadă. Dacă și la noapte va fi tot atât de frig, am să mor înghețat, spuse cu tristețe ghiocelul.

Soarele, auzind vorbele duioase ale ghiocelului, îi trimise în ajutor raze calde. Dis-de-dimineață, de sub plapuma de nea, au apărut o mulțime de ghioceli.

— Babă Iarnă, moș Omăt, hai să ne jucăm de-a prinselea! strigau veseli ghioceli.

Așa s-a dovedit ghiocelul mai tare decât Iarna, arătând că el este vestitorul primăverii.“

(după Emil Jianu, *Legenda ghiocelului*)

Jurnalistulameleon

Lucrați împărțiți în patru grupe care vor analiza faptele povestite din perspective diferite.

- 1. Perspectiva artistică:** Selectați, din text, expresii/enunțuri care îl înfățișează pe ghiocel, explicând ce sugerează acestea.
- 2. Perspectiva științifică:** Precizați caracteristicile ghiocelului (alcătuirea plantei, condiții de viață ș.a.).
- 3. Perspectiva morală:** Explicați ce dovedește comportamentul fiecărui personaj implicat în acțiune (ghiocelul, soarele, baba Iarnă).
- 4. Perspectiva afectivă:** Prezentați ce stări sau emoții v-a trezit întâmplarea, argumentând. Expuneți fișele la tablă. Discutați în clasă, prezentând concluziile.

Autoevaluare

Tehnica 3–2–1

Amintește-ți ceea ce ai dobândit în această unitate de învățare, completând enunțurile.

- 3 lucruri pe care le-am învățat sunt
- 2 idei pe care le-am reținut și pe care aș vrea să le aprofundez sunt
- 1 pricepere/deprindere pe care consider că am dobândit-o este

Unitatea tematică

8

De ce aș vrea să rămân copil?

Ce vom studia împreună?

- cum relatăm o întâmplare trăită;
- cum descriem un obiect din universul apropiat;
- care sunt cuvintele care exprimă acțiunea, starea, existența;
- cum își modifică forma verbul;
- cum ortografiem și cum pronunțăm unele cuvinte;
- cum redactăm o compunere după un șir de întrebări;
- cum folosesc organizatorii grafici.

Hoțul

după Tudor Arghezi

Îți amintești?

Uneori, în texte sunt relatate întâmplări trăite de autor.

În cutia cu pălării vechi sta un urs de catifea. Dacă nu era galben ca floarea-soarelui, el ar fi fost fioros și podul întreg ar fi tremurat de frica lui. Dar ursul era galben, iar culoarea asta micșorează seriozitatea lucrurilor și nu sperie pe nimeni. Și mai avea ursul doi ochi de sticlă, care se uita drept în tavan. Un urs se cere încruntat: ursul nostru din pod se uita cu bunătate.

Ursul stătuse jos, în casă, doi ani întregi și ajunsese atât de stricător, încât am fost nevoit să-l pun deoparte, în singurătate. El s-a trezit în cutia de pălării, numai după ce încercasem fel de fel de mijloace de îndreptare. Croind ursul din fața unei haine, moștenită de la o bunică, croitoreasa nu se gândise că, fără să vrea, îi dă niște **năravuri** pe care nici haina, nici catifeaua nu le avuseseră la rândul lor.

Ursul nostru se năra vise să fure și nu fura altceva decât bomboane, ciocolată, dulceață, fructe și rahat. Când tătuțu aducea o cutie cu lucruri dulci, ursul mirosea și golea numaidecât cutia, pe ascuns, fără să-l vadă nimeni.

Ce înseamnă ...?

nărav: obicei rău

a cruța: (aici) a salva

cofeturi: bomboane, caramele și alte dulciuri făcute de cofetar

țiplă: celofan, învelitoare în care se împachetează ceva

— Cine a mâncat ciocolata?

— Ursu, răspundea băiatul, ridicând din umeri. Nu mai e!

— Dar cutia cu bomboane englezești?

— Ursu, răspundea fata și băiatul.

Îl văzuseră amândoi. L-au prins de câteva ori cu cutiile în brațe, fugind sub canapea. S-au și bătut. Odată i-au rupt o ureche de bumbac. Doi ani de zile, ursul a mâncat toată dulceața de zmeură, caisele verzi, nucile, șerbetul. Însă el nu mânca tot borcanul, lua câte puțin, ca să nu se cunoască, scotea câte un pumn de bomboane, câteva bucăți, și

le mânca pe toate cu încetul. Tare pofticios mai era!

Așa s-a făcut că am trimis hoțul în pod, ca să-l pedepsim și să **cruțăm** dulcelețurile copiilor. Însă el fură și acum. Vine din pod. Noi nu l-am întâlnit niciodată pe scară, se ferește de noi, însă copiii l-au văzut de mai multe ori cum vine, cum deschide dulapul, cum desface borcanele și cutiile, cum le golește și cum fuge îndărăt. De copii, ursul nu vrea să se ferească. Mutarea lui în pod a fost bine-venită, căci învățaseră de la urs să mănânce **cofeturi** și mielul cu părul creț, și mingea. Și de la miel a învățat și mingea să fure dulceață, cozonac și prăjituri.

Tătuțu nu bate ursul, nici mielul, nici mingea, pentru că el știe că trebuie să crească. El lasă dulapurile descuiate, cutiile cu capacul nițel ridicat, borcanele cu **țipla** nelegată. Totuși, într-o zi, tătuțu va sta la pândă, chiar în dulap. Când ursul și mielul vor veni să fure, îl vor găsi pe tătuțu între borcane. Și atunci, nu știi care va fugi mai repede, speriat: mielul, ursul ori tătuțul.

Cum citesc? Cum explorez un text?

1. Citiți pe roluri.
2. Transformă în povestire dialogul dintre tată și copii.
3. Transcrie un enunț în care se află o enumerare.
4. Întocmiți, în perechi, planul simplu de idei al textului.
5. Povestește oral, apoi în scris, fragmentul în care se spune cum fura ursul dulciurile.

Poți să exprimi o trăire?

Exprimă-ți prima reacție față de întâmplările povestite în text, asociindu-le cu un ritm sau cu o melodie.

Ce am descoperit?

Relatând întâmplări trăite în viața reală, povestitorul devine și el personaj.

6. **Joc de rol.** Imaginează-ți că ești băiatul sau fetița din text și te întâlnești într-o zi cu ursul, tocmai când fură dulciuri. Ce faci? Ce spui? Cum crezi că va reacționa ursul? Alege un coleg/o colegă care va fi ursul și jucați scena.
7. **Ce părere ai?** De ce crezi că ursul era văzut doar de copii? Argumentează.

Ce am înțeles din text?

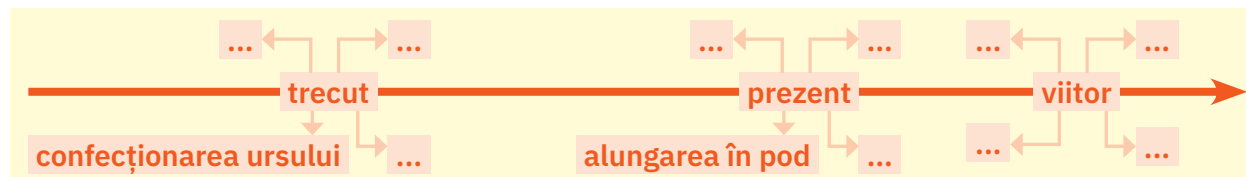
1. **Investigatorul perfect.** Lucrați în echipe de 4 – 5 elevi. Fiecare echipă va răspunde la o întrebare dintre cele de mai jos, argumentând cu informații din text.
 - Ce înfățișare avea ursul?
 - De ce fusese dus ursul în pod?
 - Ce nărav avea ursul?
 - Cui i se arăta ursul?
 - Cum acționa el?
 - Cum se gândea tătuțu să-l lecuiească de furat?
2. Ai aflat din text că ursul nu era fioros. Găsește două argumente care să susțină afirmația.

Jurnal de lectură

- Citește povestiri din volumul *Cartea cu jucării*, de Tudor Arghezi, și vei afla întâmplări din viața celor doi copii ai autorului, Mițu și Baruțu.
- Prezintă colegilor o povestire care ți-a plăcut.

✓ Relatarea unei întâmplări trăite

3. În text se precizează faptul că dispariția dulciurilor continuase și după alungarea ursului în pod. Consideri că tot ursul era vinovat? Găsește un argument pro și unul contra.
4. **Axa timpului.** Lucrați în grupe de trei. Fiecare grupă va selecta, din textul citit, informații specifice unui anumit moment din desfășurarea acțiunii: **trecut**, **prezent**, **viitor**. Reprezentați cele trei secvențe pe o axă a timpului, ca în model.

Cum relatez o întâmplare trăită?

1. a. Citește relatarea pe care i-o face Andrei Danei:

Când am auzit că Radu are nevoie de un partener pentru concursul de machete, m-am gândit că aș putea fi eu acela. Doar știi că am participat la cursul opțional de arhitectură. Așa că mi-am luat trusa de geometrie și creioanele și mi-am oferit ajutorul. Nici nu știi cât de mult s-a bucurat Radu!

De atunci, lucrăm împreună în fiecare zi.

- b. Observă și precizează:

- în ce ordine sunt prezentate faptele?
- cine este povestitorul întâmplării?
- despre ce relatează Andrei?
- faptele prezentate pot fi reale sau imaginare? Motivează.

Ce am descoperit?

- **Relatarea** este un scurt text oral sau scris, în care sunt prezentate fapte, întâmplări trăite, citite sau vizionate, așa cum s-au petrecut în realitate.
- Relatarea unei întâmplări trăite presupune:
 - ordonarea faptelor petrecute;
 - formularea, dintr-o perspectivă proprie, a unor enunțuri legate prin înțeles;
 - exprimarea clară și corectă a ideilor, a părerilor.

2. Relatează, în scris, o întâmplare trăită de tine într-o zi de școală.

Vei reuși dacă:

- respecti etapele realizării unui text scurt;
- observi că ești urmărit cu atenție și ești înțeles de colegi;
- revizuiesti textul.

Ce exprimă cuvintele?

1. Observă imaginea, apoi rezolvă cerințele de mai jos.
 - a. Formulează enunțuri despre ființele și obiectele din imagine.
 - b. Identificați, în enunțurile formulate, cuvintele care exprimă o acțiune, o stare sau existența ființelor, a obiectelor.

Descriu jucăria preferată

Prezintă, în fața colegilor, jucăria ta preferată, pornind de la următoarele întrebări:

- Care e jucăria preferată?
- Cum arată ea?
- Din ce este confecționată?
- Ce amintiri mă leagă de aceasta?
- Ce acțiuni realizez cu ajutorul ei?

Ce am descoperit?

Există cuvinte care exprimă acțiunea (*merge, cântă, scie*), starea (*stă, tace*) sau existența (*este, există*) ființelor, lucrurilor, fenomenelor naturii. Aceste cuvinte se numesc **verbe**.

2. Transcrie, din șirul de cuvinte, doar pe acelea care exprimă o acțiune, starea sau existența unui obiect: *mănâncă, elev, Cornelia, vesel, au învățat, el, șapte, voi pleca, călătoresc, erau*.
3. Subliniază verbele din textul următor și grupează-le într-un tabel asemănător celui dat.
„Lizuca și cățelul sunt în pădure. Ei stau lângă o răchită. Cioplesc o toacă din lemn de tei. Când vântul va bate, toaca va suna. Bunicii o vor găsi.”

Acțiune	Stare	Existență

4. Schimbă forma verbului, după model. Ce observi?
 - Andrei **scrie** tema.
 - Tudor merge la circ.
 - Andrei **nu scrie** tema.
 - Ioana așteaptă autobuzul.

Ce am descoperit?

Cuvântul „nu” așezat înaintea unui verb schimbă înțelesul enunțului.

Cum pronunț? Cum scriu corect?

Explică scrierea cuvintelor evidențiate în enunțurile date.

- Ursul se arăta **numai** copiilor.
- — **Nu mai** e ciocolată, zise băiatul.

Joc

- **Cuvinte istețe.** Scrie propoziții în care cuvintele „sare” și „poartă” să aibă înțelesuri diferite.
- Notează, în dreptul fiecăruia, ceea ce exprimă.

La Medeleni

după Ionel Teodoreanu

Îți amintești?

La întâmplările relatate într-o povestire participă personaje.

Ce înseamnă ...?

a depăna: (aici) a desfășura

pâlc: grup

bihuncă: trăsură mică, trasă de un cal

sfetnic: sfătuitor

turbincă: sac soldățesc pentru hrană

a dezmierda: a mângâia

Dănuț Deleanu tocmai terminase clasele primare. Era în vacanță la Medeleni. Se opri în marginea drumului, ținând mândru un zmeu. Se codi o clipă, cercetă zărilor, apoi începu să fugă **depănând** sfoara zmeului între degete. Copilașii satului veniră în **pâlcuri** și priveau naivi spectacolul. Dănuț zâmbi către ei. Zmeul se înălță deasupra satului, mai sus decât dealurile, decât soarele, decât rândunelele.

Din urmă, un țăran îi zise:

— Hai, conașule, că-i vremea să mergem la gară!

În frunte cu Dănuț, alaiul copiilor ajunse la poarta ogrăzii. Îl aștepta mama lui, doamna Deleanu. Băiatul urcă și trăsura porni. Mama îi scutură costumul elegant de marinar și îi înclină bereta albă spre ceafă.

La gară așteptară trenul, privind șinele nervoase.

— Uite-l pe tata, mamă! strigă Dănuț.

La fereastra unui compartiment, mâinile domnului Deleanu fluturau către cei de pe peron. La ușa vagonului apărură pletele întunecate ale Olguței, care sări de pe scară, veselă, familiară, apoi o sărută pe mama. În urma ei, cu mișcări liniștite, cu ochi mari, pași Monica, prietena ei.

— Îți pare bine că ai venit la noi, Monica? o întâmpină doamna Deleanu, îmbrățișând-o cu drag.

Olguța șopti ceva la urechea Monicăi.

— Pffuuu! pufniră în râs amândouă, uitându-se la Dănuț.

Băiatul se uită pieziș la sora lui și, cu mâinile cu care ținuse zmeul, o îmbrânci.

— Copii, copii, vă rog! îi potoli mama. Cine merge cu mine în trăsură?

✓ Personajele principale ale unei povestiri

Monica și Dănuț i se alăturară. Domnul Deleanu urcă în **bihuncă**. Olguța se așează mândră pe capră, lângă Moș Gheorghe.

— Moș Gheorghe, mână cât poți... să nu cumva să ne ajungă! zise Olguța.

În cealaltă trăsură, Monica privea cum de-o parte și de alta a drumului se legăneau lanuri de culoarea soarelui. Dănuț n-auzea decât tic-tacul copitelor. Închise ochii...

„Se făcuse noapte neagră când zmeul se năpusti năprasnic în urma fugarilor. Fugea calul lui Făt-Frumos ca vântul, dar zmeul se apropia. Făt-Frumos simțea...”

Dănuț deschise ochii, c-un fior în spate. Se prefăcuse el în zmeu, dar simțea numai spaima lui Făt-Frumos!... Şi-apoi, dacă Făt-Frumos ar fi tăiat capul zmeului, cine ar mai fi urmărit-o pe Olguța?

Dănuț se putea preface în oricine și în orice. N-avea decât să închidă ochii... Era mândru de puterile ascunse în el. Sub pleoapele lui, mama era împărăteasă, tata, general ori **sfetnic**, iar pe Olguța și-o închipuia slujnică.

Când le povestise Moș Gheorghe povestea lui Ivan Turbincă a lui Creangă, Olguța ceruse și ea o **turbincă**.

— Dac-aș fi Sân-Petru, matale ți-aș da-o, duduița moșului! zise acesta. Dar n-am de unde s-o iau.

Olguța roși de necaz. Dar Dănuț își **dezmierdă** fruntea, ca pe un dar. Acolo avea el turbincă în care încăpea tot pământul. Și nimeni nu știa că numai el o are, atunci când închide ochii...

Cum citesc? Cum explorez un text?

1. Citește textul în șoaptă, apoi cu voce tare.
2. Citește: • enunțul în care este descris Dănuț;
• răspunsul lui Moș Gheorghe la dorința Olguței;
• fragmentul în care este prezentată sosirea Monicăi.
3. Citiți pe roluri.
4. Transcrie îndemnul rostit de Olguța.
5. Precizează: • titlul textului; • autorul; • numele personajelor.

Ce am descoperit?

Unele personaje ale povestirii au un rol mai important în desfășurarea faptelor față de altele. Acestea sunt **personaje principale**.

6. Dramatizați scena întâlnirii membrilor familiei la gară.
7. Delimitează textul în fragmente.
8. Întocmiți, în perechi, planul simplu de idei al textului.
9. Povestește oral, apoi în scris, fragmentul care prezintă ceea ce își imaginează Dănuț. Utilizează formulele: *Mai întâi ..., Apoi ..., În cele din urmă, prietena ei...*
10. Redactează povestirea scrisă a textului.

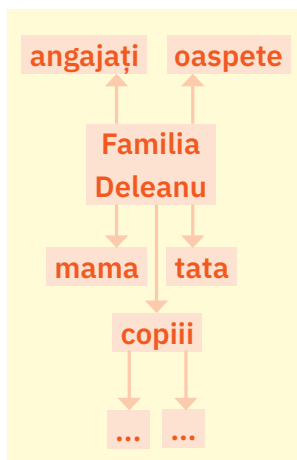
Portofoliu Lectură creativă

- Ilustrează, într-un desen, una dintre scenele pe care și le imaginează Dănuț.
- Păstrează desenul în **Portofoliu**.

Jurnal de lectură

- Citește volumul „Hotarul nestatornic” din ciclul *La Medeleni*, de Ionel Teodoreanu.
- Selectează, pe o fișă, aspecte legate de copilăria celor trei personaje principale.

11. Completează, pe o fișă, **rețeaua personajelor**, ținând cont de legăturile dintre acestea. Folosește modelul alăturat.

12. a. Lucrați în grupe de 4 – 5 elevi. Completați, în caiet, tabelul de mai jos, selectând din text enunțurile care îi înfățișează pe protagoniștii întâmplării.

b. Formulați, apoi, un scurt text despre unul dintre personaje, folosind tabelul completat.

	Îmbrăcăminte	Înfățișare	Însușiri	Fapte
Dănuț				
Olguța				
Monica				

Ce am înțeles din text?

1. Transcrie varianta corectă de răspuns.

- Familia Deleanu avea:
 - a. două fiice; b. o fiică și un fiu; c. două fiice și un fiu.
- Numele lor erau:
 - a. Olguța și Dănuț; b. Olguța și Monica; c. Monica și Dănuț.
- Ei se aflau în vacanță la:
 - a. Iași; b. București; c. Medeleni.
- La gară, Dănuț o întâlnește pe Monica. Aceasta era:
 - a. o prietenă a surorii lui; b. o rudă; c. o colegă.

2. Din text reiese că Olguța era o fată îndrăzneată. Identifică un argument pro și unul contra.

Verbul

1. Observă imaginea. Citește enunțurile, apoi răspunde la întrebările date.

- Dănuț înalță zmeul. • Copiii privesc cu interes.

a. Ce face Dănuț? Dar ceilalți copii?

b. Câte persoane desfășoară acțiunea exprimată în primul enunț? Dar în al doilea enunț?

2. Transformă enunțurile „Fetița a coborât din tren.” și „Copiii urcă în trăsură.”, schimbând forma verbelor:

- de la o acțiune realizată de o persoană la una realizată de mai multe persoane;
- de la o acțiune realizată de mai multe persoane la una realizată de o singură persoană.

Ce am descoperit?

Verbul își schimbă forma după numărul de persoane care realizează acțiunea pe care acesta o exprimă.

3. Grupează, pe două coloane, verbele, după numărul de persoane care realizează acțiunea: *învață, am spart, vom căuta, strălucește, ați alergat, veți călători, interpretez, ai decupat*.
4. Subliniază verbele din textul dat și precizează câte ființe realizează acțiunea exprimată de fiecare verb.
„Zilele cresc mereu. Soarele strălucește. Pe câmpul verde zburdă mieii. Au înfrunzit și pădurile, iar plugarii ară.”
(după G. Coșbuc, *Primăvara*)
5. Formulează câte un enunț, folosind verbul:
 - „a munci”, acțiunea fiind realizată de o persoană;
 - „a se juca”, acțiunea fiind realizată de mai multe persoane.

Cum pronunț? Cum scriu corect?

1. Citește enunțurile. Observă pronunția și scrierea cuvintelor evidențiate.
 - Dănuț **este** fratele Olguței.
 - Tu **cine ești**?
 - Unde **era** Moș Gheorghe?
 - Eu **iau** trăsura.
 - Tu **iei** zmeul.
 - El **ia** trenul.

Ce am descoperit?

- Verbe ca **este, ești, era** se pronunță cu „ie”, dar se scriu cu litera inițială „e”.
- Verbe ca **iau, iei, ia** se pronunță și se scriu cu litera inițială „i”.

2. Completează enunțurile cu: „iau”, „iei”, „ia” sau „este”.
 - Elena ... o fetiță cuminte.
 - Dan și Doru ... bilete la film.
 - Ioana ... o prăjitură.
 - Tu ... un buchet de flori?

Joc

- Întocmește o listă cu expresii în alcătuirea cărora se află verbul „a lua”.
 - Scrie verbele cu înțeles asemănător expresiilor identificate.
- Exemple:
a lua parte – a participa
a lua apărarea – a apăra
a lua cuvântul – a vorbi

Compunere după un șir de întrebări

Redactează o compunere cu titlul „La școală”, în care să relatezi o întâmplare din viața ta de elev. Folosește întrebările ajutătoare:

- Unde și când se petrece întâmplarea?
- Cine participă la întâmplare?
- Ce fapte s-au petrecut?
- Cum ai acționat tu? Ce atitudine ai luat? Ce ai spus?
- Cum s-a finalizat întâmplarea? Ce ai învățat din această întâmplare?

Nu uita!

- Respectă părțile compunerii.
- Respectă așezarea în pagină a caietului, scrierea caligrafică, ortografia și punctuația.
- Exprimă-te expresiv.

Citește textul.

„Văzând dezordinea din cameră, bunica își lovi palmele ca atunci când vezi pe neașteptate ceva neplăcut.

— Să știi că mă supără ce văd, spuse bunica. Dacă sosește zâna din poveste?!

Fără alte vorbe, fetița strânse prin cameră la repezeală, apoi se așează lângă bunica. Abia aștepta să asculte povestea.

Deodată ușa se deschise fără zgomot. Era Fram, ursul polar. Intră în odaie cu mersul lui greoi și legănat. Privi în jur nemulțumit. Fetița îl pofti să se așeze, dar el îi spuse că e grăbit. O anunță că în curând zâna va trece dintr-o poveste într-alta, pe la ea, prin odaie.

— Când ajunge? întrebă fetița, dar ursul dispăru fără urmă. Cât ai clipi, ușa se dădu la o parte și zâna cea cu părul auriu, ochi albaștri și obraji trandafirii străbătu camera. Bucuroasă că odaia ei e hotar între două povești, fetiței i se păru că zâna seamănă cu mama. Dar bucuria ei se duse repede, căci se trezi din vis.

Fetița privi învălmășeala din odaie. Puse cuburile prin cutii, piticii, păpușile, iepurașii și ursuleții de pluș în coșulețul lor... Hainele le agăță în cui. Batistele netezite le așează pe raft, în dulăpior.

Într-un târziu, sosi și mama.

— Te pomenești că a venit o zână bună și ți-a șoptit să mă ajuți? glumi mama, zâmbind de bucurie.

Mama știa că întotdeauna începutul este mai greu. De acum încolo va găsi hainele și jucăriile frumos aranjate, fiecare la locul ei.“

(după Silvia Kerim, *Zânele nu bat la ușă*)

1. Cubul. Lucrați organizați în șase echipe.

- Utilizați cubul. Lansați cubul pentru a afla numărul echipei voastre.
- Rezolvați sarcina de lucru corespunzătoare numărului echipei voastre (a – 1, b – 2, ș.a.m.d.).

a. Descrieți zâna din text.

b. Comparați faptul că fetița era dezordonată cu o situație din viața voastră, organizând ideile într-o diagramă, ca mai jos.

Fetița Viața mea cotidiană

Deosebiri Asemănări Deosebiri

- c. Analizați felul în care mama i se adresează fetiței.
 - d. Asociați faptele fetiței cu cele ale altui personaj, din alt text citit.
 - e. Aplicați etapele realizării unei povestiri pe textul dat.
 - f. Argumentați ultimul enunț din text.
2. Identifică verbele din enunțurile aflate în chenarul alb.
3. Transformă propozițiile, astfel încât să exprime acțiunea mai multor persoane.
- Fetița strânse la repezeală prin cameră.
 - Bunica a venit pe neașteptate.
4. Redactează o compunere cu titlul „În excursie“, în care să relatezi o întâmplare din viața ta, răspunzând la întrebări:
- Când și unde s-a petrecut întâmplarea?
 - Cine te-a însoțit în călătorie?
 - Ce fapte s-au derulat?
 - Cine a participat la aceste fapte?
 - Cum ai acționat tu? Dar ceilalți?
 - Cum s-a sfârșit întâmplarea?
 - Ce învățăminte ai tras din întâmplare?

Citește textul, apoi rezolvă cerințele.

„Ionuț avea un obicei bun: cum venea ora paisprezece, dormea liniștit o oră, ca să fie odihnit când își face temele.

Dar acum, băiatului nu-i venea somnul deloc. Perna îl înțepa, sub saltea parcă era un bolovan, iar pătura îl apăsa și era grea.

Văzând că nu-l ia somnul, coborî din pat să examineze el însuși terenul, așa cum îi plăcea să spună când juca fotbal ori șah. Când colo, ce să vezi? Sub pernă zăceau aruncate toate piesele de șah. Mingea se cuibărise sub saltea, cartea de povești se lăfăia cu toate paginile desfăcute la capul patului, iar peste pătură, stăteau alandala hainele pe care le dezbrăcase când s-a întors de la școală.

«Spune-mi cum ți-e camera și ți-o spune firea ta», îi zicea bunica în versuri. Se încruntă și își zise: «Cum să am eu o fire dezordonată?». Și într-o clipă aruncă mingea în coșul ei, închise cartea și o puse pe raft, strânse toate piesele de șah în cutia lor, apoi luă hainele și le aranjă cu grijă pe umeraș, în dulap.

Când se strecură sub pătura ușoară, salteaua i se păru mai moale ca oricând, perna era pufoasă, iar patul, mai îmbietor.”

(după Sanda Faur, *Mingea de sub saltea*)

1. Completează corespunzător enunțurile.

- Partea de vorbire care exprimă o acțiune, o stare sau existența unui obiect se numește
- Unele forme ale verbului „a fi” se pronunță cu ..., dar se scriu cu ..., ca literă inițială.
- Verbul își schimbă... după numărul de persoane care realizează acțiunea.

2. Indică varianta corectă de răspuns.

- În enunțul „Într-o clipă aruncă mingea în coșul ei, închise cartea și o puse pe raft, apoi strânse toate piesele de șah” există:
a. un verb; b. trei verbe; c. patru verbe.
 - Un exemplu de verb din text, care arată că acțiunea este realizată de mai multe persoane, este:
a. simți; b. zăceau; c. luă.
 - În enunțul „Nici nu a trecut prin camera mea!”, cuvântul care poate schimba înțelesul unei comunicări este:
a. nu; b. a trecut; c. camera.
3. Pornind de la întâmplarea prezentată în text, relatează o întâmplare trăită de tine, răspunzând la întrebările de mai jos.
- Când și unde s-a petrecut întâmplarea?
 - Cine a participat la acțiune?
 - Ce s-a întâmplat?
 - Cum au acționat persoanele implicate?
 - În ce mod s-a terminat întâmplarea?
 - Ce învățăminte/concluzii ai desprins, ce stări ai trăit?

Vei reuși dacă:

- Dai un titlu potrivit textului.
- Urmărești planul de întrebări.
- Formulezi din perspectivă proprie.
- Respecți părțile compunerii și proporția dintre acestea.
- Exprimi ideile clar și corect.
- Aplici normele redactării.

Mă pot aprecia și singur.
Grilă de autoevaluare

	1	2	3
S	.	.	..
B	..	..	
FB	...	...	

Citește fragmentul, apoi rezolvă cerințele.

„E o noapte liniștită. În casă miroase ușor a frunză de salvie, iar afară, pe Dunăre și în stuf, plutește un vânt necunoscut.

Bănică se uită pe fereastră și vede cum calul lui de lemn a coborât din pridvor să bea apă din Dunăre. Luna se schimbă într-o față îmbrăcată cu un voal lung, care zboară încet prin văzduh. Din luciul apei iese un pitic.

— Adu-l pe Bănică! Vreau să-i arăt primăvara! zise Luna.
Piticul plecă.

— Domnule, spuse el, am ordin să te aduc în vale.

Bănică încalecă pe calul de lemn și zboară până la grindă, unde se înclină în fața Lunii. Ea îi face semn să se apropie.

— În pomii aceștia sunt închise bucuriile primăverii. Ești primul om care vede cum le dau drumul.

Chiar atunci, fiecare pom, aruncă în înălțimi multicolore roți de fluturi, apoi o mulțime de păsări țâșnesc în văzduh. Printre muguri și flori încep să umble albinele.

Luna îl sărută pe frunte pe Bănică și se suie pe cer. Calul e la locul lui în pridvor. Bănică doarme.“

(după Fănuș Neagu, *Valea cu fluturi, cu păsări și cu flori*)

1. Completează un tabel asemănător celui dat, pornind de la situațiile din text.

Situații reale	Situații imaginare
E o noapte liniștită.	Calul de lemn bea apă din Dunăre.
...	...

2. Redactează un text în care să prezinți un vis pe care l-ai avut, din scaunul autorului.

Nu uita!

- Folosește pronumele „eu“ și verbe precum „am adormit“, „zbor“ ș.a.
- Respectă părțile unui text: introducere, cuprins, încheiere.
- Redă replicile între personaje, folosind linia de dialog.
- Introdu descrierea.
- Vorbește despre emoțiile tale.

Autoevaluare

La sfârșitul acestei unități de învățare, apreciază felul în care reușești să realizezi sarcinile date, bifând în dreptul variantei potrivite de răspuns.

Criterii	În totalitate	Parțial	Deloc
• Relatez o întâmplare trăită.			
• Recunosc verbul.			
• Disting numărul de persoane care realizează acțiunea.			
• Pronunț și scriu corect unele forme ale verbelor „a fi“ și „a lua“.			

Unitatea tematică

9

La ce mă gândesc? Ce simt? Cum mă comport?

Ce vom studia împreună?

- cum relatăm o întâmplare după un plan dat;
- cum revizuim o compunere;
- cum identificăm mesajul unui text;
- cum realizăm un afiș;
- cum ortografiem unele cuvinte (*nu-l, nu-i*);
- cum pot structura informații cu ajutorul organizatorilor grafici;
- cum argumentăm o părere/o opinie.

Dărnicie

după Mircea Sântimbreanu

Îți amintești?

Unele texte care prezintă întâmplări, fapte reale sau imaginare evidențiază anumite **comportamente**, **atitudini**, **valori** și **idei**.

Ce înseamnă ...?

a fraterniza: a manifesta sentimente de solidaritate (față de cineva)

remiză: partidă la sfârșitul căreia niciuna dintre părți nu câștigă, fiind la egalitate

spovedanie: mărturisire, confesiune

drămuire: (aici) măsurare, împărțire cu precizie a bunurilor

imbold: avânt, impuls

năvod: plasă pescărească

Este din nou vacanța de iarnă. Cei doi băieți stau la taifas, lungiți pe covorașul gros din fața sobei de teracotă și sparg, lovind ușor cu vâtraiul, nuci aurite ale căror coji le azvârle leneș pe ușița deschisă. Pe masă, uitate și abandonate, figurile de șah **fraternizează** împăcate de ultima **remiză** a unui joc foarte dificil. În odaie e o căldură plăcută, iar la ferestrele orbite aproape de o înserare dulce se cern fulgi foșnitori ce plutesc ușor prin văzduh. Ceas de tihnă, de elanuri zvâcnind generos în micile inimi, ceas de **spovedanie**.

— Nu știu cum sunt alții, glăsuiește emoționată gazda, dar pentru mine prietenia este foarte importantă, înseamnă în primul rând generozitate, mărinimie, dăruire, nu **drămuire**. Am un prieten? Un prieten foarte bun? Ei bine, simt așa, un **imbold** care mă înaripează, care mă face să-i ofer TOTUL! Caută un cuvânt și mai cuprinzător, dar se mulțumește cu un gest ce ar indica ecuatorul camerei și repetă cu tonul jos, al emoțiilor înalte: TOTUL!

Uite! Acum să-ți dau un exemplu cât se poate de concret. Sunt bun prieten cu Vintilă, băiatul tutungului din colț. Ei bine, crede-mă, să am un tort mare cât munții Himalaya, i-aș da lui Everestul... Dacă, uite, cojile astea mărunte de nuci ar fi mingi de fotbal, i-aș spune: „Ia, Vintilă, câte vrei!” Dacă toată zăpada asta din curte ar fi halviță sau frișcă, l-aș chema întâi pe el: „Ia, băiatule, ia, prietene, cară cu lopata... Nu te sfii.” Dacă pe Dunăre ar curge nasturi, șuvoaie de nasturi...

Mărturisirea e curmată brusc de țârâitul ascuțit al soneriei. Băiatul iese tiptil în hol și se uită cercetător prin ochiul de la ușă. Apoi se întoarce indispus pe vârful picioarelor.

✓ Formularea ideilor principale sub formă de titluri sau întrebări

— E Vintilă, zise cu un aer plictisit. Du-te și spune-i că nu sunt acasă. A venit să-i dau patinele mele...

— Păi, nu i le-ai promis? Întrebă nedumerit musafirul.

— Ba da, înalță nepăsător din umeri băiatul, dar așa... în general. I-am spus ieri, într-o doară, că dacă... din tot oțelul din lume s-ar fi făcut o singură pereche de patine, lui i le-aș fi împrumutat în primul rând... Negreșit, așa aș fi făcut! Dar nu s-au făcut numai patinele mele din tot oțelul din lume, curmă el brusc discuția.

Se așază pe covorașul din fața sobei ce dogorea și așteaptă ca scârțâitul pașilor musafirului nepoftit să se piardă de-a binelea. Apoi continuă cu seninătate, spărgând tacticos cu vătraiul o nucă aurită și zvârlind cojile în jarul roșiat:

— Unde am rămas? A, da, îmi amintesc... Așadar, dacă pe Dunăre ar curge nasturi, l-aș chema întâi pe el: „Ia, Vintilă, ia câți poți, ia cu **năvodul**...”

Cum citesc? Cum explorez un text?

1. Citește textul în gând, apoi cu voce tare.
2. Citiți textul pe roluri.
3. Citiți în lanț, fiecare câte un enunț.
4. Citiți, în perechi, alternativ, câte un alineat.
5. Transcrie alineatul în care este descrisă camera gazdei.

Ce am descoperit?

Orice povestire transmite un mesaj, adică o idee, o concluzie, o învățătură.

6. Ordonează enunțurile potrivit succesiunii faptelor. Redactează planul simplu de idei.

- ☐ Gazda își expune părerile despre prietenie.
- ☐ Prietenul gazdei nu este primit în vizită.
- ☐ Doi băieți stau de vorbă în fața sobei.
- ☐ Gazda reia netulburată discuția.

7. Reformulează ideile din planul simplu sub forma unor titluri sau întrebări, ca în model.

Pentru prima idee din plan: • Cine stă de vorbă în fața sobei? (**întrebare**)

• Discuție în fața sobei (**titlu**)

8. Lucrați pe grupe. Împărțiți o coală de hârtie în patru. Completați **cadranle**, folosind informațiile din textul citit, apoi discutați rezultatul activității în clasă.

Părerea gazdei despre prietenie	Atitudinea băiatului față de prietenul său
Proverb despre prietenie	Explicarea titlului

Jurnal de lectură

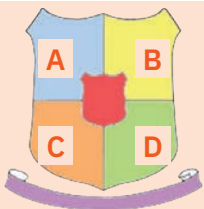
• Textul „Dărnicie” face parte din volumul *Recreația mare*, de Mircea Sântimbreanu. Citește și alte lecturi din acest volum.

• Notează-ți mesajul transmis de fiecare text.

Portofoliu

Înfățișează-l, într-un desen, pe protagonistul întâmplării, așa cum ți-l închipui tu, după faptele și atitudinile sale.

Blazonul băiatului

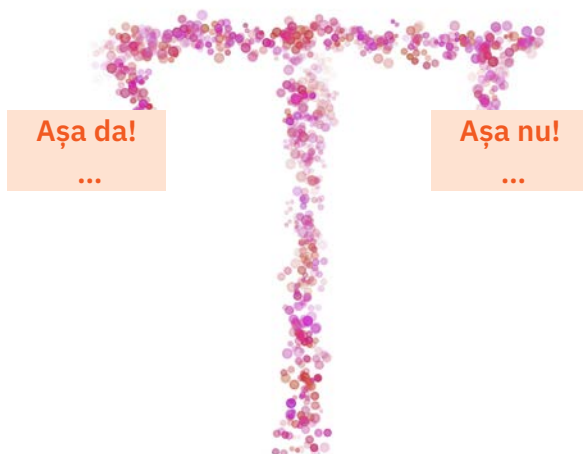
A: portret

B: însușiri morale

C: deviza

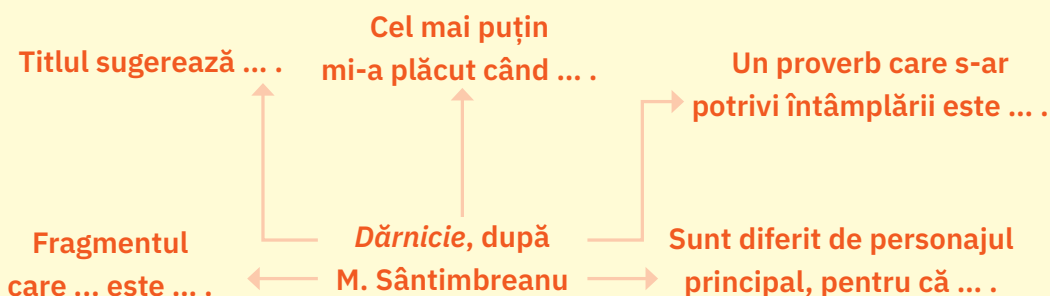
D: un sfat

9. Lucrați în perechi. Identificați acțiuni prin care băiatul ar putea să devină un prieten adevărat. Completați **diagrama T**, ca în model.

10. Realizează, pe un carton, **blazonul băiatului** din textul citit.

11. Completează o schemă asemănătoare celei de mai jos.

12. Imaginează-ți, în scris, o continuare a întâmplării. Redactează textul.

Ce am înțeles din text?

1. Când și unde se petrece întâmplarea?
2. Care sunt personajele textului?
3. Despre ce discută cei doi băieți?
4. Ce părere are gazda despre prietenie?
5. Cum se comportă gazda cu Vintilă?
6. Care este sfârșitul întâmplării?
7. În text, gazda susține că prietenia înseamnă TOTUL.
 - Precizează argumentele pe care le aduce în sprijinul afirmației.
 - Identifică o situație care contrazice afirmația băiatului.
8. Cum consideri că s-a purtat gazda față de Vintilă? Motivează.

Compunere după un plan dat

1. Observă imaginea. Răspunde la întrebări, realizând un scurt text oral.

- Unde și când are loc întâmplarea din imagine?
- De ce este supărat băiatul din mijloc?
- Cine îl încurajează?
- Cum crezi că l-ar putea ajuta fetița?
- Ce părere ai despre atitudinea celor doi prieteni?

f. Care ar putea fi continuarea întâmplării?

g. Asociază un proverb potrivit întâmplării sugerate.

2. Redactează o compunere cu titlul „Prietenie“, după planul de idei dat.

Introducere • Este dimineață. Suntem la ora de matematică.

Cuprins • Profesorul propune o problemă.
• Vlad încearcă să o rezolve, dar nu reușește.
• Un coleg răutăcios râde de el.
• Daria se oferă să-l ajute pe Vlad.
• A doua zi, Vlad se remarcă la rezolvarea unei probleme dificile.

Încheiere • Băiatul îi mulțumește prietenei sale.

a. Prezentați compunerea în clasă.

b. Revizuiți textul după eventualele observații.

Îți amintești?

- Respectăm părțile unei compuneri.
- Dezvoltăm fiecare enunț din planul de idei.
- Îmbogățim exprimarea, folosind expresii deosebite.
- Așezăm corect textul în pagina caietului, respectând normele de ortografie și de punctuație.
- Scriem caligrafic.

Revizuiesc textul/compunerea

- Cu creionul în mână, verifică dacă în compunerea redactată:
 - ai respectat tema;
 - ai valorificat planul de idei dat;
 - ai respectat părțile compunerii și proporția dintre acestea;
 - te-ai exprimat clar, corect, expresiv;
 - ai aplicat normele redactării.
- Dacă ai constatat greșeli, corectează și rescrie textul.

Cum îmi îmbogățesc vocabularul?

1. Scrie cuvinte cu înțeles asemănător pentru: *concret, odaie, întâiul, a se sfii*.

2. Scrie cuvinte cu înțeles opus, ca în model.

• poftit	• cinstit	• milos	• schimbat
• nepoftit	• ...	• ...	• ...
• dispus	• corect	• util	• capabil
• indispus	• ...	• ...	• ...

Ce am descoperit?

Așezate în fața unui cuvânt, silabele „ne“ și „in“ modifică înțelesul acestuia. Cuvintele rezultate au înțeles opus celui inițial.

Semnificația proverbelor

Discutați, în clasă, despre semnificația proverbelor:

- *Darul dat la vreme e dar îndoit.*
- *Dacă ai dat, uită, dacă ai luat, pomenește.*
- *Dar din dar se face rai.*

Fetița care l-a luat pe NU în brațe

după Octav Pancu-Iași

Îți amintești?

În textele literare se povestesc întâmplări la care pot participa personaje neobișnuite.

Vă spun, ca să știți și voi, dragi copii: scot cuvintele care îmi trebuie ca să scriu povești frumoase din călimară... Într-o zi, un cuvânt mai încăpățânat nu vru deloc să iasă afară. Tot ciocănind disperat cu penița stiloului în sticlă, din călimară ieșiră doar câteva cuvinte: Politețe, Hărnicie, Prietenie.

- Hai, spune-ne ce cauți! au zis ele curioase.
- Îl caut pe NU. Fără el nu pot termina povestea.
- Pe NU? L-a luat o fetiță în brațe și nu-i mai dă drumul...

— Dacă, **de pildă**, vorbi cuvântul Hărnicie, îi spune mama: „Ajută-mă cu masa!” sau „Adu apa, te rog!” sau „Mătură pe hol!”, fetița spune mereu că nu poate. Îl are pe NU în brațe...

— Ori dacă, vorbi cuvântul Politețe, bunica vine de la piață, aducând două coșuri grele, fetița cu NU în brațe nu sare să-i deschidă ușa... Se joacă întruna cu NU.

— Sau dacă, vorbi cuvântul Prietenie, sora ei o roagă să-i explice o problemă grea la matematică, fetiței cu NU în brațe nici nu-i pasă...

— Și unde stă fetița care l-a luat pe NU în brațe? întrebai eu. Aș vrea să o cunosc!

— Te conducem noi, se oferă cele trei cuvinte...

Deși nu era târziu, o găsirăm pe fată dormind. NU, așezat în brațele ei, era însă treaz:

— Nu mă întorc în călimară, zise el. N-am de gând! Nicăieri n-am dus-o mai bine ca în brațele acestei fetițe. Nu merg la tine! Nu, nu, nu! Chiar atunci se auzi glasul mamei fetiței:

— Hai, scoală-te! Ajută-mă să pun masa, te rog, e ora prânzului.

Ce înseamnă ...?

de pildă: de exemplu

bufet: dulap

strașnic: (aici) cu mare grijă

— Îndată, răspunse în locul fetei Hărnicia. Și cât ai clipi, așternu masa, deschise **bufetul** și scoase farfuriile de porțelan. În dreptul fiecărei farfurii, împături și câteva șervețele albe.

Pe scări se auziră pașii liniștiți ai bunicii. Politețea nici nu așteptă s-audă bătaia la ușă. Alergă și o deschise, luă sacoșa încărcată din brațele bunicii, o ajută de-ndată... Între timp, Prietenia rezolvase problema de matematică a surorii...

Când fetea se trezi și se dădu jos din pat, veni la mama sa și aceasta o lăudă:

— Tare frumos ai așezat masa! Bravo, draga mea!

Bunica îi dăruie un măr rumen, spunându-i atentă:

— Ia-l! Ești o fetiță săritoare.

Nici sora ei nu se lăsă mai prejos și îi spuse:

— Am două nuci. Le împărțim: una ție și una mie!

Fetea întinse bucuroasă mâinile să primească darurile, dar, în clipa aceea, îl scăpă pe NU din brațe. Eu, care atâta așteptam, l-am apucat de o ureche și am plecat grăbit acasă. Aici, l-am aruncat pe NU în călimara cu cerneală și l-am rugat pe cuvântul Paznic să-l păzească **strașnic**. Ca să nu-l mai poată lua nicio fetiță sau niciun băiat în brațe...

Cum citesc? Cum explorez un text?

1. Citește textul în gând, apoi cu voce tare.
2. Citești textul pe roluri.
3. Citești, în perechi, textul, cu creionul în mână. Completați un tabel asemănător celui de mai jos cu informații relevante din text.

Atitudini, comportament pozitiv	Atitudini, comportament negativ
...	...

Ce am descoperit?

Întâmplarea relatată evidențiază atitudini, valori.

4. Discutați și lămuriți aspectele neînțelese din text.
Solicitați explicații de tipul: „Ce înseamnă că ...?”; „Cum adică ...?”; „Ce a vrut să spună cu ...?” ș.a.
5. Delimitează textul în fragmente.
6. Întocmește planul de idei al textului, formulând întrebări sau titluri.
7. Povestește, în scris, fragmentul în care autorul află unde este NU.
8. Formulează, într-un enunț, mesajul textului.
9. Imaginează-ți că ești fetea din text. Creează un dialog cu Hărnicia, Politețea, Prietenia.
 - Ce sentimente ai avea?
 - Cum ai încerca să te schimbi?
 - Ce argumente ar putea folosi cele trei cuvinte?
 - Ce experiențe comune ai cu fetea?

Lista cu valori

- Lucrați în echipe.
- Notați, pe o fișă, cuvinte pe care le considerați prețioase în viața omului.
- Afișați la tablă și comparați listele obținute.
- Ce cuvinte se regăsesc de cele mai multe ori? De ce?

Jurnal de lectură

- Citește volumul *Făt-Frumos când era mic*, de Octav Pancu-Iași.
- Prezintă, în fața clasei, unul dintre texte.

10. În text, cuvântul NU spune că nicăieri nu a dus-o mai bine decât la fetiță. Identifică două situații din text care să susțină afirmația.
11. La finalul textului, povestitorul spune: „l-am aruncat pe NU în călimara cu cerneală și l-am rugat pe cuvântul Paznic să-l păzească strașnic“. Transcrie motivația acestui gest.
12. Completează **cvintetul**, pornind de la informațiile oferite de textul citit.

cuvânt-cheie	Fetița
două adjective	_____ , _____
trei verbe	_____ , _____ , _____
un enunț despre cuvântul-cheie	_____ .
o concluzie, un mesaj	_____

Ce am înțeles din text?

Turnirul întrebărilor

Lucrați în echipă, organizând un concurs. Formulați cât mai multe întrebări în legătură cu textul citit, care să înceapă cu: • **Cine?** • **Ce?** • **Când?** • **Unde?** • **Cum?** • **Care?** • **De ce?**

Câștigă echipa care formulează cele mai pertinente întrebări.

Ce părere ai ...?

Consideri că, fiind doar un copil, fetița nu-i putea ajuta pe cei din jurul său? Motivează. Citește mai jos ce părere are Dana și cum o argumentează ea.

Cred că nu este prea greu să îi ajuți pe cei din jurul tău, chiar dacă ești copil.

Mai întâi, adulții nu așteaptă de la un copil să facă lucruri dificile, ci doar lucruri de care este capabil. **Spre exemplu**, fetița putea să îi deschidă ușa bunicii care venea cu sacoșa încărcată sau să o ajute pe mama să așeze masa.

Apoi, pentru adulți, a fi ajutat de propriul copil e o bucurie. **Astfel**, ei simt că au pe cine se baza la nevoie. **Așa se justifică** și încântarea mamei și a bunicii când Hărnicia și Politețea au învățat-o pe fetiță lecția.

Așadar, o mână de ajutor dată la momentul potrivit, pe măsura posibilităților tale, este bine-venită.

Ce am descoperit?

A argumenta înseamnă a motiva, a justifica. Când argumentez:

- folosesc pronumele personal „eu“ și verbe precum „cred“, „consider“, „sunt de părere că“ ș.a.;
- dau exemple concrete, utilizând termeni ca: *deoarece*, *spre exemplu* ș.a.;
- trec de la un argument la altul prin formulări de tipul: *în primul rând*, *mai întâi*, *apoi*, *în plus*;
- formulez o concluzie.

Cum realizez un afiș?

1. Observă afișul alăturat. Citește textul, apoi răspunde la întrebări.
 - a. Cine este organizatorul evenimentului?
 - b. Ce mesaj transmite textul de pe afiș?
 - c. Cui i se adresează?
 - d. Ce informații oferă despre spectacol?
2. a. Realizați o dramatizare a textului studiat. Anunțați evenimentul cu ajutorul unui afiș realizat de voi. Precizați: • numele spectacolului; • organizatorul; • data și ora, • locul desfășurării.
 - b. Expuneți afișul în holul școlii.
 - c. Notează, în **Jurnalul clasei**, evenimentul legat de dramatizarea povestirii. Precizează modul în care ați colaborat pentru realizarea spectacolului (punerea în scenă, realizarea afișului ș.a.). Scrie câteva impresii despre acest eveniment, adăugând și poze.

Trupa de teatru
„Priehindel“

a clasei a III-a
din școala noastră

vă prezintă spectacolul
MOFTUROASA

miercuri, 31 martie, ora 12,
în sala de festivități

Îți amintești?

- **Afișul** este un mesaj scris, prin care se aduce la cunoștința publicului un eveniment.
- Este un text informativ expus în spații publice.

Cum pronunț? Cum scriu corect?

1. Citește dialogul de mai jos. Observă cum sunt scrise cuvintele evidențiate.

— **Nu-l** găsesc
pe Arlechino!

— **Nu-i** purta de
grijă! E în culise.

Ce am descoperit?

• — Nu îl găsesc pe el!	• — Nu îi purta de grijă!
nu <u>îl</u> → nu- <u>l</u>	nu <u>îi</u> → nu- <u>i</u>
2 silabe 1 silabă	2 silabe 1 silabă

2. Transformă enunțurile, ca în model.

Nu îl cunosc pe băiat. → **Nu-l cunosc pe băiat.**

- Nu îl întâlnesc azi pe Andrei.
 - Nu îi întrerup când vorbesc.
 - Nu îl aștept azi pe colegul meu.
 - Nu îi vorbesc urât bunicii.
3. Completează enunțurile cu unul dintre cuvintele „nu-l“, „nu-i“.
 - „— Cu ce ... șade lui bine?“ (I.L. Caragiale, *D-l Goe...*)
 - „— Vedeți că ... duce la spânzurătoare numai așa.“ (I. Creangă, *Povestea unui om leneș*)

Joc

Întocmește o listă cu cât mai multe verbe care să exprime acțiuni specifice „Împărăției lui NU“, ca în model:

- nu *ajut*
- nu *muncesc*
- nu ...

Semnificația proverbelor

• Discutați despre înțelesul proverbelor:
Pomul se cunoaște după roade și omul după fapte.

Fapta bună este pentru om cunună.

- Identificați și alte proverbe potrivite mesajului din textul citit.

Citește textul.

„În gară, mama și Emil și-au luat rămas-bun, apoi băiatul s-a urcat în tren.

Mama a fluturat batista multă vreme după ce trenul plecase, după care s-a întors încet și a pornit spre casă.

Emil a deschis ușa unui compartiment, și-a scos șapca și a zis:

— Bună ziua! Mai este loc și pentru mine?

Era, desigur. S-a așezat. În fața lui se aflau o doamnă voinică și un domn care respira zgomotos. Alături ședea o femeie care tricota un șal. În colț, lângă geam, un domn cu pălărie citea ziarul.

Deodată, acesta a pus ziarul pe banchetă și a scos din buzunar o tabletă de ciocolată, pe care i-a întins-o băiatului, zicând:

— N-ai poftă de așa ceva, băiete?

— Vă mulțumesc frumos, a răspuns Emil, luând bucata de ciocolată. Apoi și-a scos din nou șapca și s-a prezentat:

— Mă numesc Emil Tischbein.

Călătorii au zâmbit. La rândul său, domnul și-a scos pălăria și a zis:

— Îmi pare bine! Pe mine mă cheamă Gründeis.

Doamna cea voinică a întrebat:

— Nu-l cunoști pe comerciantul Kurzhals?

— Ba da, sigur, a răspuns Emil. Îl cunoașteți?

— Desigur, a adăugat doamna. Să-i transmii salutări din partea doamnei Jakob.

Emil a încuviințat, în timp ce doamna a zis:

— Copiii politicoși ca tine sunt foarte rari azi!“

(după Erich Kästner, *Emil și detectivii*)

1. Indică varianta corectă de răspuns.

- În enunțul „— **Nu-l** cunoști pe comerciantul Kurzhals?“, cuvântul evidențiat reprezintă:

- a. două cuvinte rostite în două silabe;
- b. un singur cuvânt;
- c. două cuvinte rostite în aceeași silabă, unite prin cratimă.

- Seria care completează corect enunțul „Meciul s-a terminat cu rezultat ..., dar ... o problemă pentru echipă. În schimb, ... recunosc pe principalul marcator.“ este:

- a. nu-l; nu-i; nu-l;
- b. nul; nu-i; nu-l;
- c. nu-i; nul; nu-l.

- Forma negativă a răspunsului la întrebarea „E vreun loc și pentru mine?“ este:

- a. Este un loc liber!
- b. Nu-i niciun loc liber.
- c. Nu știu.

2. Călătoria îi spune lui Emil: „— Copiii politicoși ca tine sunt foarte rari azi!“. Argumentează această trăsătură a băiatului, prezentând trei situații din text.

3. Imaginează-ți că Emil călătorește la Berlin, pentru a lua parte la un spectacol. Realizează un afiș potrivit evenimentului.

4. Redactează o compunere cu titlul „În tren“, în care să relatezi o întâmplare din viața ta, pornind de la planul de mai jos.

Introducere: • Când și unde ai călătorit?

• Cine sunt cei care te-au însoțit?

Cuprins: • Cât de lungă a fost călătoria?

• Ce s-a întâmplat? • Cum ai acționat? De ce? • Cum s-a rezolvat situația?

Încheiere: Ce stări/emoții ai trăit?

Citește textul, apoi rezolvă cerințele.

„Într-o frumoasă după-amiază, după ce veniseră de la bunica, unde stătuseră toată vara, Tommy și Annika nu știau că-i așteaptă o surpriză: alături de ei se mutase o fetiță cu părul roșu ca morcovul, strâns în două codițe împletite, care stau țepene în sus, cu nasul plin de pistrui și o gură până la urechi. Era chiar Pippi Șosețica.

După ce au făcut cunoștință, iar Pippi l-a prezentat pe Musiu Nilsson, maimuțoiul ei cu pălărie, aceasta zise:

— Ce-ar fi să veniți la mine, la micul dejun?

— Super, nu-i nicio problemă, răspunse

Tommy.

Pippi intră în bucătărie și puse cu dibăcie două ouă într-o cratiță. Separă cu îndemânare cojile de ou, apoi începu să amestece aluatul pentru clătite. În cele din urmă, încinse tigaia pe aragaz și vărsă din aluat. Când clătita se rumeni pe o parte, o aruncă în aer, unde se întoarce cu susul în jos, apoi o prinse cu tigaia și o așeză pe foc.

— Mâncați! Repede până nu se răcește! strigă Pippi când clătita, fu gata.

Tommy și Annika înfulecară clătita, ce li se păru gustoasă.

Apoi, Pippi îi pofti în salon, unde dintr-un scrin mare scoase comorile ei, obiecte cumpărate în călătoriile ei peste mări și țări. Pippi îi dădu lui Tommy un pumnal cu mâner de sidef, iar Annikăi o cutiuță cu capac împodobit cu scoici.

Spre seară s-au despărțit, promițându-și că se vor revedea.“

(după Astrid Lindgren, *Pippi Șosețica*)

1. Selectează DA sau NU.

- Ideea principală a textului formulată sub formă de titlu ar putea fi „În vizită“. DA/NU
- În enunțul „Nul pot primi, pentru că e pumnalul tău“, toate cuvintele sunt scrise corect. DA/NU
- A argumenta înseamnă a motiva. DA/NU

2. Formulează câte un enunț cu expresiile:

- nu-l recunosc; • nu-i bine; • nu-i răspund.

3. Argumentează afirmația „Pippi era foarte pricepută în bucătărie“. Nu uita:

- să formulezi părerea din perspectiva ta;
- să folosești cuvinte precum: *cred, consider*;
- să introduci argumente prin formule ca: *în primul rând, în același timp, apoi ș.a.*
- să înlănțui situațiile prin termeni precum: *ca, să, dacă*.

4. Imaginează-ți o activitate practică pe care să o intitulezi „Cea mai bună prăjitură“. Realizează un afiș potrivit.

5. Redactează o compunere cu titlul „Mic dejun în familie“, pornind de la planul dat.

Introducere (I): • Când și unde se petrece întâmplarea? • Cine participă?

Cuprins (C): • Ce se pregătește? • Cine ajută la preparare? • Cum se așază masa? • Ce discută mesenii? • Cum sunt apreciate preparatele?

Încheiere (Î): Cum te-ai simțit la micul dejun?

Mă pot aprecia și singur.
Grilă de autoevaluare

	1	2	3	4	5
S	.	.	..	nume eveniment	I
B	..	..	...	nume eveniment, organizator, dată	I; Î.
FB	...	...		nume eveniment, organizator, dată, loc, prezentare	I; C; Î.

Lectura din prelungiri. Citește primul fragment al textului *Un mic ajutor*, după Cleopatra Lorințiu și completează tabelul dat.

- ① „Cu servieta în mâna dreaptă și cu vioara în stânga, merg la școală. Recapitulez în gând cărțile și caietele pe care mi le-am pus în grabă, apoi temele. La matematică am o mică nesiguranță la o problemă cu apă și robinete...”

<i>Ce crezi că se va întâmpla?</i>	<i>Ce indicii ai?</i>
Fata va fi ascultată la matematică.	Ea spune că ...

- ② „Am ajuns în dreptul chioșcului. Apar Dodi și Sandu, colegii mei.
— Ți-e greu? Întrebă Sandu. Hai că te ajutam noi!
Zis și făcut. Un mic ajutor e bun la nevoie. Mă gândesc că a fost doar o întâmplare când m-au trântit astă-iarnă în zăpadă sau când mi-au strigat «tocilară».
Merg și problema cu bazinele mi-a ieșit în minte.”

<i>Ce s-a întâmplat, de fapt?</i>	...
-----------------------------------	-----

Ce observi? Există asemănări între ceea ce ai crezut tu că se va întâmpla și ce s-a întâmplat? Dar deosebiri? Continuă cu al treilea fragment.

<i>Ce crezi că se va întâmpla?</i>	<i>Ce indicii ai?</i>
...	...

- ③ „La școală, la matematică mă scoate la tablă. Problema cu bazinele. Ghinion! Nu mă descurc grozav! Dau să scot carnetul de note din servietă, când, din despărțirea de vinilin, sare o broscuță. Doamna țipă, clasa hohotește, eu plâng. Doar în ultima bancă, Dodi și Sandu stau smeriți, uitându-se pe fereastră.”

<i>Ce s-a întâmplat, de fapt?</i>	...
-----------------------------------	-----

Lucrăm! Ce părere ai?

- Există asemănări între predicțiile tale și faptele din text? Dar diferențe? De ce?
- Existau indicii că fata va fi ascultată la matematică? Dar că nu se va descurca foarte bine? Justifică.
- Dodi și Sandu au ajutat-o pe fată? Găsește un argument pro și unul contra.

Autoevaluare

La sfârșitul acestei unități de învățare, apreciază cum ai reușit să parcurgi activitățile, completând enunțurile următorului chestionar.

- Am învățat despre ...
- Prin activitățile parcurse, am descoperit ...
- Cel mai dificil mi s-a părut ...
- Cel mai bine m-am descurcat la ...
- Aș putea progresa dacă ...
- Cred că activitatea mea ar putea fi apreciată ca fiind ...

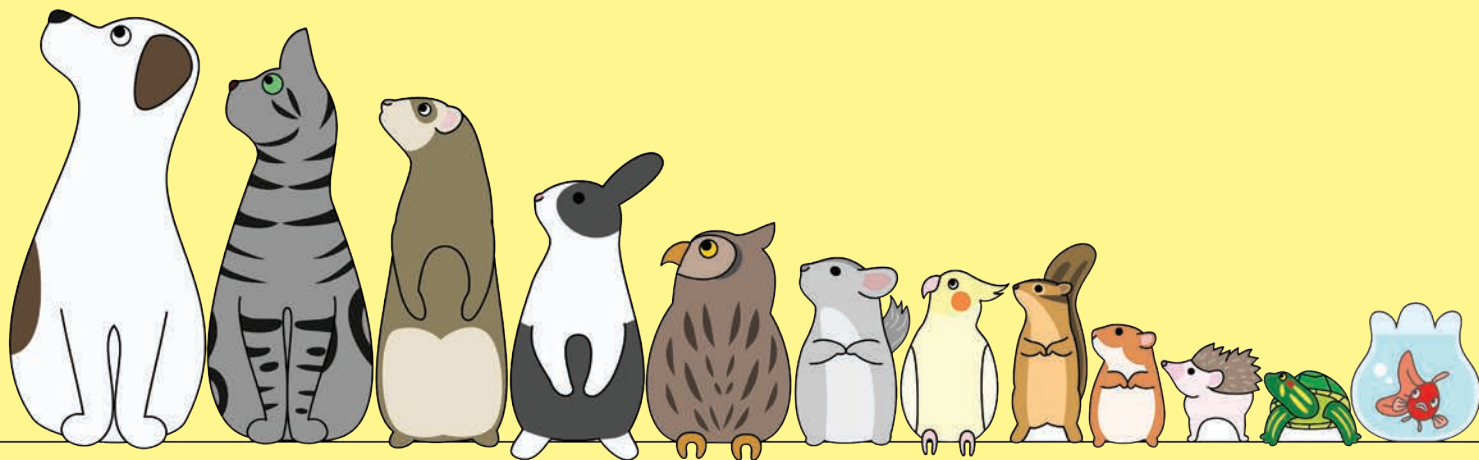
Unitatea tematică

10

Ce prieteni necuvântători am?

Ce vom studia împreună?

- cum realizăm un proiect lucrând individual;
- cum relatăm o întâmplare vizionată/audiată/citită;
- cum ortografiem unele cuvinte (*n-am, n-ai, n-au; nicio/niciun; odată/o dată*);
- cum redactăm o carte poștală.

Tomi

după Adrian Oprescu

Îți amintești?

- Participarea povestitorului în calitate de personaj la faptele relatate transmite cititorului emoții, trăiri deosebite.
- Întâmplările prezentate într-un text pun în lumină relația dintre două sau mai multe personaje.

Ce înseamnă ...?

disproporționat: lipsit de măsura cuvenită, de dimensiunile cuvenite

hățiș: desigur greu de străbătut, format din arbuști, tufișuri

a întezi: a crește în intensitate

Într-o zi de primăvară, tata s-a întors acasă ținând în brațe un cățel. Mare bucurie! Mic, prietenos și cu aspect de pui de lup. Avea etichete **disproporționate** față de restul corpului acoperit cu o nuanță care se închidea pe spinare. Îl chema Tomi.

Ne jucam cu el pe rând sau toți odată. Era iute în mișcări și ne observa toate mișcărilor cu mare atenție. Cel mai surprinzător era jocul urechilor: ba amândouă îndreptate în față, ba amândouă în lături.

Îl învățasem să se joace, să intre în cușca lui, să mănânce.

Când a venit vara, am început plimbările: eu cu bicicleta, el urmându-mă. Într-o zi, am plecat împreună cu fratele meu la unchiul Trică, străbătând mai multe sate.

Curtea prin care se intra spre moara unchiului avea un grajd pentru vaci și cai, un garaj pentru o mașină și o magazie de grâne. Când am zăbovit aici, unchiul Trică a prins mare drag de Tomi, cerându-ne să i-l dăm lui. Ba chiar a început să negocieze cu noi. Cum Tomi era un membru al familiei, nici nu putea fi vorba despre așa ceva.

Când să plecăm, Tomi dispăruse. Parcă intrase în pământ. Am strigat după el de mai multe ori, fără niciun rezultat. Știam că îi plăcea să hoinărească, dar nu mă părăsise niciodată când plecam la drum. Nu-mi venea să cred. Semăna oarecum a trădare din partea lui. Nu veniserăm oare împreună? Nu s-ar fi convenit să plecăm tot așa? Pedalam amărât și fără tragere de inimă. Am luat-o pe șosea, în căutarea lui, ocolind unele sate. Dacă îl găseam acasă, nu l-aș fi iertat. L-aș fi socotit tot restul vieții un trădător.

Ajunghând la marginea orașului, mi s-a părut că aud lătratul grav al

lui Tomi. M-am oprit, dar nu se mai auzea nimic.

— Ni s-a părut, a zis fratele meu.

— Să mai așteptăm totuși puțin, am răspuns eu, simțind cum îmi crește inima.

Apoi lătratul a reapărut, venind tot mai aproape. Nu mai era nicio îndoială. Era Tomi, care ne ajunsese din urmă. L-am văzut alergând direct peste câmp, strecurându-se printre arbuști și sărind peste **hățișuri**. Când ne-a văzut, și-a **înțețit** alergarea. N-am văzut niciodată ceva mai frumos! A venit lângă noi și s-a așezat. Era istovit. L-am mângâiat și apoi am plecat pedalând încet. Când am ajuns acasă, a băut apă de nu se mai oprea. N-a vrut să mănânce. A intrat în cușcă și s-a culcat.

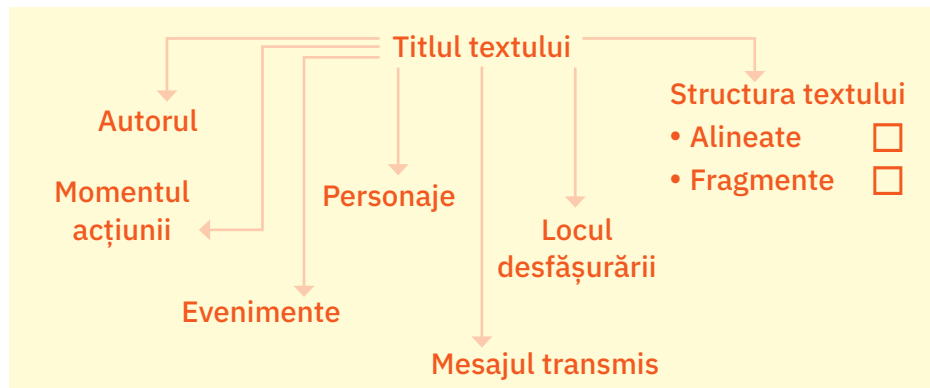
Mai târziu am aflat că Tomi rămăsese blocat într-o încăpăre, la moară. Scheunase și lătrase ca să-l auzim. La un timp după plecarea noastră, a țâșnit prin fereastră și dus a fost.

Cum citesc? Cum explorez un text?

1. Citește textul în șoaptă, apoi cu voce tare.
2. Citiți, în perechi, alternativ, câte un alineat.
3. Transcrie dialogul dintre cei doi frați.
4. Delimitează textul în fragmente.
5. Întocmiți, în perechi, planul simplu de idei al textului.
6. Povestește oral, apoi în scris, fragmentul din care înțelegem că Tomi a devenit un membru al familiei. Folosește enunțuri care să înceapă cu termenii: *mai întâi, apoi, în cele din urmă*. Corectați-vă în perechi. Revizuiți povestirile pe baza observațiilor primite.
7. Integrează, în enunțuri proprii, cuvintele explicate la rubrica „Ce înseamnă ...?”.
8. **Ce părere ai?** Cum și-a arătat Tomi atașamentul față de stăpân? Explică.

Ce am înțeles din text?

1. Completează, pe o fișă, o **hartă a textului**, asemănătoare celei date.

Poți să exprimi o emoție?

Exprimă prima reacție pe care ți-a produs-o citirea textului, completând enunțurile:
Dacă aș fi ..., m-aș simți ...

Joc

Întrebare/Răspuns. Lucrați în perechi. Formulați, pe rând, câte o întrebare în legătură cu textul citit. Partenerul va răspunde la această întrebare. Notați, în caiet, toate întrebările formulate.

Jurnal de lectură

- Dacă vrei să afli mai multe despre relația dintre om și animalele de companie, citește volumul *Tomi. O poveste*, de Adrian Oprescu.
- Selectează, pe o fișă, momentele care te-au impresionat cel mai mult.

2. În text, povestitorul spune că Tomi era un membru al familiei. Selectează două situații/enunțuri care dovedesc acest lucru.
3. Transcrie doar varianta corectă de răspuns. Argumentează răspunsurile cu câte un exemplu din text.
 - Încă de când a fost adus acasă, Tomi a devenit:
 - a. o sarcină dificilă; c. o mare bucurie;
 - b. o obligație; d. o povară.
 - Tomi a învățat repede:
 - a. să latre; c. să apere curtea;
 - b. să sperie trecătorii; d. să se joace, să intre în cușcă, să mănânce.
 - După ce a reușit să se elibereze din camera de la moară, Tomi se simțea:
 - a. supărat; b. abandonat; c. speriat; d. obosit.
4. Ai aflat din text cum era Tomi. Tu ce crezi despre el? Dacă ai fi stăpânul lui, în ce activități l-ai implica?
5. Povestitorul spune despre regăsirea lui Tomi:
„N-am văzut niciodată ceva mai frumos!”
 - Tu ce părere ai?
 - Precizează cel puțin un motiv pentru care autorul a făcut această afirmație.

PROIECT (individual) – Prietenul meu necuvântător

Portofoliu

- Desenează-l pe Tomi așa cum ți-l imaginezi tu.
- Utilizează și informațiile pe care ți le oferă textul citit.

Activitate practică

- Extindeți activitatea propusă într-un proiect de voluntariat desfășurat în comunitatea în care trăiți.
- Desfășurați activități de îngrijire/protejare a unor animale din adăposturi sau din mediul apropiat.
- Relatați, în **Jurnalul clasei**, activitățile în care sunteți implicați.

Ce voi face?

- O cărticică/un album în care prezint un prieten necuvântător.

De ce voi face?

- Pentru a arăta că am progresat, fiind capabil să lucrez la un proiect după un plan de lucru.
- Pentru a pune în practică cunoștințe dobândite la alte discipline.

Cum voi face?

1. Selectez, din **Jurnalul de lectură**, fragmente care prezintă aspecte din viața necuvântătoarelor.
2. Caut sau realizez ilustrații potrivite.
3. Realizez cărticica/albumul (file, coperte, cotor).
 - Prezentați proiectul, apoi organizați o expoziție.

Cum te vei aprecia?

• M-am descurcat bine la	• Aș putea îmbunătăți
• Cel mai mult mi-a plăcut să	• Apreciez produsul ca fiind

Cum relatez o întâmplare?

- ▶ 1. Vizionează filmul despre animale, apoi răspunde la cerințe.
 - a. Notează-ți aspecte importante pe care le-ai observat (alcătuirea corpului, mediu de viață, mod de a se hrăni, de a relaționa ș.a.).
 - b. Structurează un plan de idei, ordonând aspectele ilustrate anterior.
 - c. Dezvoltă enunțurile din plan cu informații suplimentare interesante.
 - d. Înlănțuiește enunțurile într-o relatare care să prezinte informațiile audiate/vizionate, în ordinea firească a apariției acestora în materialul prezentat.
2. Dacă ai un animal de companie, povestește despre relația voastră. Dacă nu ai, dar ți-ai dori unul, imaginează-ți cum ar fi timpul petrecut împreună.

Vizionăm, învățăm

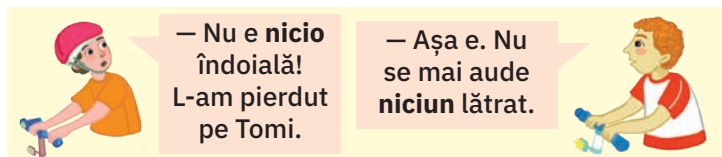
- Vizionați, în clasă, o secvență nesubtitrată sau fără sonor dintr-un film, desen animat sau clip despre câini, pisici sau alte animale de companie.
- Relatați secvența, valorificând elementele de comunicare nonverbală folosite de personaje.

Sfaturi pentru reușită

- Descrie prietenul necuvântător.
- Povestește momente petrecute împreună.
- Exprimă-ți trăirile, emoțiile.
- Ordonează întâmplările.
- Folosește un limbaj expresiv.

Cum pronunț? Cum scriu corect?

1. Observă scrierea cuvintelor evidențiate în replicile rostite de personaje.

- a. Cum sunt scrise cuvintele evidențiate?
- b. Ce denumesc cuvintele în fața cărora sunt așezate acestea?

Ce am descoperit?

Scriem legat „niciun“/„nicio“ atunci când dorim să indicăm inexistența ființei, a obiectului sau a fenomenului desemnat de substantivul pe care aceste cuvinte îl determină.

- ▶ 2. Scrie unul dintre cuvintele „nicio“/„niciun“ în locul spațiilor punctate.

... fată	... unchi	... zi	... carte	... ploaie	... membru
... câine	... familie	... nor	... masă	... cuvânt	... bicicletă
3. Transformă propozițiile, ca în model.

— Ai un măr?	— Ai un creion?	— Ai o pară?
— N-am niciun măr.	— Aveți un câine?	— Aveți o carte?

Povestea melcului fără casă

după Adina Popescu

Îți amintești?

- Între text și ilustrația care îl însoțește există o strânsă legătură.
- În unele texte, ilustrația oferă informații despre locul faptelor și despre personajele care participă la întâmplare.

Ce înseamnă ...?

reflex: (aici) sclipire, strălucire

sidefii: alb lucios, strălucitor

comunitate: grup

ascensiune: (aici) urcuș

a cugeta: a gândi, a reflecta

Se povestește că a fost odată un melc fără casă. După cum știți deja, fiecare melc își are cochilia lui, cu **reflexe sidefii** în lumina soarelui, fiind o făptură care își cară mereu căsuța în spinare.

Dar melcul poveștii noastre, căruia i se spunea Bobiță, de la bobitele de rouă în care își oglindea cornițele în fiecare dimineață, se născuse fără cochilie. Se simțea golaș și îi venea să plângă, dar nu pentru că și-ar fi dorit cu adevărat o casă, ci pentru că frații lui melci râdeau de el și nu voiau să-l primească în Marea Comunitate a Melcilor. Chiar șeful acestei **comunități** i-a zis odată la o întrunire:

— Bobiță, tu ești un melc foarte inteligent! Ai calități de conducător! Dacă ai avea cochilie, ai putea ajunge, într-o zi, să domnești peste toți melcii din livadă! Dar așa...

Bobiță s-a gândit îndelung la vorbele melcului bătrân și a plecat în lume ca să-și găsească o căsuță pe care să o care în spinare.

Mai întâi s-a cățărat pe trunchiul celui mai înalt măr din livadă. Pe la jumătatea **ascensiunii** sale a dat peste un cuib de păsări. Era făcut din paie și nuiel și nu părea o căsuță prea solidă.

A continuat să se cațere pe trunchi, până când a ajuns la scorbură veveriței. Bobiță s-a strecurat în scorbură, ca să-și dea seama cât de confortabilă era locuința. I s-a părut destul de întunecoasă, dar încăpătoare și călduroasă. Tocmai când se hotărâse să tragă un pui de somn, se pomeni cu veverița.

— Ai venit să-mi furi alunele și nucile, nu-i așa? strigă ea.

— Nu, am vrut doar să văd cum arată casa, a zis speriat melcul.

— Nu-i de vânzare! Ești un hoț! țipă veverița.

Bobiță n-a mai stat pe gânduri și a ieșit în grabă, rostogolindu-se în aer de la mare înălțime. Noroc că a aterizat pe un mușuroi de cârțiță, așa că n-a pățit nimic. În schimb, l-a deranjat pe domnul Cârțiță.

— Cine-i? Cine-i? întrebă acesta încă o dată.

— Nu vă temeți, domnule Cârțiță! Sunt eu, Bobiță, melcul din livadă. Îmi caut o casă.

— Dacă vrei, poți s-o vizitezi pe a mea! l-a invitat el.

Bobiță a primit bucuros invitația și a apreciat casa, deși i se părea cam rece și neprimitoare.

— Oh! Ce folos că am o casă, dacă nu am vedere! Nu pot vedea lumina soarelui, nici iarba cea verde sau florile..., zise domnul Cârțiță amărât.

Atunci, Bobiță a decis să se întoarcă în livadă, **cugetând**: „Poți să ai o sută de case, dar dacă n-ai dragoste, dacă nu știi să primești oaspeți sau dacă nu poți vedea frumusețea naturii, tot degeaba! Nu poți fi fericit!“ Și a continuat să trăiască fără cochilie și fără să-și mai dorească vreuna.

Cum citesc? Cum explorez un text?

1. Citește textul în gând, apoi cu voce tare.
2. Citește: • enunțul care exprimă motivul călătoriei lui Bobiță;
• dialogul dintre melc și veveriță;
• fragmentul care prezintă decizia melcului în urma călătoriei făcute.
3. Citiți fiecare, în lanț, câte un enunț al textului.

Ce am descoperit?

Uneori, în textele literare, calitățile sau defectele omenești sunt puse pe seama necuvântătoarelor.

4. Citiți textul pe roluri.
5. Transcrie alineatul care cuprinde cuvintele rostite de melcul bătrân.
6. Povestește oral, apoi în scris, conținutul textului.
7. Numește două motive pentru care Bobiță voia să aibă o casă.
8. Bobiță a întâlnit mai multe viețuitoare. Enumeră-le.
9. **Ce părere ai?** Era justificată dorința lui Bobiță? Argumentează.
10. Identifică învățătura desprinsă din text. Numește un alt text care transmite același mesaj.
11. Imaginează-ți ce s-ar fi întâmplat dacă Bobiță nu l-ar fi întâlnit pe domnul Cârțiță.
 - Pe unde ar mai fi umblat?
 - Ce experiențe ar mai fi avut el?
 - Crezi că și-ar fi găsit o casă? Cum?

Joc

• Creioane colorate.

Fiecare elev va avea pe bancă creioane colorate.

• Caută informații în text și notează-le folosind culoarea indicată mai jos:

- dorința lui Bobiță;
- supărarea domnului Cârțiță;
- sfatul melcului bătrân;
- părerea lui Bobiță despre locuințele vizitate;
- concluzia lui Bobiță.

Jurnal de lectură

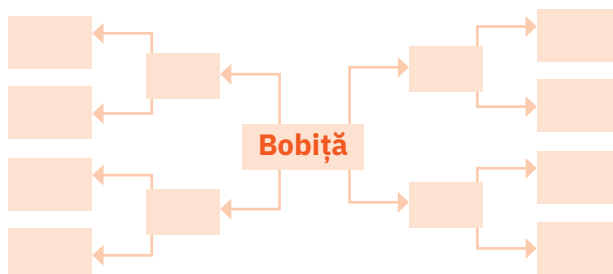
• Dacă vrei să cunoști mai multe aspecte din viața necuvântătoarelor, citește cartea *Miriapodul hoinar și alte povești*, de Adina Popescu.

• Realizează un desen în care să ilustrezi personajul preferat.

✓ Redactarea unei cărți poștale

12. Completează **ciorchinele** alăturat cu însușiri pe care le-a dovedit Bobiță și cu situațiile din care ai dedus aceste însușiri.
13. Redactează un text alcătuit din 5 – 7 enunțuri, în care să arăți ce ai învățat din aventurile lui Bobiță. Corectați-vă în perechi, după criteriile de mai jos. Revizuiți apoi textul, ținând cont de observații.

Criterii	Da	Nu	Parțial
• Prezentarea situațiilor			
• Evidențierea unor norme de comportament			
• Identificarea învățăturii/mesajului			
• Înlănțuirea ideilor			
• Respectarea normelor redactării			

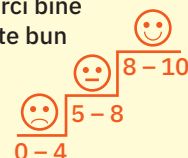
Tu unde te afli pe scară?

Da → 2 p. Nu → 0 p. Parțial → 1 p.

0 – 4: mai ai de exersat

5 – 8: te descurci bine

8 – 10: ești foarte bun

Ce am înțeles din text?

Formulează întrebări pe baza textului citit, cu ajutorul cuvintelor:

• Cine? • Ce? • Când? • Unde? • Cum? • De ce?

Cum redactez o carte poștală?

- Observă imaginea a.
 - Ce reprezintă această imagine?
 - Unde se află Bobiță?
- Citește și observă imaginea b.
 - Cine transmite mesajul?
 - Cui îi este transmis?
 - De unde este trimis?
 - Ce cuprinde mesajul?
 - Ce formulă de adresare a folosit Bobiță?
 - Dar de încheiere?

Ce am descoperit?

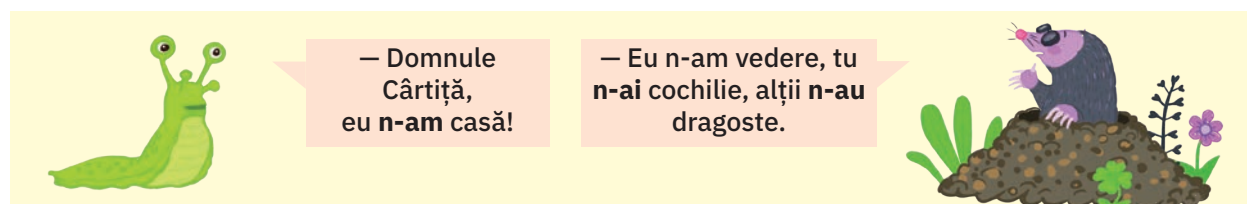
- Cartea poștală ilustrată sau vederea este folosită pentru a transmite mesaje scrise unor persoane cunoscute, aflate la distanță.
- Aceasta se trimite prin poștă, după aplicarea unui timbru.

3. Realizați, în echipă, o carte poștală, urmând pașii dați.

- Decupați imagini din reviste sau selectați o fotografie care să înfățișeze un peisaj, un obiect sau o ființă etc.
- Aplicați aceste imagini, prin lipire, pe un carton colorat.
- Completați partea destinată mesajului și adresei.
- Organizați o expoziție cu aceste cărți poștale. Alegeți trei dintre cele mai frumoase lucrări.

Cum pronunț? Cum scriu corect?

1. Observă imaginea de mai jos. Citește enunțurile rostite de personaje.

Ce am descoperit?

• Nu am casă.

2 silabe

• N-am casă.

1 silabă

• Nu au dragoste.

2 silabe

• N-au dragoste.

1 silabă

• Nu ai cochilie.

2 silabe

• N-ai cochilie.

1 silabă

2. Transformă enunțurile de mai jos, după model.

Nu am aflat despre această întâmplare. → N-am aflat despre această întâmplare.

• Nu ai un caiet dictando? • Nu are rezervă pentru stilou. • Nu avem timp de pierdut.

3. Citește enunțurile date. Observă scrierea cuvintelor evidențiate.

• Era odată un melc fără cochilie.

• Domnul Cârtiță a strigat încă o dată.

a. Înlocuiește cuvântul marcat în primul enunț cu termenul „demult” sau „cândva”.

b. Adaugă celui de-al doilea enunț cuvintele „de două ori”, „de mai multe ori”. Ce observi?

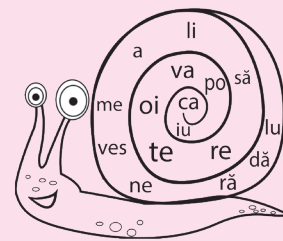
Ce am descoperit?

• Scriem „odată” atunci când acest cuvânt are înțelesul de „cândva”, „demult”.

• Se scrie „o dată” atunci când dorim să exprimăm de câte ori se repetă o acțiune.

Joc

Melcul. Formează cât mai multe cuvinte, folosind silabele date.

4. Completează spațiile punctate cu „odată” și „o dată”.

- Era ... o veveriță harnică.
- Ciocănitorea a bătut ..., de două ori în trunchiul copacului.
- Am fost în vizită la domnul Cârtiță doar ...

Citește textul.

„Într-o zi pe când lucram
În grădină, pe sub geam,
Îngrijind un trandafir,
Văd că intră-un musafir;
Era mic c-abia-l vedeai,
Dar cu mustăți ditamai;
Încăpea printre uluci,
Dar avea blănița-n dungă
Și-ntr-un capăt, dintr-o dungă
Îi creștea o coadă lungă;
Era numai cât o floare,
Dar avea patru picioare;
Ochii-albaștri îi clipeau
Și știa să zică «miau».
Ba să vezi și să te bucuri –
Sărea-n aer după fluturi
Și știa chiar să se joace
Cu câteva ghemotoace.
Oare ce-ați fi făcut voi
Cu-acest musafir de soi?
Eu oaspele important
L-am tratat cu lapte cald;
Ca să-l conving să rămână,
I-am dat și-un pic de smântână;
Și, pentru că era mic,
L-am botezat Arpagic.”
(Ana Blandiana, *Într-o zi pe când lucram*)

Vocabular. Identificați, în perechi, cuvintele al căror înțeles nu îl cunoașteți. Explicați înțelesul acestora prin mijloace verbale și nonverbale. Vă puteți verifica apoi cu ajutorul dicționarului.

1. Lucrați împărțiți în patru echipe. Completați **cadraneele**, fiecare echipă câte unul, folosind informații din text.

Precizează locul și momentul desfășurării întâmplării.	Realizează un desen care să-l înfățișeze pe Arpagic, după descrierea din text.
Răspunde la întrebarea adresată în text.	Dă un alt nume pisoiului. Motivează alegerea făcută.

2. Recitește textul. Relatează întâmplarea citită. Nu uita:
 - să respecti succesiunea evenimentelor: Când? Unde? Cine participă la întâmplare?
 - să formulezi clar și corect enunțurile;
 - să respecti normele redactării.
3. Completează enunțurile de mai jos cu „odată” și „o dată”.
 - ... a apărut în grădină un motan.
 - L-am poftit la masă încă
 - Era ... o doamnă care avea o grădină parfumată.
4. Imaginează-ți că pisoiul Arpagic pleacă să exploreze vecinătățile. Redactează o carte poștală pe care i-o trimite el noii sale stăpâne. Vei reuși dacă:
 - notezi data și locul unde este scrisă cartea poștală;
 - identifici o formulă de adresare și o formulă de încheiere;
 - formulezi clar și corect mesajul;
 - completezi corect numele și adresa destinatarului.

Citește textul, apoi rezolvă cerințele.

„Într-o iarnă geroasă, aproape de Anul Nou, un câine șchiop, foarte slab și trist, se târa de colo-colo, așteptând ca cineva să îi întindă o coajă de pâine. Unul dintre picioarele din spate fusese lovit, iar câinele îl ținea în sus. Tremura de foame și de frig.

Deodată, pe strada pustie, se deschise o poartă de fier și se auzi un glas timid de fetiță:

— Cuțu, cuțu! Și îi întinse un os.

După o nouă chemare, speriat, câinele a intrat în curte. Fetița îi aduse și lapte cald pe care câinele îl lipăi repede. L-a dus în casă unde îi făcu un culcuș dintr-un palton vechi, îl mângâie și îl alintă, îl hrăni, iar câinele s-a întremat cu iuțeală.

Fetița l-a botezat Feta și au devenit prieteni nedespărțiți.

În toamnă, Feta avea blana frumoasă, iar trupul i se îngrășase. Piciorul se vindecase și începu să calce pe el.

După un răstimp, a lătrat pentru prima dată, arătând că apără casa pe care o socotea acum ca fiind și a lui. A încetat să-și mai ascundă mâncarea la rădăcina uriașă a copacului din curte, înțelegând că fusese adoptat definitiv și că nu va mai trebui să-și facă provizii. Se liniștise și redescoperise și datul din coadă.

Acum e mare, puternic și vesel. Păzește casa, lătrând vijelios ca să bage în sperieți pe oricine s-ar apropia cu gânduri rele.

Într-o zi, fetița a agățat de poartă o tăbliță pe care scria: «NU INTRAȚI – CÂINE FOARTE BUN!»

(după Silvia Kerim, *Tăblița*)

1. Relatează întâmplarea citită în 6 – 9 enunțuri. Vei reuși dacă:

- vei înlănțui enunțurile potrivit succesiunii evenimentelor;
- vei formula clar și corect;
- vei respecta normele redactării.

2. Completează enunțurile, folosind cuvintele „nicio“, „niciun“, „odată“, „n-am“, „n-ai“.

- Fetița nu avusese până atunci ... pisică și ... câine.
- Întâmplarea s-a petrecut ..., într-o iarnă geroasă.
- Tu ... creion, iar eu ... carte.

3. Imaginează-ți că ești fetița din întâmplarea citită. Pleci la țară, la bunici. Redactează o carte poștală pe care o trimiți familiei. Nu uita:

- să precizezi data și locul unde te afli;
- să redactezi mesajul;
- să completezi datele destinatarului.

Mă pot aprecia și singur.
Grilă de autoevaluare

	1	2	3
S	1 – 3 enunțuri	•	•
B	4 – 6 enunțuri	••	••
FB	7 – 9 enunțuri	•••	•••

Citește fragmentul, apoi rezolvă cerințele.

„Dominic era un câine plin de viață și zglobiu, gata oricând de acțiune.

Într-o zi, simțindu-se plictisit, a decis că în cartierul lui se întâmplă prea puține lucruri pentru setea lui de aventură. Așa că a împachetat câteva lucruri pe care le-a pus într-o bocceluță, a încuiat ușa locuinței, lăsând un anunț pe ușă, bătut într-un cui: «Dragi prieteni, plec în grabă ca să văd lumea largă, așa că n-am timp să-mi iau rămas-bun de la fiecare. Vă îmbrățișez pe toți, Dominic».

A apucat-o pe drumul care mergea spre est ca să poată da binețe răsăritului.

A doua zi, ajungând la o răscruce, n-avea nicio idee încotro s-o apuce. A dat cu banul și s-a îndreptat spre drumul care cotea spre dreapta. La un moment dat, i-a ieșit în cale o vrăjitoare-crocodil.

— Bună dimineața! S-avem cu toții o zi minunată! zise Dominic, în stilu-i caracteristic.

— Bună dimineața și ție! răspunse vrăjitoarea. Ai idee încotro mergi?

— Nu, râse el. Merg oriunde mă duce soarta. Totuși, aș vrea să am parte de aventură.

— Atunci ia-o spre stânga și crede-mă că n-o să regreti, căci vei avea parte de lucruri incredibile.

Dominic apucă pe drumul care se deschidea într-o pădure umbroasă cu copaci înalți și solemni, printre frunzele cărora licărea o lumină verzuie.“

(după William Steig, *Dominic*)

Lectură creativă. Lucrați în echipe, fiecare echipă rezolvând una dintre sarcinile de mai jos.

1. Realizați o bandă desenată care să redea succesiunea evenimentelor prezentate în text.
2. Ilustrați, prin gesturi și mimică, călătoria lui Dominic.
3. Compuneți o scurtă melodie și versuri potrivite felului de a fi al protagonistului.
4. Realizați, prin tehnica colajului, o carte poștală pe care Dominic ar putea-o trimite prietenilor. Scrieți un mesaj.
5. Imaginați-vă întâmplări pe „drumul aventurii“. Creați o povestire prin care să le ilustrați.

Prezentați pe rând, în fața clasei, produsul activității voastre. La final, evaluați activitatea fiecărei echipe, folosind jetoane colorate, după următorul cod:

● nesatisfăcătoare ● satisfăcătoare ● bună ● foarte bună ● excelentă

Autoevaluare

La sfârșitul acestei unități de învățare, apreciază cum reușești să realizezi sarcinile date.

Criterii	deloc	uneori	destul de des	de multe ori	mereu
• Pot relata o întâmplare citită/vizionată/audiată.					
• Știu să redactez o carte poștală.					
• Folosesc corect în enunțuri cuvintele „odată/o dată; nicio/niciun; n-am/n-ai/n-au“.					
• Apreciez atitudini/comportamente ale oamenilor față de necuvântătoare, argumentându-mi părerea.					

Unitatea tematică

11

Cine vine odată cu vara?

Recapitulare finală

- ce este textul/textul literar/textul narativ/textul în versuri;
- ce exprimă și cum își modifică forma unele cuvinte;
- cum oferim/solicităm informații;
- cum prezentăm o persoană/o carte/o activitate;
- cum descriem o ființă/un obiect;
- cum relatăm o întâmplare;
- cum redactăm un mesaj/un text.

Pădurea fermecată

după Enid Blyton

Au fost odată trei copii, pe nume Joe, Beth și Frannie. Aceștia își petrecuseră toată viața la oraș, însă acum tatăl lor primise o nouă slujbă la țară, așa că trebuiau să se mute cu toții cât mai iute cu putință.

— Ce minunat trebuie să fie la țară! zise Joe. O să învăț totul despre animale!

— Iar eu voi culege câte flori îmi doresc! adăugă Beth.

— Eu voi avea o grădină doar pentru mine, spuse Frannie.

Când sosi ziua mutării, copiii erau nemaipomenit de încântați. Ajunseră seara și erau așa de obosiți, încât nu au băut decât o cană cu lapte, au mâncat niște pâine prăjită și s-au vârat în pat.

Ce bucurie să te trezești dimineața cu soarele strălucind prin ferestruici! Într-o clipă erau în grădină, zburdând prin iarba înaltă și mirosind trandafirii. După ce mâncară, au dat o mână de ajutor pentru a rândui casa, apoi au ieșit la plimbare, dincolo de porțile albe, pe uliță.

Cercetară toate cotloanele din împrejurimi. Străbătură voioși pajiștea cu trifoi, inundată de albine. Se bălăciră într-un pârau care susura singuratic sub sălcii, în lumina soarelui.

Și, deodată, se treziră la marginea pădurii pe care tatăl lor o numise „Pădurea fermecată”. În fața lor se înălțau copacii pe care îi auzeau vorbind limba lor stranie: „Fâș! Fâș! Fâș!” Câteva raze se strecurau prin frunziș, luminând puțin pământul, căci coroanele copacilor le puneau stavilă.

Într-un luminiș cu iarbă moale, Frannie căscă ochii văzând cum cresc niște movițe. Erau ciupercei.

— N-am văzut așa ceva în viața mea! exclamă Joe, uimit peste

Ce știm?

- Să citim expresiv.
- Să recunoaștem:
 - un text;
 - un text literar;
 - o povestire sau o poezie.
- Să formulăm întrebări/ răspunsuri.
- Să integrăm în enunțuri cuvintele noi.
- Să delimităm textul în fragmente.
- Să alcătuim un plan de idei.
- Să transformăm un dialog în povestire.
- Să povestim un fragment sau un text.
- Să ne exprimăm o părere proprie.
- Să identificăm mesajul unui text.

măsură.

— Nu scoateți niciun sunet! zise Beth. Aud pași.

Într-adevăr, părea să fie tropăit de pași și voci pițigăiate. Apăru o ceată de omuleți cu barba atât de lungă, că aproape măturau pe jos cu ea.

— Elfi! șopti Joe.

Elfii se așezară pe niște ciuperci. Se întruniseră pentru o ședință. Unul dintre ei avea o traistă. Copiii văzură apoi o creatură hidoasă, un fel de pitic, care se furișa vrând să fure traista. Joe țâșni în picioare:

— Opriți hoțul!

Elfii rămaseră cu ochii holbați, în timp ce Joe îi punea piedică piticului, restituindu-le traista. Piticul s-a cățărat într-un copac, însă elfii nu se apropiau de acesta, părând că se tem.

— Nu va coborî prea curând! zise cel mai mare dintre elfi. Acesta este cel mai bătrân și mai vrăjit copac din lume. E Copacul Depărtărilor, al cărui vârf ajunge în zări neînchipuite. Ramurile dau spre Tărâmul Cotoroanțelor sau spre ținuturi misterioase de care n-a auzit nimeni, de aceea nu ne cățărăm niciodată în el.

Copiii priveau către coroana maiestuoasă și erau entuziasmați. Copacul Depărtărilor din Pădurea Fermecată! Câtă vrajă se ascunde în aceste nume!

Așteptau cu jind să vadă ce vor găsi în vârf...

Cum citesc? Cum explorez un text?

1. Citește:

- enunțul în care afli cum le vine Joe în ajutor elfilor.
- fragmentul în care este prezentată „Pădurea fermecată”.
- dialogul dintre cei trei copii.

2. **Steluța întrebărilor.** Formulează întrebări în legătură cu textul citit, care să înceapă cu unul dintre cuvintele date în ilustrația de mai sus.

3. Selectează, din text, informații de detaliu, apoi completează un tabel asemănător celui dat.

Întâmplări reale	Întâmplări fantastice
...	...

4. Completează **cadranle** de mai jos.

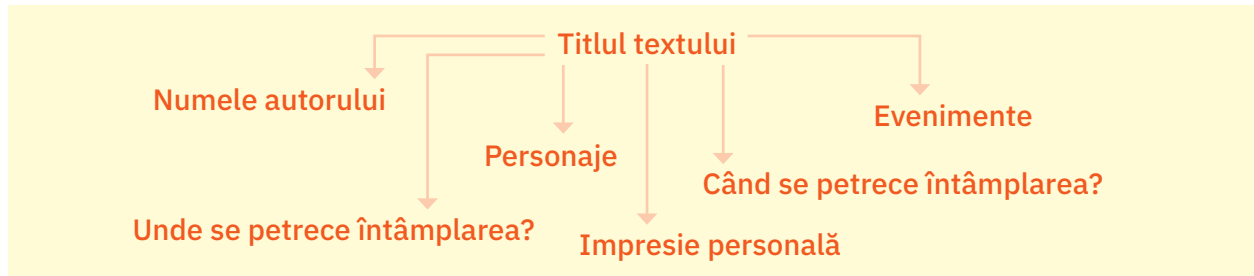
Scrie un cuvânt-cheie pentru întâmplarea citită.	Desenează Copacul Depărtărilor, așa cum ți-l imaginezi tu.
Explică interesul celor trei copii pentru „Pădurea fermecată”.	Exprimă-ți părerea despre faptul că Joe a împiedicat piticul să fure traista elfilor.

Jurnal de lectură

- Știați că aventurile lui Joe, Frannie și Beth se găsesc în volumul *Pădurea fermecată*?
- Dacă ți-au stârnit curiozitatea, citește în timpul vacanței această carte.

5. Completează **harta textului**.

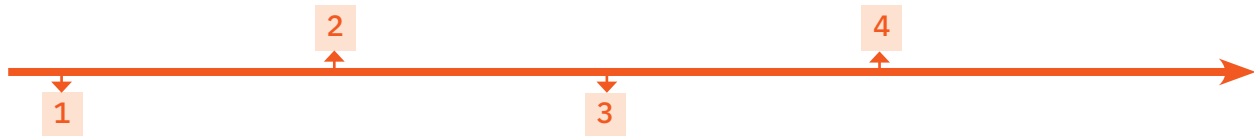

6. Imaginează-ți întâlnirea cu elful cel bătrân. Creează un dialog în care să folosești:

- formule de salut, de prezentare, de permisiune;
- formule de adresare politicoasă.

7. Ordonează titlurile prezentate în text pe o **axă a timpului**.

- ☐ Copacul Depărtărilor ☐ Casa cea nouă
☐ Pădurea fermecată ☐ Întâlnirea cu elfii

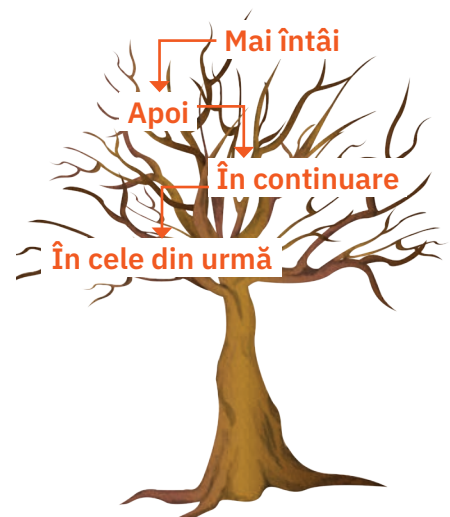
8. Delimitează textul în fragmente corespunzătoare titlurilor de pe axa timpului.

9. **Povestire în cerc**

Lucrați în echipe a câte 5 – 6 elevi. Povestiți fragmentul în care Joe, Beth și Frannie întâlnesc elfii în pădurea fermecată, formulând, fiecare, câte un enunț. Folosiți formulele din schema alăturată.

10. Completează **cvintetul**, pornind de la informațiile din textul citit.

cuvânt-cheie	Aventură
două adjective	,
trei verbe	, ,
un enunț	.
concluzie, mesaj	

Cum comunicăm?

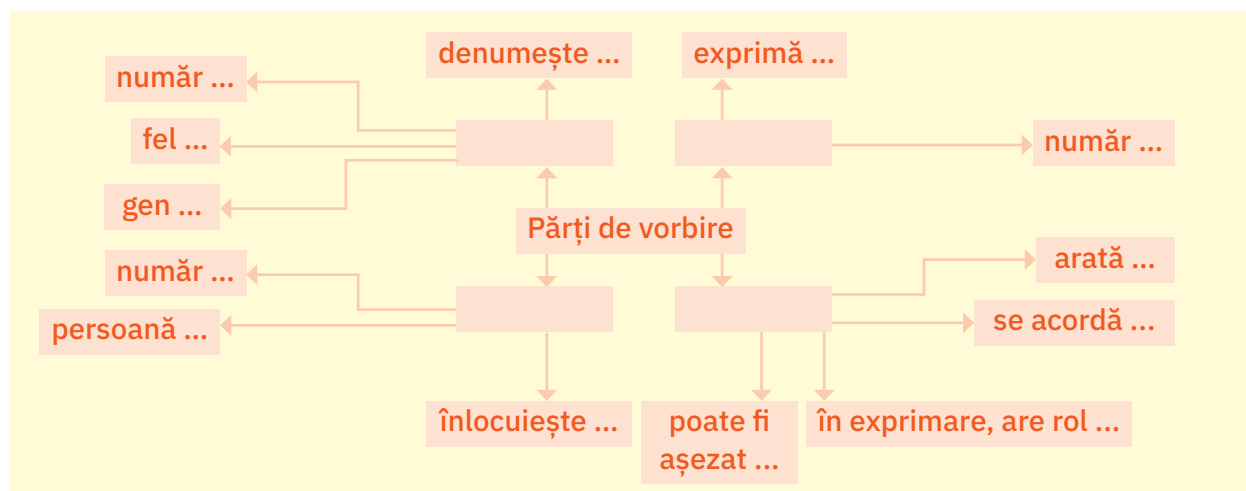
1. Lucrați în perechi. Solicitați/oferiți informații despre:

- elfi; • Pădurea fermecată; • Copacul Depărtărilor.

2. Argumentează faptul că Pădurea fermecată era un loc straniu, fascinant, prezentând două situații din text.

Ce am învățat despre părțile de vorbire?

1. Completează **ciorchinele** de mai jos cu exemple din text.

Cum pronunț? Cum scriu corect?

- Indică forma corectă a cuvintelor evidențiate în enunțuri.
 - Odată/o dată**, copiii s-au dus în pădure.
 - Ei vor urca în Copacul Depărtărilor **altădată/altă dată**.
 - În zare nu se vedea **nicio/nici o** mișcare.
- Transformă propozițiile afirmative de mai jos în propoziții negative.
 - Îl văd pe Joe în poiană.
 - Elfii au o traistă fermecată.
 - Ai văzut hoțul?
- Scrie toate variantele de despărțire în silabe la capăt de rând pentru cuvintele: *împrejurimi*, *creatură*.

Cum redactez?

Imaginează-ți că urci în Copacul Depărtărilor împreună cu Joe, Beth și Frannie. Redactează o compunere care să înfățișeze lumea din ținutul misterios în care ajungeți.

- Dă un titlu potrivit compunerii.
- Describe locurile/ființele pe care le întâlnești.
- Folosește dialogul, pentru a reda interacțiunea dintre personaje.
- Integrează, în enunțuri, expresii, precum: „brațele vâjnoase ale copacului; „glasuri fermecate“; „nori pufoși ca de vată“; „plânsul vântului“ ș.a.

Joc

Fazan. Un copil va spune un cuvânt, al doilea va prelua ultima silabă a cuvântului și va rosti, la rândul său, un cuvânt nou. Jocul continuă la fel.

Cuvinte buclucașe

- Identifică, în textul studiat, cuvinte care au aceeași formă, dar înțeles diferit.
- Formulează propoziții cu acestea și precizează ce sunt ca parte de vorbire. Exemplu: *cer*

Vei reuși dacă:

- vei întocmi un plan inițial al compunerii;
- vei dezvolta enunțurile în mod creativ;
- vei respecta părțile compunerii;
- te vei exprima expresiv;
- vei respecta normele redactării.

Cum creează scriitorii personajele din cărți?

după Jacqueline Wilson

Ce știm?

- Să deosebim un text nonliterar de unul literar.
- Să transcriem un text, așezându-l corect în pagina caietului.
- Să desprindem informații esențiale sau de detaliu dintr-un text.
- Să transmitem, oral sau în scris, diverse mesaje.
- Să redactăm texte/computeri.
- Să oferim și să solicităm informații.
- Să descriem universul apropiat.
- Să relatăm întâmplări trăite sau citite.
- Să pronunțăm și să scriem corect.
- Să identificăm și să utilizăm cuvinte, după criterii date.

Sunt convinsă că te-ai întrebat asta până acum. Ești curios? Și eu mă întreb câte personaje am creat pentru cele o sută de cărți pe care le-am scris. Cred că sunt mii și mii de personaje. Imaginează-ți cum ar fi dacă toate aceste personaje ar putea prinde viață și ar veni la mine acasă la o petrecere. Ar fi mare aglomerație. Pun pariu că Tracy Beaker ar sta chiar în fața casei, făcându-și loc cu coatele printre ceilalți ca să ajungă prima la ușă. Hetty Feather ar veni îmbrăcată în uniforma ei simplă de culoare maronie, iar mie mi-ar face o deosebită plăcere să-i găsesc o rochie drăguță pentru petrecere. Fețe timide și sfioase precum Dolphin, Garnet și Beauty ar sta retrase undeva. Biscuits și Charlie ar aduce niște prăjituri de casă grozave. Elsa ne-ar spune o groază de glume și de bancuri, iar Destiny ne-ar cânta o melodie frumoasă.

Pe toate le pot vedea, însă, știi, ele nu sunt adevărate. Le am în mintea mea. Eu le-am inventat. Foarte rar îmi creez personaje după modele adevărate, reale. Și niciun personaj nu mă reprezintă pe mine așa cum sunt. Toate sunt rodul imaginației mele.

Ai avut vreodată o prietenă sau un prieten imaginar când erai foarte mic? Nu te jucai și tu cu păpuși sau cu ursuleți ca și cum ar fi fost reali, beați ceaiul împreună, iar apoi îi duceai la culcare? Cam așa stau lucrurile și cu personajele din povești și din romane. Mă gândesc să scriu despre o fetiță care e nevoită să stea la orfelinat și care își dorește foarte mult să fie adoptată de o familie. Îndată îmi vine în minte Tracy Beaker, o fetiță nostimă și, totodată, plină de viață. Parcă îmi spune: „Pe mine mă cauți! Scrie ceva despre mine!”

Și tu ai putea să-ți creezi propriile personaje. Imaginează-ți doar.

Să ne gândim la o fetiță care fuge de acasă. De ce fuge? Este oare foarte tristă sau este doar neastâmpărată și e în căutare de aventuri? Este o fetiță inteligentă și plină de idei sau este sperioasă și rușinoasă? Este înaltă sau scundă, nesuferită sau drăguță, gălăgioasă sau tăcută ca un șoricel? Care va fi numele ei? Va fi unul oarecare, ales la întâmplare sau un nume potrivit cu trăsăturile și cu personalitatea ei? Cum va arăta?

Sunt atâtea întrebări la care doar tu ai putea răspunde. Ce-ar fi să scrii o poveste despre ea?

(din volumul *Întrebări mari de la cei mici... la care răspund niște oameni foarte importanți*, antologie de Gemma Elwin Harris)

Cum citesc? Cum explorez un text?

1. Citește textul în gând, apoi cu voce tare.
2. Recitește textul cu creionul în mână, subliniind cuvinte/enunțuri neînțelese.
3. **Joc de rol.** Imaginează-ți o întâlnire cu autoarea textului. Creează un dialog în care să folosești adresarea politicoasă și formule de salut, de prezentare, de solicitare, de permisiune. Pune în scenă dialogul, împreună cu un coleg/o colegă.

4. a. Lucrați în echipe. Reluați lectura textului. Marcați, pe marginea textului, în dreptul fiecărei informații oferite, următoarele simboluri:

- ☒ informații cunoscute
- ☐ - informații care contrazic/diferă de ceea ce știați
- ☐ + informații noi
- ☐ ? informații care vi se par confuze sau necesită aprofundare.

✓	-	+	?
...	...	...	...

- b. La sfârșitul activității, completați un tabel asemănător celui de mai sus. Discutați, în clasă, aspectele notate.

5. **Jurnal dublu.** Completează, în caiet, un tabel asemănător celui dat.

Ce spune textul?	De unde știi?
Textele se scriu din imaginație.	„pe toate le pot vedea, dar ele nu sunt adevărate. Le am în mintea mea“.
Personajele sunt create după tipare neobișnuite.	...
Felul de a fi al personajelor diferă de cel al scriitorului.	...
Numele personajelor reflectă personalitatea fiecăruia.	...
Oricine poate deveni scriitor.	...

Jurnal de lectură

- Dacă vrei să pătrunzi în lumea minunată a personajelor lui Jaqueline Wilson, citește, în vacanță, una dintre cărțile: *Povestea lui Tracy Beaker* sau *În tandem*.

- Notează ce te-a impresionat cel mai mult la aceste personaje.

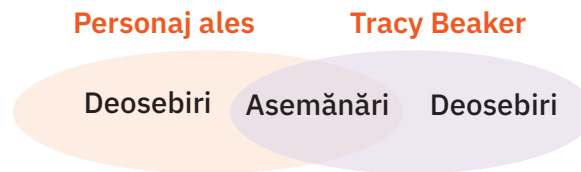

Joc

Descifrează mesajele:

- C pune și versuri?
- Vrea să cum o carte.
- Scrie și tu mesaje, folosind diverse simboluri.

6. Alege un personaj dintr-un text citit. Compară-l cu Tracy Beaker, completând diagrama.

Ce părere ai ...?

Ești de acord că oricine ar putea să creeze personaje? Argumentează, folosind una dintre formulările: • **Sunt de acord, pentru că ...** • **Nu sunt de acord, pentru că ...**

Cum comunic?

Te afli față în față cu scriitoarea Jacqueline Wilson.

- Identifică un factor care ar putea îngreuna comunicarea dintre voi. Găsește o soluție.
- Prezintă-te, apoi solicită-i să facă același lucru.
- Solicită-i o informație despre viața ei personală, adresându-te politicos.
- Oferă-i o informație despre o pasiune a ta.

Cum redactez?

1. Recitește ultimele două alineate ale textului. Redactează un text din imaginație, al cărui personaj să fie fetița despre care vorbește scriitoarea Jacqueline Wilson. Nu uita:
 - să dai un titlu potrivit compunerii;
 - să povestești întâmplări în care este implicat personajul;
 - să descrii personajul;
 - să folosești dialogul;
 - să respecti normele redactării.
2. Imaginează-ți că ai scris o carte, pornind de la subiectul compunerii anterioare.
 - a. Realizați, în perechi, un afiș potrivit pentru lansarea publică a cărții.
 - b. Redactează o invitație la evenimentul anunțat, pe care să o oferi cunoscuților.

Portofoliu

Creează coperta cărții pe care ai scris-o:

- ilustrând-o potrivit, prin diferite tehnici specifice artelor plastice;
- folosind litere diferite în scrierea titlului, a numelui autorului, a editurii la care a apărut.

Sfaturi pentru reușită:

- precizează numele evenimentului, organizatorul, scopul evenimentului, data, ora și locul desfășurării;
- ilustrează sugestiv afișul.

- c. Dacă ai prieteni care locuiesc la distanță, scrie-le un e-mail despre realizarea ta.

Ce am învățat despre părțile de vorbire?

1. Selectează, din textul studiat, câte un substantiv:
 - comun/propriu;
 - care să denumească un obiect/mai multe obiecte;
 - care să se numere cu „o-două”; „un-doi”; „un-două”.
2. Adaugă câte un adjectiv potrivit fiecărui substantiv din enunțurile:
 - Fetița este un personaj dintr-un roman.
 - Cartea prezintă o întâmplare despre niște copii.
3. Înlocuiește substantivele evidențiate cu pronume potrivite.
 - Cine este **Tracy Beaker**?
 - Să o întrebăm pe **Jacqueline Wilson**.
4. Transformă propozițiile de mai jos, astfel încât acțiunea să fie realizată de mai multe persoane.
Personajul din carte nu este real. Scriitorul l-a creat din imaginație.

Jocul verbelor

Descoperă regula fiecărui șir și continuă, dând încă trei exemple.

- alerg, mănânc, tac ...
- Scrie!; Pleacă!; ...
- au plecat, au visat ...

Joc

Perechi substantiv-adjectiv. Identifică perechi de cuvinte care pot fi și substantive, și adjective.

Exemplu: mare

- Alcătuiește enunțuri cu acestea.

Cum pronunț? Cum scriu corect?

1. Explică folosirea ghilimelelor în textul citit.
2. Completează enunțurile de mai jos cu una dintre ortogramele: „nu-i”, „săi”, „fi”, „i-a”, „ne-am”, „numai”.
 - Mama ... luat Irinei o carte frumos ilustrată.
 - După-amiază, ... uitat împreună la ilustrațiile cărții.
 - În carte este prezentată povestea unei fete și a prietenilor
 - — Nu ... trist! Cartea va avea un final fericit.
 - Fetița voia ... să cânte.
 - ... plăcea să stea degeaba.
3. Explică de ce și-au modificat forma cuvintele evidențiate.
 - un **prieten**
 - gând **măreț**
 - **Tu** citești.
 - niște **prieteni**
 - idee **măreață**
 - **Dumneata** citești.

Cum îmi îmbogățesc vocabularul?

1. Găsește cuvinte înrudite cu termenul „prieten”.
2. Înlocuiește cuvintele evidențiate, pentru a schimba total înțelesul enunțurilor de mai jos.
 - Charlie **apare** la capătul drumului.
 - Tracy pare **liniștită** în bancă.
 - **Dimineața** se zărește prin ferestre.

Cuvinte prietene

Scrie cât mai multe cuvinte cu același înțeles pentru:

- a spune – a zice, a comunica, a grăi, a rosti
- nostim – ...
- aventură – ...
- a privi – ...

Vară

de Otilia Cazimir

Poți să exprimi o emoție?

- Indică starea pe care ți-a produs-o lectura textului.
- Realizează un desen care să illustreze momentul zilei amintit în poezie.
- Expuneți lucrările și realizați un **Tur al galeriei**. Alegeți-o pe cea mai reușită, având în vedere:
 - corespondența cu poezia;
 - cromatica utilizată;
 - expresivitatea și originalitatea.

Ce înseamnă ...?

prund: pietriș mărunț amestecat cu nisip, care se găsește pe fundul și pe malul apelor

îngemănat: împreunat, unit

Apune soarele-n văpăi
Și înserarea, ca un val,
Pe sub răchițele din deal
Se lasă-n liniște pe văi.

Coboară-ncovoiat la pod
Un biet pescar, de pe Siret,
Și-n umbră sură pier încet
Pescar, și apă, și năvod.

De jos, din ceață de pe **prund**,
Doi pescăruși au apărut
Și-n zbor **îngemănat** și mut
Se duc spre bălțile din fund.

Închid pleoapele s-ascult...
De pacea largă legănat
Mi-adoarme sufletu-mpăcat.
Ca un copil ce-a plâns prea mult.

Cum citesc? Cum explorez un text?

1. Citește textul în gând, apoi cu voce tare.
2. Citiți, în perechi, alternativ, câte o strofă.

3. Transcrie două versuri care descriu locul amintit de poetă.
4. Formulează enunțuri cu termenii explicați la rubrica „Ce înseamnă ...?”.
5. Indică varianta corectă de răspuns și argumentează.
 - Lectura citită este un text: **a.** narativ; **b.** în versuri.
6. Ordonează, în funcție de momentul în care apar, titlurile tablourilor poeziei:

☐ Visul; ☐ Apusul; ☐ Pescarul; ☐ Pescărușii.
7. **Turnirul întrebărilor.** Lucrați în perechi.

Formulați câte două întrebări în legătură cu textul citit, care să solicite:

 - informații; • păreri, concluzii.

Un elev întreabă, celălalt răspunde. Schimbați apoi rolurile.

Exprimați-vă acordul/dezacordul față de răspunsurile primite.
8. **Jurnal dublu.** Completează, în caiet, un tabel asemănător celui dat.

Versuri care m-au impresionat	Mi-au sugerat
„Apune soarele-n văpăi.“	La asfințit, soarele împrășteie culori vii, calde.
...	Înserarea coboară pe nesimțite.
...	Jocul pescărușilor brăzdează văzduhul.
...	Liniștea se așterne, invitând la visare.

9. Se dă propoziția: „Coboară-nconvoiat spre pod/Un biet pescar de pe Siret“. Alege varianta corectă a cuvintelor evidențiate din următoarele enunțuri:
 - Propoziția dată este o propoziție **afirmativă/negativă**.
 - În propoziție există trei substantive, **unul propriu și două comune/unul comun și două proprii**.
 - Substantivul „pescar“ este însoțit de **un adjectiv/două adjective**.
 - Verbul „coboară“ arată că acțiunea este realizată de **o persoană/mai multe persoane**.
10. **Rime.** Realizați, în perechi, după model, versuri în care să utilizați ortograme. Explicați scrierea acestora.
 - Nu mai ai alune?
 - Nu. Am numai prune.
11. Redactează o compunere care să prezinte un apus de soare, vara. Nu uita!
 - Dă un titlu potrivit compunerii.
 - Întocmește un plan inițial de idei.
 - Folosește descrierea.
 - Revizuieste compunerea.

Joc

Eu spun una, tu spui opusul. Găsește cuvinte cu înțeles opus pentru:

- apune – ...
- liniște – ...
- vale – ...
- coboară – ...
- jos – ...

Găsește intrusul

Indică ce nu se potrivește în fiecare șir de cuvinte:

- soare, pescar, Siret, val, deal;
- coboară, apune, zbor, se lasă;
- biet, largă, împăcate, sură;
- eu, tu, el, voi, ea.

Jocul vocalelor/ consoanelor

Formulează enunțuri în care fiecare cuvânt să înceapă cu:

- o vocală: *Elevul acela a adus albumul.*
- o consoană: *Mara mănâncă multe mere.*

Citește textul, apoi rezolvă cerințele.

① „Sosi și dimineața de duminică. Întreaga fire, proaspătă, strălucitoare, fremăta de viață. Inimile erau pline de cântec, iar celor cu inima tânără cântecul li se revărsa pe buze. Pretutindeni nu vedeai decât chipuri voioase, peste tot domnea vara, văzduhul era încărcat de miresme îmbietoare.

② La capătul drumului apăru Tom, ducând o căldare cu var și o bidinea cu coadă. Când dădu cu ochii de gard, întreg peisajul se posomorî și o adâncă melancolie îi întunecă sufletul. Oftând, înmuie bidineaua și o trecu peste șipcile gardului. Nu îi plăcea ce avea de făcut! Ce planuri își făcuse pentru ziua aceea! Ce-o să-și mai bată joc de el prietenii lui! Începu să se scotocească prin buzunare ca să vadă dacă are cu ce să ademenească pe cineva să lucreze în locul lui.

Deodată îi veni o idee strașnică și măreață! Luă iar bidineaua și se apucă liniștit de lucru. Nu trecu mult timp și apăru Ben Rogers care venea ȳopăind, cu inima voioasă, făcând ca vaporul. Mușca dintr-un măr. Tom se făcea că nu vede și muncea tacticos.

— Ce e, șefule! Te-a pus mătușă Polly la treabă? întrebă Ben.

— Aaa! Tu erai, Ben? Nici nu te-am văzut.

— Eu mă duc la scăldat. Sâc! Ce-ai mai vrea și tu! Ori te pomenești că-ți place să dai cu bidineaua?

— Sigur! zise Tom, văruind de zor. Cum să nu-mi placă? Ce, în fiecare zi ai norocul să văruiești un gard ca acesta? Iar în gând: «Lasă, că vezi tu!»

③ Ben rămase uimit. Nu trecu mult timp și zise:

— Tom, lasă-mă și pe mine să văruiesc. Te rog!

— Nu se poate, Ben! răspunse Tom. Mătușă Polly s-ar supăra...

— Hai! se rugă Ben. Lasă-mă să încerc! Îl voi face la fel de bine ca tine! Uite, îți dau mărul!

Tom se despărți de bidinea cu o prefăcută șovăială, dar cu inima plină de bucurie. Reușise să-l păcălească pe Ben.“

(după Mark Twain, *Aventurile lui Tom Sawyer*)

1. Formulează câte o întrebare în legătură cu textul citit, care să înceapă cu unul dintre cuvintele:

• Cine? • Unde? • Cum? • Care? • Când? • De ce?

2. Imaginează-ți că ești Tom și vorbești cu Ben. Formulează:

• o solicitare de informații; • o cerere familiară; • un enunț prin care să inițiezi un dialog.

3. Indică varianta corectă de răspuns.

• În text, ghilimelele s-au folosit pentru a reda:

a. cuvintele personajului, rostite în gând; b. un titlu; c. o denumire.

• Pentru a marca o pauză mare în ritmul vorbirii, în text s-au folosit:

- a. punctul; b. două puncte; c. punctele de suspensie.
- Cuvântul care completează corect enunțul: „... plăcea ce avea de făcut“ este:
 - a. nu-l; b. nu-i; c. n-am.
- 4. Găsește trei situații din text care să susțină afirmația: „Lui Tom nu-i plăcea să vopsească gardul.“.
- 5. Completează enunțurile cu informații corecte.
 - În enunțul „**Nu mai** vreau să vopesc gardul!“, cuvintele evidențiate se scriu astfel, pentru că
 - Propoziția „Nici nu te-am văzut“ este o propoziție ...
 - Forma corectă a adjectivului din propoziția „Tom avea inima (plin) de bucurie“ este ..., deoarece
- 6. Se dă enunțul: „Tom înmuie bidineaua în vopsea cu adâncă melancolie“.
- Identifică substantivele.
- Înlocuiește substantivul „Tom“ cu un pronume personal potrivit.
- Adaugă substantivului „vopsea“ un adjectiv potrivit.
- Schimbă forma verbului, pentru a exprima o acțiune realizată de mai multe persoane.
- Transformă enunțul într-unul negativ.
- Indică un substantiv care se numără cu „o-două“.
- 7. Întocmește planul simplu de idei, corespunzător celor trei fragmente marcate în text.
- 8. Povestește, în scris, al treilea fragment, formulând șase enunțuri.
- 9. Redactează o compunere în care să înfățișezi o întâmplare imaginară, la care să participe protagoniștii textului citit, Tom și Ben.

Nu uita!

- Dă un titlu potrivit.
- Întocmește un plan inițial de idei.
- Respectă părțile compunerii și proporția dintre acestea.
- Folosește dialogul.
- Formulează enunțurile clar, corect, expresiv.
- Respectă normele redactării.

Mă pot aprecia și singur. Grilă de autoevaluare									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
S	2 întrebări corecte	•	•	•	•	••	•	••	••
B	4 întrebări corecte	••	••	••	••	••••	••	••••	••••
FB	6 întrebări corecte	•••	•••	•••	•••	••••••	•••	••••••	••••••

Mă simt

— Iată-ne ajunși
la finalul anului
școlar!

— Cred că ești nerăbdătoare să-ți
autoevaluezi cele două produse
la care ai lucrat cu perseverență,
pe parcursul întregului an.

Portofoliul

Selectează varianta potrivită pentru fiecare criteriu.

1. Structura

- Portofoliul meu cuprinde toate materialele solicitate pe parcursul manualului. DA/NU
- Portofoliul meu cuprinde și alte materiale, sugerate de învățător sau realizate de mine, în completare. DA/NU

2. Organizarea

- Am toate materialele ordonate cronologic, datate. DA/NU
- Am etichetat portofoliul cu un titlu și cu numele meu. DA/NU
- Am realizat o pagină de cuprins. DA/NU
- Am organizat materialele după tematică/unități de învățare/
domeniile disciplinei (lectură, comunicare, vocabular ș.a.m.d.). DA/NU

3. Conținutul

- Am respectat sarcinile de lucru. DA/NU
- Am aplicat corect cunoștințele. DA/NU
- Am folosit cunoștințele într-un mod creativ, original. DA/NU
- Am realizat o prezentare grafică atractivă, care mă reprezintă. DA/NU

DA → 1 punct;
NU → 0 puncte

S	B	FB
2 – 4 p	4 – 8 p	8 – 10 p
...	...	...

Autoevaluare

• Cel mai mult mi-a plăcut tema • Am întâmpinat dificultăți la • Cel mai bun produs consider că este	• Lucrând, m-am simțit • Pe viitor, aș putea să

Jurnalul de lectură

Alege varianta potrivită: DA, pentru materialele pe care le-ai realizat sau NU, pentru cele care lipsesc.

1. Jurnalul meu cuprinde:

- lista de lecturi recomandate; DA/NU
- lista de lecturi parcurse de mine; DA/NU
- lista de lecturi pe care vreau să le citesc în viitor. DA/NU

2. Pentru fiecare carte citită, am completat:

- a. o fișă de prezentare generală; DA/NU
 - titlul;
 - autorul; ilustratorul (unde e cazul);
 - editura și anul apariției;
 - numărul de capitole.
- b. însemnări de lectură; DA/NU
 - citate semnificative;
 - portrete ale personajelor;
 - descrieri de locuri/obiecte/ființe ș.a.
- c. produse inspirate de lectură; DA/NU
 - desene sau schițe;
 - organizatori grafici;
 - compuneri ș.a.
- d. o fișă conținând concluzii; DA/NU
 - idei prețioase reținute;
 - emoții, trăiri provocate de lectură;
 - argumente pentru a recomanda cuiva cartea ș.a. DA/NU

Apreciază activitatea ta!

Comportamente	deloc	uneori	de multe ori	deseori	mereu
Pot să observ și să folosesc informația.					
Pot să aleg metode potrivite de lucru.					
Pot să realizez legături între cunoștințe.					
Pot să cercetez și să extrag concluzii.					
Pot să organizez un conținut.					
Pot să realizez un produs.					
Pot să argumentez o idee.					
Pot să prezint rezultatul unei activități proprii.					

A

acomodare:

adaptare, obișnuire

acompania: a însoți cu vocea sau cu un instrument partea principală a unei lucrări muzicale

(a) ademeni: a atrage, a ispiti

agale: fără grabă, domol, încet

(a) alinta: a mângâia

amurg: înserare

asfințit: momentul când apune soarele

B

belșug: cantitate mare, bogăție

bidinea: pensulă mare pentru văruit

briză: vânt ușor care suflă pe malul mării

brumă: strat subțire de apă înghețată care se depune pe pământ, plante etc.

buimăcit: zăpăcit, năucit, amețit

C

(a) chiui: a scoate un strigăt ascuțit și prelung de bucurie

cinema: cinematograf; locul în care sunt proiectate filme pentru public

club: grupare care reunește persoane cu interese comune

cofeturi: produse dulci de cofetărie (bomboane, caramelle, acadele ș.a.)

complicat: greu de descurcat sau de înțeles, încurcat, încâlcit

crivăț: vânt puternic și rece care suflă iarna

D

(a) da buzna: a năvăli pe neașteptate; a se repezi

(a se) desfăta:

a se bucura

ditamai: uriaș, enorm

duios: blând, dulce, emoționant

E

elf: ființă supranaturală care este imaginată ca un pitic

enciclopedie:

lucrare amplă care cuprinde cunoștințe amănunțite

(a) examina: a cerceta, a studia amănunțit ceva sau pe cineva

extaz: stare excesivă de însuflețire

F

falnic: măreț, impunător, mândru

(a) fremăta:

a tremura

funingine: materie neagră rezultată după ardere (întâlnită, mai ales, în coșuri și sobe)

G

galop: mersul cel mai rapid al calului, în mai multe salturi

generație: totalitatea oamenilor care au aproximativ aceeași vârstă

gigantic: enorm, de proporții uriașe

ghirlandă: ornament/împletitură în formă de lanț sau de cunună

guturai: răceală

H

hazliu: haios, amuzant, vesel

hidos: foarte urât, înfiorător

horn: coșul unui vulcan

husar: militar din cavalerie

I

infern: înspăimântător; foarte puternic

intensitate: forță, putere

(a) inventa: a crea, a născoci ceva nou

ispititor: tentant, îmbietor, fermecător

(a se) ivi: a se arăta, a apărea

Î

întesat: îndesat, înghesuit, plin

J

jind: dorință adâncă; poftă

jupân: titlu de politețe dat unei persoane, însemnând „domn“, „cucon“

L

(a) lansa: a enunța, a exprima

(a) licări: a sclipi, a luci; a răspândi o lumină slabă

(a) lipăi: (despre unele animale) a bea sau a mânca un aliment lichid, luând cu limba și făcând un zgomot caracteristic

M

maiestuos: măreț, solemn, impunător

mireasmă: miros plăcut

miriște: teren rămas după recoltare

misterios: tainic

N

năframă: basma, batistă, ștergar

năvală: îngărămadire

O

(a se) oglindi: a se reflecta; a se proiecta pe o suprafață lucioasă

P

panglică: fâșie îngustă de bumbac, de mătase, de catifea, folosită mai ales ca podoabă

partener: tovarăș, camarad

pasiune: înclinație puternică, afecțiune față de ceva

pițigăiat: cu glas subțire, ascuțit

plăpând: firav, delicat

poleit: acoperit cu un strat subțire de metal (prețios) sau cu un praf de bronz

portal: intrare principală, poartă monumentală a unei clădiri mari

potop: furtună, ploaie torențială, revărsare de ape

prăvălie: magazin

pridvor: prima încăpăre (de trecere) în unele case țărănești; tindă; cerdac

prispă: terasă îngustă înălțată de-a lungul peretelui din față la casele țărănești

pumnal: cuțit cu lamă scurtă

R

răstit: (despre tonul vocii) ridicat, tare

(a) rândui: a aranja, a organiza

(a) restitui: a înapoia

rocă: piatră

roib: (despre cai) cu părul roșcat sau brun

S

salon: încăpăre destinată primirii musafirilor; sală în care au loc festivități

scamă: fir subțire și scurt, destrămat dintr-o țesătură

semnal: semn convențional (sonor sau vizual) folosit pentru a transmite la distanță o informație

a se smuci: a produce mișcări bruște; a se zbate

soi: fel, tip

spin: ghimpe, prelungire ascuțită și tare care crește pe tulpina sau pe alte părți ale unor plante

smerit: supus, respectuos

stăruință: perseverență, silință, străduință într-o acțiune

sumedenie: mulțime, cantitate mare

Ș

șipcă: scândură lungă și îngustă

șovăială: lipsă de hotărâre, nesiguranță

T

tacticos: cu mișcări domoale

tărâm: ținut, regiune

transatlantic: navă care traversează Oceanul Atlantic

trap: alergare cu viteză medie a calului

Ț

(a) țâșni: a se ivi deodată

U

ulucă: scândură groasă

V

vatră: locul central al unei așezări

văicăreală:

plânset

viforniță: furtună, vijelie, viscol

violent: nestăpănit, puternic; agresiv

vinilin: material din plastic

voal: țesătură fină, transparentă, folosită pentru confecționarea perdelelor sau a hainelor

Z

zarvă: gălăgie, zgomot mare; agitație

zburdalnic: vioi, zglobiu

